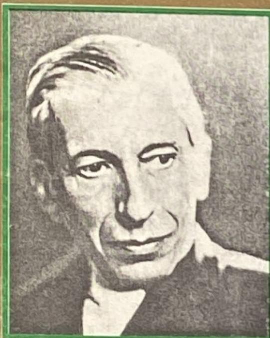

an I ● nr. 7 ● septembrie 2003 ● 15.000 lei ● www.romfest.org

Dreapta este trăirea tradiţiei în actualitate

Cazul Paulescu

De la Birobidjan la Republica Molotov

Scurta memorie la români

Un trezitor de conştiinţe
NAE IONESCU

Coperta I : Nae Ionescu

sumar

numărul 7 - septembrie 2003

rost
manifest românesc

Fondată 2002

Revista națională editată de Asociația ROMFEST XXI

Președinte de onoare
Pr. Gheorghe CALCIU-DUMITREASA

Președinte
Prof. Marcel PETRIȘOR

Director editorial
Claudiu TÂRZIU
tel: 0740 114 706

Director executiv
Nicu BUTNARU
tel: 0723 504 807

Redactori
Mihail ALBIȘTEANU
Silviu ALUPEI
Radu DUMITRESCU
Mircea PLATON
Florea TIBERIAN

Design și grafică
Gina ROGOJINOIU

Ediție internet
Dragoș DORAN

Corespondență
C.P. 62, Oficiul Poștal 66, București.
e-mail: rost@romfest.org
http://www.romfest.org

Difuzare
Rodipet SA

Abonamente
direct la redacție sau prin Rodipet (număr de catalog: 4843-VI)

ISSN: 1583-6312

CONT CEC - Filiala Iași: 251101031913

Pentru o lege a lustrației

Cine conduce România? Răspunsul corect la această întrebare ne-ar putea face să înțelegem, în sfîrșit, ce se întîmplă cu noi și să acționăm în consecință. Ca să-ți răspunzi, însă, trebuie mai întîi să te întrebi. Or, majoritatea românilor preferă să băltească într-o ignoranță nepăsătoare. Prea ocupat cu satisfacerea nevoilor primare, românului nici prin cap nu-i trece că, aflînd sursa răului, ar putea îndrepta lucrurile.

Dezvăluie presa cine ce tunuri financiare de milioane de dolari dă, poporul – ajuns în postură de populație – n-are nici o reacție. Ne atrag atenția oficialii străini asupra cancerului corupției, talpa țării nu mișcă-n front. Este dat la iveală trecutul murdar al unor persoane publice, electoratul ridică din umeri.

Pornind de la banala constatare că informația înseamnă putere, vom fi știind răspunsul. În România frîiele puterii sînt ținute de foștii nomenclaturiști comuniști și de foștii ofițeri ai poliției politice. Acum 14 ani, au preluat puterea prin lovitură de stat și n-au de gînd să o piardă. Ceea ce ni s-a părut o perioadă democrată – 1996 – 2000 – n-a fost decît un interval în care *foștii* și-au consolidat sistemul mafiot. Căci n-om fi atît de naivi să credem că România a fost guvernată vreo clipă de ciudata coaliție CDR-PD-UDMR.

Puține sînt marile afaceri derulate în România în care să nu fie amestecat vreun fost ofițer de securitate. S-au băgat în toate: petrol, metalurgie, construcții, import-export, presă, fotbal...

Este de ajuns să arunci o privire în topul celor mai bogați 100 de români, făcut de *Capital*, pentru a identifica cel puțin zece foști securiști fruntași pe ramură. Cum și-au făcut averile fabuloase într-un răstimp așa de scurt? Cum este posibil să devii multi-milionar în dolari, în doar cîțiva ani, într-o țară în tranziție, altfel decît prin jaf? Știm, de pildă, că FNI – de pe urma căruia au rămas păgubiți peste 300 de mii de români – a fost construit, alimentat și golit prin cotribuția nemijlocită a unor ex-securiști și prin complicitatea interesată a unor politicieni. Uriașele scandaluri financiare Bancorex, Dacia Felix și Banca Internațională a Religiilor – după prăbușirea cărora am rămas cu toții mai săraci – i-a numărat printre protagoniști și pe unii foști oameni ai serviciilor secrete române.

Structurile comunisto-securiste au "privatizat", prin ei înșiși, tot ce era mănos, și-au clădit imperii financiarę pe banii statului și au menținut haosul cît a fost nevoie pentru a fura netulburați. Cei care nu provin din "structuri" și totuși se află în tabăra cîștigătorilor tranziției sînt simpli profitori conjuncturali. Oamenii politici scoși în față – lideri de partide, membri ai guvernului, parlamentari – atunci cînd nu sînt ei înșiși *foști*, sînt manipulați din interior ori se află la cheremul unor *foști*. Instituțiile statului sînt împănate cu inși care au activat în structurile informative. Ioan Talpeș, Cico Dumitrescu și Dumitru Iliescu sînt cei mai cunoscuți din administrația prezidențială; iar Decebal Ilina, Ionel Blănculescu, Neculai Plăiașu sînt cîțiva dintre cei care dețin funcții importante în guvernul României.

Estimp, discursul anticomunist și "istoriile" cu securiști au fost declarate – prin vocea unor lideri de opinie, desigur interesați – anacronice și neproductive. Ba chiar dăunătoare armoniei sociale. Cică să ne reconciliem, să uităm trecutul și să privim spre viitor. De acord. Dar reconcilierea între victimă și călău, posibilă din perspectivă creștină, are șanse să se realizeze numai după mărturisirea completă și după o perioadă de penitență la care să se supună călăul. Adevărul potrivit căruia avem datoria creștină de a ierta, este valabil numai în plan personal. În plan social, este un sofism. Nu avem voie să ne compromitem viitorul național printr-un act de clemență care le permite să rămînă în fruntea treburilor publice acelora care ne-au dus pe buza prăpastiei. Fără o purificare morală, nu putem avea o societate sănătoasă.

Așadar, se impune o lege a lustrației, care să-i vizeze deopotrivă pe foștii politruci comuniști și pe foștii membri ai poliției politice. Dacă nu era șchioapă, Legea Ticu ar fi slujit unei curățenii, fie și vremelnice, a vieții publice la noi. Așa, Legea Ticu este folosită pentru deconspirarea *selectivă* a unor foști securiști. Nu prevede însă și îndepărtarea lor din funcțiile înalte pe care eventual le dețin în stat.

Iată de ce avem nevoie de o lege a lustrației, așa cum au adoptat cehii, care să-i țină departe de demnitățile publice pe foștii securiști și foștii nomenclaturiști.

În lipsa unei legi a lustrației s-a produs restaurația structurilor comuniste. Evident, un astfel de act normativ nu va fi adoptat într-un Parlament cu majoritatea alcătuită din comuniști, securiști și clienții lor politici. Logic, primul pas pentru o purificare morală este să-i măturăm, prin vot, de la putere.

Apoi, va veni și legea lustrației, și procesul comunismului...

Claudiu Târziu

NAE IONESCU

profesorul unei noi elite*

Mihail ALBIȘTEANU

Moto: " În istoria culturii românești moderne, o singură mare personalitate a avut o influență asemănătoare asupra contemporanilor săi mai tineri. A fost Mihai Eminescu. În timp ce, însă, Eminescu a creat un curent de simțire și gândire eminesciană prin opera sa scrisă, Nae Ionescu exercită o influență socratică, de la om la om, de la suflet la suflet".
(*Mircea Eliade*)

Mai mult decât simplul elogiu al unui discipol către maestrul său, această afirmație exprimă un adevăr multă vreme contestat. Profesor și publicist, Nae Ionescu a avut un rol însemnat în formarea și educarea generației românești interbelice, iar comparația cu " luceafărul poeziei românești " nu este nici întâmplătoare, nici hazardată. Dacă Mihai Eminescu, ca scriitor și publicist a avut o influență decisivă asupra contemporanilor săi tineri, dar și asupra posterității, același lucru se poate spune, fără reținere și despre Nae Ionescu.

Profesor și ziarist, persecutat în timpul vieții de regimul carlist, opera lui a fost interzisă după moartea sa de regimul comunist. Nae Ionescu a rămas însă în conștiința contemporanilor și a discipolilor săi, care i-au publicat postum opera.

Astfel, prin contribuția acestora, Nae Ionescu a fost accesibil românilor din diaspora, fiind revelat, după decembrie 1989 și românilor din țară. Având în vedere că "Profesorul" (cum era numit) nu și-a publicat opera, fapt ce ținea de altfel de maniera sa de a fi și de a gândi, ar fi fost imposibil ca el să ne devină cunoscut, dacă opera sa nu ar fi fost cu adevărat valoroasă. Valoarea operei sale explică eforturile contemporanilor săi mai tineri de a-i publica și organiza lucrările. Astfel se explică că deși a fost trecut la index de regimul comunist, gândirea sa nu a fost uitată.

Discipolii săi au început să-i publice cursurile încă din 1941, la scurt timp după moartea sa. În acel an a apărut în țară un număr festiv al revistei *Pan*, consacrat lui Nae Ionescu. Tot în 1941 se înființează "Comitetul pentru tipărirea operei lui Nae Ionescu", coordonat de Octav Onicescu, care va edita patru dintre cursurile "Profesorului": *Istoria logicei* (1941), *Metafizica* , I, 1942, *Logica*, 1943 și *Metafizica*, II, 1944. Această activitate va lua sfârșit în urma ordinului mareșalului Ion Antonescu, Conducătorul statului.

După război apare la Freiburg (1951), selecția de articole *Convorbiri*- autori Mircea Eliade și Gh. Racoveanu. În 1957 apare la Wiesbaden volumul *Îndreptar ortodox*, selecție și note de D. C. Amzăr. În 1978 sunt reeditate la Paris, în colecția "Ethos", *Logica* și *Metafizica*. În 1989 este reeditată la Paris ("Miorița", "Librăria românească"), *Istoria logicei. Al doilea curs*, iar în anul următor culegerea de articole realizată de Mircea Eliade, *Roza Vînturilor* , la editura omonimă. După 1989, lucrările Profesorului sunt publicate în România.

Personalitatea lui Nae Ionescu

Mai mult decât scriitor, Nae Ionescu a fost cunoscut ca publicist, director de ziar și profesor. Stilul său s-a creionat în timp. După primele încercări de tinerețe, la *Noua Revistă Română*, a profesorului Constantin Rădulescu Motru (1911-1913), Nae Ionescu va scrie din nou la întoarcerea în țară din Germania (1919), unde, plecat fiind pentru studii de doctorat, a fost surprins de război și reținut în lagăr (teza sa de doctorat a fost publicată postum).

Întors în țară, va colabora la *Ideea Europeană* (1919-1925), al cărei director era de asemenea C-tin Rădulescu Motru, căruia îi va fi de altfel și asistent la catedră. Va scrie sub pseudonimele: Mihai Tonca, Niculae Ivașcu (după numele bunicului său), Skytes, Calicles, Nemo, Verax, Un prelat, Un universitar, Un preot de țară[1].

În această perioadă are preocupări teologice; în numărul din 4-11 aprilie 1920 publică articolul "Pascalia", o primă formă a textului său de referință "Juxta Crucem". Articolul, care tratează problema suferinței în creștinism, va fi reluat pe larg de Nae Ionescu în lecția de deschidere a cursului său universitar, "Funcția epistemologică a iubirii", publicat postum în revista *Isvoare de filosofie*, I, 1942. Un alt text de referință, "Suferința rasei albe", va fi publicat în 1924.

Ca gazetar, dar și ca filosof, atinge maturitatea în perioada 1926-1933, perioadă legată de activitatea sa la ziarul *Cuvântul*, al cărui prim proprietar a fost industriașul Titus Enacovici, timp în care Nae Ionescu a fost redactor-șef[2].

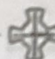
În 1928 ziarul devine proprietatea sa, între 1929-1934 și în 1938 Nae Ionescu fiind director al ziarului. Ziarul a fost suspendat de Carol al II-lea la sfârșitul anului 1933 și va reapare pentru o scurtă perioadă în 1938 (în acest an Carol al II-lea îl îndepărtează de la catedră printr-o lege promulgată special pentru Profesor, pe motivul "lipsei de activitate științifică", iar între 1938 și toamna anului 1939 va fi internat pentru a doua oară în lagărul de la Miercurea-Ciuc; prima oară a fost închis acolo după uciderea lui Duca, în ianuarie-februarie 1934). De remarcat că în perioada primei suspendări a *Cuvântului* (1933-1938), în 1937, Nae Ionescu va semna editoriale în revista de critică teologică *Predania*, editată de teologul Gheorghe Racoveanu, unul dintre discipolii săi (până în octombrie 1937). În semn de protest față de arestarea maestrului, elevii săi vor începe să-i editeze cursurile, pornind cu *Istoria logicei*, la sugestia lui Nae Ionescu. (De altfel, încă din 1937 Profesorul va urma îndemnul lui Alexandru Rosetti, un cunoscut editor, de a publica o antologie a articolelor sale).

Extrem de important pentru soarta operei sale, publicată postum, a fost așadar atașamentul elevilor săi, pe care în primul rând i-a învățat să gândească. Dintre acești "ucenici", remarcăm existențialiștii de la *Criterion*-ul anilor 30, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Constantin Noica, precum și pe Constantin Floru, C. D. Amzăr, Gh. Racoveanu, Emil Cioran, Mihail Sebastian. Unii dintre ei vor colabora în deceniul al patrulea la *Vremea*, iar alții vor avea la rândul lor discipoli (este cazul lui Constantin Noica, cu școala de la Păltiniș, care i-a avut ca discipoli pe Andrei Pleșu și pe Gabriel Liiceanu). Acesta a fost rolul esențial al Profesorului: să creeze o întreagă generație în cultura românească, o elită studioasă.

„Ne-a învățat să gândim"

Este absolut normal ca o personalitate atât de remarcabilă să fi inspirat numeroase scrieri, numeroase dintre ele polemice. Despre Nae Ionescu au scris Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, V. Băncilă (*Ulysse printre sirene. Amintiri universitare*), C. Noica, Emil Cioran (*Nae Ionescu și drama lucidității*, în "Vremea", 6 iunie 1937), Maruca Enescu (Cantacuzino) și chiar Nicolae Iorga (în *O viață de om, așa cum a fost*), dascălul și modelul său declarat. De altfel, ca înălțime și aristocrație a spiritului, Nae Ionescu poate fi așezat lângă Titu Maiorescu, Vasile Pârvan și N. Iorga, dar dintre aceștia, doar Titu Maiorescu poate fi comparat cu Profesorul în ceea ce privește rezultatele strădaniilor sale în generație, prin influența pe care a produs-o între tinerii contemporani. Aceștia îl considerau pe maestru realist și mistic în același timp, el însuși spunând că cele două merg mână în mână și pronunțându-se hotărât împotriva pozitivismului. S-a vorbit de "trăirismul" lui Nae Ionescu, care spunea că "O metodă crește cu un om...", ca despre o soluție răsăriteană[3], care respinge rețeta și standardul. De altfel, unii au spus că Nae Ionescu ar putea fi înțeles cu greu în Occident, el aparținând spațiului oriental, balcanic, cu preocupări teologice, legate de ortodoxia "dură și pură". Concepția creaționistă este foarte clar exprimată în toate cursurile sale. Ideile de forță, perene la Nae Ionescu sunt: mântuirea, păcatul, salvarea, aceasta din urmă fiind corelată cu problema trăirii, a exprimării personale și a găsirii echilibrului sufletesc[4]. Aceste idei apar clar exprimate în *Teoria cunoștinței*, care are privilegiul de a fi primul curs de această factură din istoria Universității bucureștene. Autorul evidențiază adevărurile, dar și limitele cunoașterii științifice, pronunțându-se împotriva dialecticii și a tuturor idealismelor care au marcat istoria gândirii omenești, de pe pozițiile unui realism lucid, care ne lasă să întrezărim poziția tragică a gânditorului creștin care știe că, dincolo de adevărurile relative la care cugetarea omenească poate ajunge, stă nedezlegată marea taină a Adevărului[5].

Totuși, departe de a se complace în limitele culturii răsăritene, Nae Ionescu poate fi considerat un european, un *homo universalis*[6]. Era un anti-provincial. Pe de altă parte, cerea elevilor săi să nu citească traduceri, dacă pot consulta originalul. Dădea dovadă de universalism, scriind în anii '20 despre teatru, cinema, făcând cronică dramatică, ocupându-se de grafologie. El contrazicea un anumit tip cultural, cel al profesorului și un anume tipic, cel al in-

telectualului care trebuia să scrie obligatoriu. Era un spulberător de iluzii, de prejudecăți, de idei primite de-a gata; contrazice tonul și tempo-ul epocii. Într-o prefață din 1951, Mircea Eliade și Gh. Racoveanu declară: "Nae Ionescu ne-a învățat să gândim. Geniul lui era, în primul rând, de structură socratică; ne ajuta să căutăm și să scoatem singuri la iveală adevărul. Nu ni-l da de-a gata, nu ni-l impunea. Ne obliga să judecăm, noi, cu mijloacele noastre, să tragem singuri concluzia propriilor noastre eforturi. Ne învăța cum să citim un text filosofic și ne îndemna să mergem întotdeauna la izvoare: ne interzicea cărțile despre un filosof sau un sistem de filosofie. Nae Ionescu a fost cel dintâi profesor care, într-o vreme când pozitivismul și agnosticismul domneau încă în universitățile românești, a arătat validitatea metafizicii și a vorbit cu înțelegere despre mistică și despre experiența religioasă"[7].

De fapt toate cursurile lui Nae Ionescu sunt un spectacol de gândire liberă și implicit, un îndemn. Mircea Eliade spunea: "Simțeai că ceea ce spune Nae Ionescu nu se găsea în nici o carte. Era ceva nou, proaspăt gândit și organizat în fața ta, pe catedră".

Iată ce spunea Profesorul însuși: "Mâine mă veți depăși pe mine, chiar aveți datoria să mă depășiți, întrucât sunteți vii și întrucât eu trebuie să ajung la soluția absolută a felului meu de a vedea și trebuie să mor deci înaintea d-voastră. (...) ...eu sparg un tipar vechi, care tindea oarecum să oprime viața și ridic zăgazul realității, pentru ca, așezându-vă d-voastră în curgerea ei, să ajungeți la țărmul care vă este propriu"[8].

Influența lui Rădulescu-Motru

S-a spus despre cursurile sale că erau "regizate" și că ele constituiau un "spectacol". Poate. Numai că recitite, reduse la stadiul de text, rupte de fascinanta personalitate a vorbitorului, ele își păstrează vioiciunea spirituală. Este adevărat că ceea ce îl definește pe Nae Ionescu cu adevărat este stilul socratic, ca ipoteză a oralității, fiind precedat de Titu Maiorescu și continuat de Constantin Noica și Petre Țuțea. Concepând filosofia ca filosofare, spre a dobândi un echilibru spiritual cu lumea și cu sine, acest "Socrate al românilor" a refuzat să-și tipărească lucrările (elevii săi au litografiat 12 cursuri, 4 fiind tipărite între 1941 și 1944). În ceea ce privește legăturile românești ale gândirii lui Nae Ionescu, se observă influența incontestabilă a profesorului Constantin Rădulescu-Motru, influență pe care Nae Ionescu nu a negat-o de altfel niciodată[9].

Dincolo de aceste influențe, interpretările sale erau cu adevărat originale (vezi cursul despre *Faust*). Profesorul spunea: "Importă ca fiecare dintre noi ... să gândească personal — cât de greșit, indiferent - dar să gândească..." Considera că este important ca cineva să restructureze și să reinterpreteze opera altcuiva, aducând astfel o contribuție originală, lucru practicat de multe ori de Nae Ionescu și care a stat la baza acuzelor ulterioare de plagiat.

În legătură cu stilul său (și iarăși un motiv de critică pentru unii contemporani în ceea ce privește seriozitatea sa) sunt preocupările legate de grafologie. El publică în *Ideea Europeană* (an V, nr. 137, 27 ian.- 3 febr. 1924, pp. 1-3), sub pseudonimul Nemo, excursul publicistic "Puțină grafologie".

Ideea va fi reluată în broșura *Grafologie. Scrisul și omul*, București, Institutul de Arte Grafice, editura "Tiparnița", 1926 (49 pagini și o planșă), tot sub pseudonimul Nemo (Reeditare în 1936, editura "Bibliofilia", București). De data aceasta este vorba de un adevărat studiu de psihologie. Nae Ionescu s-a preocupat de scris nu doar ca profesor și ziarist, ci și de scrisul ca atare, de personalitatea omului în scris. El a folosit grafologia ca pe o cale de cunoaștere a personalității umane, a vieții și a firii omului; îl interesa scrisul ca gest și atitudine[10]. Și legat de acest aspect al activității sale, putem remarca un fapt interesant: există multe probleme tehnice legate de tipărirea cursurilor profesorului, care, în majoritate au fost stenografiate; oralitatea, care i-a făcut farmecul la catedră, devine un handicap la publicarea cursurilor[11].

Nae Ionescu - ziaristul

Stilul lui Nae Ionescu era direct și ținea de oralitate. Cursurile sale erau mult mai impresionante vorbite, decât scrise. Știa să electrizeze audiența (foarte numeroasă de altfel). Știa însă la fel de bine să facă acest lucru și în scris, în limbajul vioi și incisiv al ziaristului. Era recunoscut pentru originalitate și pentru articolele sale sarcastice ori fulminante. Stilul său se remarcă prin lipsă de emfază și simplitate. Încă de la primele articole din *Noua Revistă Română* se observă siguranța de sine, concentrarea, lipsa de timiditate sau stângăcie[12]. Ca ziarist, activitatea publicistică de bază este legată de ziarul *Cuvântul*.

Activitatea sa de ziarist a fost prodigioasă. A fost redactor-șef și apoi director și proprietar al *Cuvântului*. Pe lângă publicațiile deja amintite la care a activat, mai putem aminti că a colaborat la peste 20 de alte publicații (între care *Studii filosofice*, *Revista de filosofie*, *Gândirea*, *Societatea de mâine*, *Vestitorii*, *Vremea*, *Buna Vestire*) și că a condus revista *Logos* (1928). Este autor a peste 2000 de articole, în care a tratat cele mai diverse problematici: de la articole politice pamflet sau de analiză, până la cronică dramatică.

Nicolae Iorga îl considera pe Nae Ionescu cel mai mare ziarist al nostru și "apostolul neamului" nu poate fi bănuit de vreo simpatie față de directorul *Cuvântului*[13].

Nae Ionescu a fost, neîndoielnic, alături de Eliade Rădulescu, Hasdeu, Eminescu și Nicolae Iorga unul dintre cei mai mari ziariști români și un dascăl de gazetărie mereu actual. El aplică în gazetărie o metodă filosofică de explorare și înțelegere a realului și a unei metode de expunere care sintetizează.

Școala pe care Nae Ionescu a creat-o în ziaristica românească nu e

mai puțin strălucită decât posteritatea lui filosofică. Publicistica lui Mircea Eliade, Emil Cioran, Emil Sebastian, Constantin Noica, Petre Pandrea , Gheorghe Racoveanu stă mărturie. Să amintim numai redacția de la *Criterion*.

Este interesant de observat Nae Ionescu în ipostaza managerului de ziar, ipostază pe care trebuia să o împace cu cea de redactor-șef, omul care trasa linia ziarului fiind tot Nae Ionescu. Chiar dacă stilul său original nu era ușor de receptat în păturile largi ale societății, ziarul avea tirajul pe care probabil Nae Ionescu și-l dorea și avea, credem, categoria de cititori doriți de acesta. Nichifor Crainic afirma cu destul dispreț că tirajul *Cuvântului* este de doar 6000 de exemplare, fapt probabil adevărat. Să nu uităm însă că Nae Ionescu nu era un populist precum Octavian Goga sau Nichifor Crainic. Pe el nu-l interesa cantitatea ci calitatea, deci nu-l tenta să crească numărul cititorilor, ci îl interesa cine citea gazeta. Semnificativ pentru temperamentul lui Nae Ionescu este ceea ce spunea concitadinul său, brăileanul Victor Băncilă. Acesta relata dese cazuri când Nae Ionescu formula în scris pe baza unor idei, reflecta câteva zile, pentru ca apoi să distrugă definitiv ceea ce scrisese[14].

Cuvântul

Având în vedere temperamentul său, este interesant cum acest om de cultură meditativ și în veșnică căutare spirituală, reușea să se împace cu funcția de manager de ziar (avem în vedere și faptul că au existat perioade, după cum relatează unii dintre apropiații Profesorului, de exemplu vara anului 1928, când Nae Ionescu făcea singur ziarul). Se pare că această postură de "om de afaceri" i-a atras din partea unor contemporani și alte critici în afara celor legate de activitatea sa științifică și universitară sau de viața sa intimă. Legăturile sale cu oamenii de afaceri evrei, cum ar fi Blank și Malaxa ca și bunele relații inițiale cu Regele Carol al II-lea (la a cărui Restaurație, filosoful contribuise esențial) au făcut ca Nae Ionescu să fie suspectat de incorectitudini financiare. Se pare că relațiile lui "oculte" au reușit să mențină financiar ziarul *Cuvântul*.

În general, cei din redacția *Cuvântului* ca și cei din redacția *Ideii Europene* erau prietenii lui Nae Ionescu. Din redacție făceau parte sau colaborau: Octav Onicescu, Titu Devechi, Dem. Theodorescu, Titu Devechi, Vladimir Ionescu, Ghibericon, Alexandru Kirițescu, Perpessicius, Nicolae Davidescu. Secretarul de redacție era un evreu Albu; reporteri erau Mitache Dumbrăveanu, Albescu; redactori culturali și economici - Mircea Eliade, Ion Călugăru, Mihail Sebastian, Victor Scărlătescu, Cella Delavrancea. Omul de legătură al Profesorului cu prefectura poliției era comisarul Stan Ionescu; din rîndul tinerilor se remarcă Gheorghe Racoveanu. Toți acești oameni nu constituiau numai o întreprindere de presă, ci un fel de familie spirituală, o comunitate de lucru întemeiată pe admirația comună față de Nae Ionescu[15]. Redacția era de fapt un grup omogen și unit.

Ziarul *Cuvântul* a fost suspendat după asasinarea primului ministru I. G. Duca (29 decembrie 1933, Sinaia), întrucât autoritățile au socotit că unele dintre articolele lui Nae Ionescu au incitat direct la asasinat. De altfel, Profesorul a fost închis și deferit justiției, fiind însă achitat. Ziarul a reapărut abia în 1937-38, sub direcția lui C. Gongopol, pentru ca, după moartea Profesorului, în timpul guvernării legionare (1940-1941) să devină, sub conducerea lui P.P. Panaitescu, oficiosul Mișcării.

Nae Ionescu și politica

Personalitatea Profesorului Nae Ionescu nu poate fi înțeleasă fără a analiza relațiile sale cu fenomenul politic. Într-o societate românească interbelică marcată de înfăptuirea Marii Uniri de la 1918, Nae Ionescu, întors în 1919 din Germania după o ședere de câțiva ani în lagăr, nu s-a amestecat inițial în politică. Primele preocupări politice datează din anul 1927. Se știe că Nae Ionescu nu a avut relații cordiale cu Brătienii, fiind anti-liberal. Simpatiza cu țărăniștii, dar nu era de acord cu teoriile lui Madgearu. Într-o societate aflată în rapidă transformare, Nae Ionescu nu putea rămâne totuși departe mult timp de politica activă. Amestecul său în politică a avut loc în anul 1928, an în care a devenit director și proprietar al ziarului *Cuvântul*.

Momentul era de maximă importanță în istoria noastră: cu un an înainte muriseră Ionel I. C. Brătianu și Regele Ferdinand, țara era condusă de o regență, iar Prințul Carol se afla în străinătate. Se apropia cu pași repezi criza economică, care a permis dezvoltarea mișcărilor de extremă dreaptă pe plan european, inclusiv în România.

Nae Ionescu se decide acum pentru apropierea de țărăniști. Relațiile dintre Iuliu Maniu și Rege l-au decepționat însă și aici este momentul din care Nae Ionescu va începe să se desprindă de Iuliu Maniu. Profesorul va asimila acum ideea Restaurației lui Carol al II-lea. Nae Ionescu a pregătit cu dibăcie opinia publică pentru întoarcerea Prințului Carol. În 1930, când Prințul Carol devine Rege, Profesorul, aflat în grațiile regale, este considerat de contemporani un om forte al regimului. Constituirea Camarilei regale însă va duce la îndepărtarea lui Nae Ionescu. Din prieten, el va deveni ostil Regelui Carol al II-lea și regimului instituit de acesta. Din această perioadă datează și polemica sa cu Patriarhul Miron Cristea. Dacă Profesorul îl incondeia în ziar pe Patriarh cît se poate de des, la rândul său, Patriarhul, a pus să se zugrăvească în Biserica Sfintei Patriarhii, în scena Judecății de Apoi, un diavol mare negru având chipul Profesorului.

O problemă spinoasă a constituit-o cea a raporturilor dintre Nae Ionescu și Garda de Fier. Acest episod al vieții sale este învăluit de o aureolă de mister, ca și moartea Profesorului (15 martie 1940) la locuința sa din Băneasa.

Este clar că Nae Ionescu a avut legături cu Garda de Fier, că a fost închis în lagăr împreună cu

legionarii, că a fost suspendat din învățământ și urmărit ca îndrumător politic și spiritual al lor fără a se delimita de aceștia în urma acestor prigoane.

Unii dintre legionari – ca și din observatorii neutri sau dintre adversari – l-au considerat ideologul mișcării. Totuși, cert lucru, Profesorul nu a îmbrăcat niciodată cămașa verde. Desigur, nu-l putem limita pe Nae Ionescu la calitatea de ideolog al unei mișcări, fie ea și națională, căci Profesorul a influențat cu mult mai mult și într-un câmp mult mai larg generația sa.

De altfel, însuși stilul său se opunea din răsputeri oricărei înregimentări. Nae Ionescu era un om liber în adevăratul sens al cuvântului; gândirii sale el nu-i punea nici o opreliște. Această libertate de gândire se reflecta în scrisul său abrupt, limpede și realist. Ca și Ion Luca Caragiale, cu care a fost uneori comparat, Nae Ionescu reflecta realitatea nudă. Și apoi nu putea fi considerat neapărat de dreapta un om care avea idei sociale, care condamna sclavajul și colonialismul. E drept totuși că unele dintre ideile sale îl apropiau de Garda de Fier și în primul rând ideile anti-democratice.

Unele dintre aceste idei au fost expuse în cele patru conferințe ținute în fața legionarilor din lagărul de la Miercurea-Ciuc în luna mai a anului 1938. Conferințele, ținute sub titlul "Fenomenul Legionar", au fost publicate în *Buletinul Informativ*, de uz intern al legionarilor, din anul 1940.

În primăvara anului 1940 dispărea Profesorul Nae Ionescu, personalitate controversată, atât în timpul vieții cât și după moarte. Profesorul, cum l-au denumit discipolii săi, rămâne o personalitate marcantă a culturii românești. Mai mult decât acțiunile și gândirea sa politică ceea ce rămâne peren la Nae Ionescu este metoda cursurilor sale și activitatea sa de publicist subscrise personalității sale debordante și stilului său original.

* Din lucrarea de dizertație susținută la Facultatea de Litere - secția Jurnalistică, postuniversitară, din Universitatea "Al.I. Cuza", Iași, iunie 1998, sub îndrumarea Cercet. șt. I, Dr. **Remus Zăstroiu**

1 Dan Ciachir, *Gânduri despre Nae Ionescu*, pag.16
2 Nae Ionescu, *Problema mântuirii în Faust a lui Goethe*, pag. 128
3 Dan Ciachir, *op.cit.*, pag.24
4 Nae Ionescu, *Curs de Istoria Metafizicei*, pag.16
5 Nae Ionescu, *Teoria Cunoștinței*, pag. 85
6 Dan Ciachir, *op.cit.*, pag. 59
7 *Ibidem*, pag.978. Nae Ionescu, *Curs de istoria metafizicei*, pag. 98
8. Nae Ionescu, *Curs de Logică*, pag. 11
9. Nae Ionescu, *Grafologie*, pag. 2
10. Nae Ionescu, *Prelegeri de Istoria Filozofiei*, pag.6
11. Dan Ciachir, *op.cit.*, pag. 37
12. Nae Ionescu, *Curs de Istoria Metafizicei*, pag.10
13. Dan Ciachir, *op.cit.*, pag. 88
14. Mircea Vulcănescu, *Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut*, pag. 124

ORTODOXIA lui Nae Ionescu

Pr. Gheorghe CALCIU

Nae Ionescu este ortodox, tot atât de organic cum este Nae. Nu există aproape nici un articol sau curs universitar în care să nu fi făcut măcar o aluzie la credința lui creștin-ortodoxă.

În rândurile care urmează nu ne propunem să facem o incursiune analitică în opera sa întreagă. Ar fi nevoie se un spațiu mult mai mare decât cel al unui articol de gazetă. Ne vom opri însă la Îndreptarul ortodox, spre a releva felul în care Nae Ionescu tratează marile teme ale creștinismului din perspectiva filozofului creștin.

Voi începe printr-o mărturisire: despre Nae Ionescu știam câte ceva încă din liceu, datorită profesorilor noștri care îi audiaseră cursurile - și nu numai cei de filosofie -, precum și a unor studenți care ne aduceau cursurile lui.

Imediat după cel de-al doilea război mondial, Nae Ionescu începuse a fi citit și se contura în înțelegerea noastră cu dimensiuni de legendă. Era atunci la modă existențialismul și noi îl socoteam pe Nae Ionescu un precursor al acestuia în România. Scrierile care circulau în taină printre noi erau: *Logica, Roza Vânturilor*, fragmente din cursul lui de *Metafizică* etc. Ca elevi, le citeam cu deliciul fructului interzis.

Când am intrat în închisoare, legenda lui Nae Ionescu a crescut în ochii noștri, ai tinerilor de atunci, căci toți intelectualii pe care i-am întâlnit în detenție, se socoteau elevii lui, chiar dacă unii erau ingineri, alții contabili, alții militari. Toți vorbeau de el cu pietate. O generație superbă de intelectuali puși după gratii și

sortiți fără greș exterminării, pentru a face să dispară elementele de cultură "burgheză" din memoria comună a unei națiuni. Toți își trăgeau seva intelectuală și preocupările filozofice, ca și ancorarea în idealul creștin și românesc, de la Nae Ionescu.

Mulți dintre ei au murit în închisori, cu demnitate și cu sufletul senin.

După eliberarea din închisoare, n-am mai putut citi din opera lui Nae Ionescu, dar, printre teologi, circulau, mai mult sau mai puțin în ascuns, lucrările lui Nichifor Crainic și am fost sedus de mistica lui. Mai sunt și astăzi. Paralel, am fost ucenic al Părintelui Stăniloae, pe care l-am urmat în toată poziția lui dogmatică.

Nu citisem niciodată, într-un bloc masiv, așa cum este acest *Îndreptar ortodox*, toate articolele despre creștinism ale lui Nae Ionescu, pentru a mă lăsa influențat de el.

Influența nebănuită a lui Nae Ionescu

În 1987, mă aflam în Europa pentru un ciclu de conferințe privind starea Bisericii în România. Trecuseră doi ani de la venirea mea în vest și un cercetător evreu dorit m-a întrebat franc de ce în predicile și studiile mele teologice apar atât de frecvent influențele lui Nae Ionescu, așa numitul *trăirism*.

Am rămas mut. Sunt sigur că omul și-a închipuit că m-a prins cu ceva și că îmi căutam o justificare. Nu cunoșteam decât vag poziția lui Nae Ionescu față de ortodoxie, în special, și față de creștinism, în general. Eram consternat de faptul că eram influențat de cineva pe care nu-l cunoșteam sub acest aspect.

Mi-am mărturisit fără jenă ignoranța în privința trăirismului naeionescian și am afirmat că, dacă m-a influențat cineva, aceia trebuie să fie Crainic și Stăniloae.

Totodată am decis să-l citesc pe Nae Ionescu și am constatat o înțelegere profundă și umilă a creștinismului și a poziției omului în lume, raportat neîncetat la Dumnezeu. Pentru el, ființa umană nu este doar o existență de moment, chiar dacă rațională, în această lume supusă stricăciunii și morții, nu este un stadiu în cursul evoluției materiei și al viețuii pe acest pământ, ci este un dat metafizic permanent, în sensul durării spirituale. Ființa umană are valoare numai în raportul ei cu Dumnezeu.

Combaterea raționalismului cartezian

Îngrijitorii culegerii au intitulat-o *Îndreptar ortodox*. Din punct de vedere al Bisericii, acest titlu este cam pretențios, căci Biserica nu și-a dat girul în sensul unui îndreptar. Pe de altă parte, nu am găsit vreo deviație de la credința creștină și ortodoxă în cuprinsul volumului. Iar o carte creștină scrisă de un laic are îndeobște un impact mai puternic decât una scrisă de un cleric.

Nae Ionescu este persuasiv, uneori cu umor, alteori grav, dar niciodată exagerat. Este un credincios practicant, iar un practicant, în orice domeniu, este și un propovăduitor.

În articolul *"Sufletul mistic"*, Nae Ionescu descoperă o renaștere a sufletului mistic între cele două războaie și atacă analiza psiho-sociologică prin care Rădulescu-Motru căuta să-i explice recrudescența. Motru credea că este o modă socială,

că negustorii de idei "comercializau" fenomenul spiritual, în sensul speculației și, deci, așa cum afirmă Nae Ionescu, el confundă efectele cu cauzele. Sunt de acord cu acest lucru. Negustorii de idei, comercializatorii fenomenelor mistice apar după ce fenomenul spiritual s-a manifestat. Nu îl declanșează, ci îl speculează. Ori, în cazul acela spiritul uman se zbătea să scape de sub oprimarea raționalismului cartezian care domina de secole și care tăiase aripile sufletului.

Marii mistici ai Răsăritului și cei din Apus au făcut totdeauna casă bună cu raționalismul adevărat, pentru că gândirea creștină nu este una absurdă. Rațiunea ne-a fost dată de la Dumnezeu, la creație, pentru a ne fi treaptă inițială de suire și cârjă de început în drumul spre cunoașterea Lui. Nae Ionescu, filozof și logician, nu s-a desprins niciodată de învățătura bisericii în această privință și a combătut absolutizarea raționalismului, ceea ce îmi pare un eroism neobișnuit la un profesor de logică. *"(...) Noi nu facem decât să lichidăm raționalismul; nu raționalismul adevărat cu care misticismul a trăit totdeauna în cea mai bună pace, ci raționalismul cartezian, care este o răsturnare și, mai departe, o falsitate, prin unilateralitate, a celui adevărat. Îl lichidăm"* [p. 16]

Nae Ionescu indică toate căile prin care lumea modernă caută să lichideze acest raționalism.

Știință și teologie

Misticismul marelui profesor se exprimă și prin atașamentul lui la marii mistici ai creștinismului, la Sf. Ioan Scăraru, Sfântul Ioan a Crucii și alți sfinți părinți ai bisericii, precursori ai unei gândiri religioase, bine închegate și pe care epoca modernă caută s-o redescopere, fără a reuși s-o înțeleagă total. *"Schwarmerei"* - bâzâială neliniștită - o numește Nae Ionescu, nu cu ironie, ci cu înțelegere și compasiune, această căutare confuză și pompoasă din zilele noastre. Instrumentele filozofice cu care operează în afirmarea poziției sale față de credință sunt foarte seducătoare. Este, fără

îndoială, șocant să auzi pe un mare filozof și un logician de mâna întâi afirmând superioritatea teologiei față de știință.

O serie de teologi care încercau să facă acordul dintre știință și teologie sucombau în moralism. Ei socoteau că religia este, în primul rând, un cod de comportament moral superior oricărei etici. Nae Ionescu a sesizat exact pericolul și s-a ridicat împotriva lui. El face o distincție netă între religie și morală, într-un articol chiar cu acest titlu. Constată că un om religios adevărat este și un om moral, dar moralitatea sa este numai o consecință a religiozității lui. *"A înlocui religia printr-o predică morală - spune profesorul - înseamnă a crede.... că religia poate fi redusă la morală. Asta însă ne-ar îndepărta de la adevăratul sens al ortodoxiei și ne-ar arunca iremiadiabil în lagărul unui <protestantism care a luat câmpii> (pentru a întrebuința chiar termenul domnului Profesor Iorga)"* [p. 32].

Îmi aduc aminte că profesorii mei de teologie, în special Părintele Rezuș, care preda Teologia Fundamentală, subliniau și ei această distincție netă, între morală și religie, pe de o parte, și între religie și știință, pe de alta.

Despre durere și mântuire

Ortodoxia vorbește de *Kenōza* lui Dumnezeu (umilința, dezbrăcarea de slavă la care a recurs Iisus când s-a întrupat în om pentru noi). Profesorului nu i-a scăpat nimic din sensurile ortodoxiei, deci nici aceasta. El scrie: *"Primul act al vieții lui (a lui Hristos - n. n.) a fost de umilință și de supunere. Și-a recunoscut natura pământească atâta vreme cât nu-i sosise încă ceasul: și a acceptat legea firii în care se întrupase, înțelegând că ceea ce era dumnezeesc în El abia mai târziu trebuia să lucreze"* [p.40]

Toată această *kenoză* este însoțită de durere, de suferință. Nae Ionescu recunoaște suferința drept un dat permanent al existenței omului, o trăsătură aproape structurală lui, din clipa căderii în păcat. Într-o scurtă incursiune în gândirea filozofică și teologică a lumii, el analizează poziția principalelor școli și curente față de durere.

Bunăoară, budismul așează durerea chiar la baza existenței, afirmând prin aceasta caracterul ei de necesitate absolută. Din această stare, omul se smulge prin negarea existenței, adică prin transgresarea din realitate, saltul la Nirvana. Dar această ieșire este un salt în gol. Nirvana este nonexistența.

Recunoscând inteligența și frumusețea construcției filozofice a moralismului negativ budist, autorul se întreabă retoric *"această subtilă și confuză dialectică, înfățișată sub forma unei exagerate cosmogonii, este cu adevărat mai impunătoare decât recunoașterea simplă, dar tragică a durerii, așa cum o face creștinul?"*.

Valorificarea suferinței

Nici o cultură, nici o filozofie trecută sau prezentă nu a putut ignora suferința și durerea și a căutat s-o rezolve într-un anumit fel. Lumea greacă, dincolo de estetismul ei senin și de hedonismul afirmat, era profund măcinată de prezența durerii în lume, prezență pe care filosofii căutau s-o explice, s-o accepte sau s-o evite. Erosul grec era înfrățit cu

moartea, hedonismul era, de fapt, *"expresiunea unei dorinți crescute și împuternicite de golul rece al durerii"* [p. 46].

Împotriva acestui estetism festiv și fals, cinismul grec era o sfidare a suferinței, fără să fie o rezolvare a ei. Cinicul nu aducea o soluție umanității îndurerate, ci se însingura, se impunea printr-un prestigiu de orgoliu și de dispreț față de ceilalți. Nici o soluție. Pe de altă parte, epicureismul, pe care vulgul îl înțelege greșit ca pe o petrecere continuă pentru a evita suferința, era un sistem de purificare prin plăcere, până se ajungea la *ataraxia* lui Epicur, care însemna o evaziune în fața suferinței și care trebuia să ducă, în consecințele ei ultime, la sinuciderea teoretizată și practicată de Hegesias cel întunecat. Acest faliment al gândirii grecești dovedește că ceea ce urmăreau grecii cu atâta stăruință, izgonirea durerii din lume, era o imposibilitate și că dincolo de seninul artei și gândirii grecești, sta ca o sentinelă neagră și terifiantă suferința, *"care se strecoară pretutindeni, acolo unde nevoia fericirii se face simțită"* [p. 47].

Spre deosebire de toate aceste atitudini prezentate până aici, creștinismul consideră durerea ca pe o realitate, dar nu caută s-o nege, ci s-o *valorifice*.

"De la răstignire - afirma Nae Ionescu - lumea știa că nu durerea sau bucuria, ca atare, sunt hotărâtoare pentru suferința sau bucuria noastră, ci atitudinea pe care personalitatea noastră spirituală o păstrează în fața lor" [p. 48].

În felul acesta, autorul ajunge la convingerea profund creștină că durerea însăși poate deveni un izvor de nesfârșită bucurie, dacă se îndeplinește un rol și capătă un sens în efortul nostru de a atinge mânturiea. Pentru el, creștinismul este o dezlegare dumnezeească a problemei lui Iov, dreptul care suferă.

Îndumnezeirea omului

Cineva se poate întreba de ce se ocupă Nae Ionescu de aceste probleme, de ce nu se limitează la filozofie? Însă, el este un filozof creștin și, în această caliate, este preocupat de problemele esențiale ale gândirii și destinului uman: existență, moarte, salvare, Dumnezeu, lume. Ca filozof creștin e normal să dea răspuns la toate acestea în sensul religiei creștine.

Atașat de ortodoxie, Nae Ionescu caută să-și explice caracteristicile specifice ale ortodoxiei și să nu lase nelămurit nimic din ceea ce este mai important în teologie și în practica noastră.

Vom lăsa pentru altă dată considerațiile lui Nae Ionescu despre iertare, iubire, tradiție (sau *predanie*), catolicism și protestantism. Și vom stărui în a arăta cum înțelege el o temă fundamentală a ortodoxiei: învierea Domnului. Iisus-Dumnezeu, devenit om deplin, biruie păcatul și moartea și înnoiește întreaga făptură: Hristos - noul Adam. Prin Iisus ni se relevează dumnezeirea, dar, în același timp, tot prin El, omul se ridică la cunoștința esenței lui divine. Omul este așezat mai presus de îngeri, căci el va ține scaun de judecată pentru îngeri, așa cum spune Sf. Apostol Pavel (1 Cor. 6:3).

Filozoful analizeaza procesul de antropocentrizare a întregului univers, început de renaștere și continuat, în forme schimbate, în epoca modernă. În felul acesta, ființa umană a fost integrată într-un sistem simplificator, mișcare pe o singură linie, care este cea a materiei. Dumnezeu, chiar dacă nu este negat, este scos în afara lumii spre a nu tulbura spiritele simplificatoare. Este foarte greu pentru omul de știință, ca și pentru filozoful raționalist să admită îndumnezeirea omului și, prin el, salvarea întregii firi.

Învierea Domnului

Și acum ajungem la Înviere. În articolele despre învierea Domnului, filozoful Nae Ionescu lasă locul credinciosului. Textul "Paștele gândului și celelalte paște" are un conținut de-a dreptul zguduitor. Paștele gândului este acela în care *"te supui - ceară moale și receptivă - tuturor sugestiilor transcendenței; când te pregătești pentru coborârea harului, lăsându-te purtat pe unda caldă și învăluitoare a cultului - minunată propedeutică la deschiderea cerurilor"* [p. 56]. Sunt minunate cuvintele lui Nae Ionescu; par rostite de un trăitor în pustie, cu pietate și cu tristețea constatării că un duh protestant amenință să ucidă în noi Paștele gândului pentru a-l înlocui cu o celebrare a unui erou sau supraom.

Tendința contemporană de a face din Hristos un erou și din procesul și răstignirea Lui un fel de "afacere Dreifus" este un pericol mai mare decât necredința. Se încearcă înlocuirea Adevărului cu un mit. Iar oamenii sunt mari amatori de mituri, cu atât mai mult cu cât sunt mai cultivați.

Patimile, moartea, răstignirea și învierea nu sunt simboluri, ci fapte. Ele nu *înseamnă*, ci *sunt*, căci Paștele sunt dincolo de gând, în inima fiecăruia, bucurie.

Prin învierea Sa, Iisus Mântuitorul ne-a dăruit învierea. Nae Ionescu exclamă învingător: "A înviat Hristos!" într-un articol intitulat astfel. Și spune că sacrificiul, moartea, învierea sunt miracole divine care depășesc puterea de înțelegere a minții noastre, ca și sfânta Euharistie. În ciuda faptului că noi nu vedem decât pâine și vin, realitatea este cea a credinței: acolo sunt *trupul* și *sângele* Domnului. Nae Ionescu distinge între obiectul investigației și metoda de cercetare adecvată: "Înseamnă că există mai multe planuri de existență și că pentru fiecare din aceste domenii, noi trebuie să avem mijloace specifice de investigație. Că nu putem să înțelegem prin rațiunea noastră decât numai ceea ce cade înlăuntrul veacului nostru; și că pentru ceea ce este în afara lui, avem nevoie de alte instrumnete, în speță, de credință" [p. 53].

În concluzie, *Îndreptarul ortodox* poate fi o călăuză spre cunoașterea lui Dumnezeu și a propriilor adâncimi. Impactul cărții asupra celor cu sensibilitate este puternic. Iar pentru sceptici și agnostici, *Îndreptarul* este ca o probă de rezistență.

"Directiva Absolutului" şi "Metafizica sacră"

Silviu ALUPEI

Nae Ionescu nu a fost Un "accident" în cultura interbelică românească şi în filosofia Răsăritului ortodox. El a fost exponentul unei şcoli de gândire metafizică pe care o datorăm unei pleiade de intelectuali care au filosofat româneşte, cu instrumentele ortodoxiei. Aceşti gânditori au fost uitaţi ieri - la ordinul marxiştilor, azi - la dispoziţia promotorilor politicii "corecte". Diriguitorii culturii române (de ieri şi de astăzi) au primit ordin să vorbească de "accidentul Nae Ionescu" şi nu de şcoala românească de metafizică, înfiripată în anii '20 ai secolului trecut. Un neam capabil să se înalţe, prin gânditorii săi, pe culmile cugetării creştine şi să dea Răsăritului o şcoală de metafizică este rodnic în faţa lui Dumnezeu, ca şi în faţa altor popoare ai căror filosofi exersau de veacuri urcuşul spre Absolut.

Metafizica lui Nae Ionescu este astăzi, în genere, cunoscută. Ştim că metafizica Profesorului a fecundat spirite ilustre ale României interbelice. Nu vrem să repetăm şabloanele publicistice prin care intelectualitatea noastră de azi (ascunzîndu-şi sterilitatea spirituală şi cosmopolitismul de tip New Age) se laudă uneori cu "rădăcinile interbelice" numite Eliade, Cioran, Noica etc. Vom atrage atenţia doar că aceşti gînditori ai veacului trecut au atins superficial problematica *metafizicii sacre*, a metafizicii creştine. Aceşti "năişti" au urmat trasee spirituale care au "centrifugat" gîndirea ortodoxă, în sensul că nici unul dintre ei, discipoli ai lui Nae Ionescu, nu au rodit pe tărâmul metafizicii sacre.

Profesorul a fost un strălucit exponent al unei adevărate şcoli de gîndire metafizică, nu doar un singuratec care s-a aplecat asupra sacrului cu mijloace filozofice. Această şcoală cuprinde numele unor cugetători de o excepţională fineţe spirituală, de o inegalabilă forţă sufletească. De ce i-am uitat? Cînd îi vom recupera? Unde le vom găsi locul în istoria culturii române? Cum le vom valorifica operele, ideile, trăirile, cugetările?

Pe urmele lui Stelian Mateescu...

Să nominalizăm. Altminteri, ne-am putea expune criticilor venite din partea "ideologilor de serviciu". În ordine alfabetică, maeştrii şcolii de metafizică reprezentată de Nae Ionescu au fost: Vasile Băncilă, Ernest Bernea, Nichifor Crainic, Coriolan Gheţie, Petru P. Ionescu, Petru Manoliu, Stelian Mateescu, Petre Ţuţea. Unii au fost *gîndirişti*. Alţii, precum Stelian Mateescu, au publicat şi în *Cuvântul* lui Nae Ionescu şi în *Gândirea* lui Crainic.

Metafizica sacră a fost o preocupare comună acestor cugătători români. Pentru metafizica laică a vremii (1920 – 1944), a unei Europe în curs de descreştinare, acei gînditori au fost un fel de *paria*. Nae Ionescu îndrăznise ceea ce în lumea Apusului însemna sinucidere garantată pentru un filozof sau pentru un publicist: să treacă prin filtrul gîndirii creştine operele unor corifei ai raţionalismului, cum sînt Descartes, Spinoza, Kant şi toţi cei care le-au urmat întru uscăciune spirituală.

Am dat ca exemplu de remacabil metafizician creştin pe Stelian Mateescu fiindcă opera sa depăşeşte "năismul" interbelic şi gîndirismul. Am descoperit în scrierile sale pagini extraordinare, în care cugetările metafizice ale lui Nae Ionescu au fost sublimate aşa încît ating, după părere mea, profunzimea patristică. Teologii şi filozofii români de astăzi vor avea curajul să vorbească în Universitate de Stelian Mateescu?

Metafizica laică şi metafizica sfinţilor

Cînd rostim numele lui Nae Ionescu invocăm, fără să le rostim propriu-zis, numele acestor gânditori de forţă care au căutat Absolut cu toată fiinţa lor. De la Stelian Mateescu ne-au rămas puţine scrieri. Spiritul lui Nae Ionescu îl descoperim în cartea lui Mateescu *Directiva Absolutului*, tipărită în colecţia "Studii capitale pentru orientarea în veac" (1933). Este reprodus acolo articolul "Metafizica laică şi Metafizica Sfinţilor" (publicat în *Gândirea*, 1930). Parcă îl regăsim pe Nae Ionescu în acest pasaj scris de Mateescu: "Metafizicianul laic caută să aibă un sistem cu care să poată uşor domina. Dumnezeu însuşi, pentru cei mai mulţi dintre metafizicienii laici, nu-i decât un obiect de cunoaştere, chiar când e afirmat ca existent. De obicei, metafizica laică se mulţumeşte numai în a căuta să-i dovedească existenţa. El nu-i decât un principiu. Pentru metafizica sacră adevărul transcendent (şi absolut) este căutat pentru că numai el poate aduce mântuirea. Insul se simte la intersecţia a mii de forţe contrare care tind să-l anihileze. Dominaţie şi mântuire - doi poli ai naturii sufletului, două puncte de reper extreme. Metafizicianul sfânt nu vrea posesia obiectului, ci unificarea".

Echilibrul spiritual

În cursul de Filosofia religiei ţinut la Universitatea Bucureşti în anul universitar 1924–1925 (curs retipărit după 1989), Nae Ionescu a vorbit despre *"structura specifică a conştiinţei religioase"*. Un capitol aparte al prelegeri din 28 martie 1925 a fost cel despre *"Echilibrul spiritual. Stăpânire, trăire şi mântuire filosofică. Soluţia religioasă a mântuirii"*. Zăbovim asupra acestei prelegeri fiindcă am considerat că Nae Ionescu şi Stelian Mateescu pot fi înţeleşi şi de generaţiile de astăzi (tinerii români care trăiesc, în majoritate, o ortodoxie redusă la ritual şi o "credinţă" creştină de factură neoprotestantă, a-metafizică, ne-mântuitoare). Credem că am descoperit una din cugetările lui Nae Ionescu uşor de asimilat în veac: "Problema este de a împăca cosmosul cu omul. Aceste două elemente, puse faţă în faţă, care se destramă şi se sfârtecă unul pe altul trebuiesc puse de acord: existenţa cosmosului nu mă împacă sau existenţa mea nu se împacă cu cosmosul. Conflictul acesta, pe care aţi văzut cum îl rezolvă filosofia, se rezolvă în religie, se rezolvă cu ajutorul intervenţiei divinităţii. Deci, soluţia religioasă a problemei salvării este împăcarea personalităţii umane cu existenţa, cu ajutorul lui Dumnezeu".

Ce tânăr român de astăzi poate îndrăzni, într-o lume a-metafizică, să afirme că nu pricepe nimic din această frază a lui Nae Ionescu?

Orice român care ar citi aceste rânduri, care ar medita o clipă la cugetarea lui Stelian Mateescu şi la cursul universitar al lui Nae Ionescu, ar trebui să-şi vină în fire, să se lămurească. Metafizica laică nu aduce mânturiea sufletului – ne-a demonstrat Stelian Mateescu. Metafizica sacră a lui Nae Ionescu ne învaţă că omul se poate împăca, dacă vrea, cu cosmosul. Dar cu o condiţie: să ceară ajutorul divinităţii.

P.S.

Înainte de a muri, Nae Ionescu lucra la un tratat de logică ortodoxă. Mare mister, mare taină pentru intelectualitatea creştină de astăzi acest proiect al Profesorului! Spiritul căutător al gînditorului ceştin Nae Ionescu ajunsese la aceste profunzimi ale cugetării despre logică, despre metafizică.

ÎNŢELESUL EVANGHELIC AL IUBIRII
O critică iubitoare a lui Nae Ionescu

Răzvan CODRESCU

"Cel ce nu iubeşte, n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că *Dumnezeu este iubire*" (*I Ioan* 4, 8). şi acelaşi Apostol ne încredinţează mai departe: "... *Dumnezeu este iubire şi cel ce rămîne în iubire rămîne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămîne întru el*" (4, 16). Făcut "după chipul şi asemănarea" lui Dumnezeu, omul este şi el fiinţă iubitoare, chemată la plinătatea iubirii. De aceea, îndemnul fundamental pe care ni l-a dat Hristos este îndemnul la iubire. Asupra acestui lucru nu poate fi îndoială: "... iar (dacă) dragoste nu am, nimic nu sînt", zice Pavel (*I Cor.* 13, 2); şi conchide: "şi acum rămîn acestea trei: credinţa, nădejdea, dragostea. *Iar mai mare dintre acestea este dragostea*" (*I Cor.* 13, 13; subl. n.). Creştinismul reprezintă, înainte de orice altceva, religia teandrică a *iubirii* (*agápe*)*.

Toate aceste lucruri le ştim şi le repetăm, dar facem adeseori o confuzie gravă, care poate vicia tot sensul iubirii creştine; această confuzie este mai răspîndită decît s-ar crede şi apare chiar pe la case foarte mari.

Îmi îngădui să pornesc de la un astfel de caz ilustru. În al său *Curs de Metafizică* (urmez ediţia Humanitas din 1991), Nae Ionescu vorbeşte, în cap. XIII, despre iubire ca "instrument mistic de cunoaştere". Aici stabileşte, în mare, următoarele: că "trăirea" este metoda de cercetare a misticii şi că iubirea este cel mai însemnat mijloc mistic de cunoaştere; că, prin urmare, "funcţia fundamentală a iubirii este totuşi cunoaşterea şi nu acţiunea"; că, în fine, "monopolaritatea" iubirii poate duce la nihilism şi de aceea trebuie să acceptăm "bipolaritatea procesului de iubire". Urmează apoi acel surprinzător capitol XIV, în care se continuă discuţia despre iubire, dar cu această gravă afirmaţie: "Impresia mea este

că fenomenul care a contribuit mai mult la falsificarea conceptului de iubire este creştinismul" (p. 123)! Nae Ionescu reia această idee în multe alte locuri; ea a trecut şi la unii dintre discipolii săi (o regăsim cu surprindere, bunăoară, la Mircea Vulcănescu, altminteri un gînditor creştin de mai mare rigoare *teologică* decît maestrul său).

Pe ce se întemeiază Profesorul? Pe consideraţia personală că "în creştinism iubirea nu înseamnă cunoaştere, ci acţiune", ceea ce nu poate duce, pe cale logică, decît la "o falsă interpretare a iubirii". Ba mai mult: "Toată dezorganizarea (?!) care s-a produs în metafizica creştină şi în valorificarea creştină a existenţei provine tocmai din falsificarea acestui concept al iubirii" (p. 124). Nu vreau să reiau aici toată demonstraţia lui Nae Ionescu şi nu contest strigenţa ei logică. E de ajuns să arăt că premisa de la care porneşte este evident falsă. Teologic vorbind, Profesorul se aşază de data aceasta, din capul locului, alătura de problemă.

Premisa greşită de la care pleacă Nae Ionescu este aceea că în creştinism măsura iubirii de celălalt ar fi dată de iubirea de sine. Sigur, toată lumea cunoaşte prescripţia biblică: "Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta şi cu tot sufletul tău [...] *Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi*" (*Matei* 22, 37-39; subl. n.). E destul de curios că Nae Ionescu, deşi avertizează că aceasta "nu este propriu-zis o afirmaţie creştină, ci doar una din afirmaţiile fundamentale ale Vechiului Testament", îşi sprijină totuşi pe ea întreaga demonstraţie, amendînd tocmai creştinismul! Ne aflăm aici în chiar inima acelei confuzii despre care vorbeam (şi care uneori se face simţită şi-n mediile strict teologice).

Se scapă din vedere că Hristos adaugă limpede (*Matei* 22, 40): "În aceste două porunci se cuprind *toată Legea şi Proorocii*" (subl. n). Va să zică, Hristos nu face decît să rezume astfel, la cererea tînărului bogat, esenţa "Legii Vechi", a *iudaismului* adică. Legea Veche nu e rea, dar e imperfectă; tocmai de aceea, Mîntuitorul n-a venit s-o desfiinţeze, ci s-o împlinească (*Matei* 5, 17). şi în Legea Nouă iubirea va rămîne porunca de căpetenie, dar măsura ei va fi cu totul alta: "*Poruncă nouă dau vouă*: Să vă iubiţi unul pe altul. *Precum Eu v-am iubit pe voi*, aşa şi voi unul pe altul să vă iubiţi!" (*Ioan* 13, 34; subl. n.). Aşadar, măsura iubirii în creştinism nu mai este *iubirea de sine*, cum credea Nae Ionescu (şi toţi cei tributari aceleiaşi confuzii), ci însăşi ***iubirea lui Dumnezeu faţă de oameni***. Hristos înlocuia astfel o măsură *omenească* a iubirii cu una ***dumnezeiască***.

Prin urmare, întrebarea retoric-insinuantă a lui Nae Ionescu ("Dar dacă eu nu mă iubesc pe mine însumi?") devine inutilă într-o perspectivă riguros creştină. Abilul gînditor poate avea perfectă dreptate în raţionamentele sale, numai că el critică creştinismul vorbind despre... iudaism!

Desigur, Nae Ionescu rămîne Nae Ionescu, dincolo de această extrapolare regretabilă, sau de altele de acelaşi gen; el îşi poate permite să interpreteze liber sau să exagereze uneori, din punctul lui *filosofic* de vedere[**]. Noi nu ne putem permite însă, mai ales cînd ne punem ferm pe terenul creştinismului, să-i luăm de bune toate speculaţiile, oricît de mult l-am admira altminteri (era să zic: oricît de "năişti" am fi)[***].

Creştinismul nu se întemeiază pe *iubirea de sine*, ci pe ***jertfa de sine***. Dumnezeu, Care este Iubire, S-a jertfit pentru oameni, în Iisus Hristos. Omul este chemat şi el să se dezbrace de sine întru iubire, spre a spori cît mai mult în "asemănarea" cu Creatorul său. "Căci Dumnezeu S-a făcut om pentru ca şi omul să se facă Dumnezeu; nu Dumnezeu după fire, dar Dumnezeu după har" (Sf. Atanasie cel Mare *et alii*). Iubirea, în înţelesul ei evanghelic, este temeiul *entheozei* (îndumnezeirii), la antipodul tuturor egoismelor şi "raţionamentelor" noastre.

[*] În limba greacă există patru termeni care redau "chipurile iubirii": *eros* (iubirea sexuală), *sorgé* (iubirea familială), *philia* (ataşamentul sau prietenia) şi *agápe* (iubirea spirituală – la care ne cheamă Hristos şi cu care Dumnezeu Însuşi iubeşte lumea). Dumnezeu, înţeles ca *Agápe*, este acel *l'Amor che muove il sole e l'altre stelle* ("Iubirea ce roteşte sori şi stele") din finalul poemului dantesc. La nivel uman, "dragostea (*agápe*) este o dispoziţie bună şi afectuoasă a sufletului, datorită căreia el nu cinsteşte nici unul dintre lucruri mai mult decît cunoştinţa lui Dumnezeu. Dar este cu neputinţă să ajungă la deprinderea dragostei cel ce e împătimit de ceva din cele pămînteşti" (Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, I, 1; în *Filocalia* rom., vol. 2, ed. 1947, p. 37).

[**] Dimensiunea creştină (şi chiar ortodoxă) a gîndirii lui Nae Ionescu nu trebuie confundată cu rigoarea teologică. "Teologul", "filosoful religios" şi "metafizicianul" reprezintă tipuri deosebite de gînditori creştini. *Teologul* rămîne în afara "cercului vicios" al filosofiei; el subordonează raţiunea supraraţionalului asumat prin credinţă, mişcîndu-se smerit în liniile de forţă ale tradiţiei dogmatice, dincolo de orice "aventură" a gîndului autonom. *Filosoful religios*, mult mai tributar raţiunii, simte şi el nevoia de a se raporta la un absolut revelat, faţă de care se mişcă însă mai liber, permiţîndu-şi anumite interpretări "originale". *Metafizicianul*, în fine, este un filosof radical, care se măsoară raţional cu absolutul, avînd grijă, din scrupul sau din orgoliu, să se delimiteze de religie în demersurile sale, ba chiar să facă abstracţie complet de ea. Altfel spus, *teologul* nu face altceva decît să "administreze" o sumă de adevăruri veşnice, îngăduindu-şi cel mult o mai limpede formulare a lor sau o mai sistematică ordonare; *filosoful religios* reinterpretează personal, într-o oarecare măsură, adevărurile revelate sau presupusele consecinţe filosofice ale acestora; în ce-l priveşte pe *metafizician*, acesta îşi proclamă exclusivist propriile adevăruri. La noi, bunăoară, un **Dumitru Stăniloae** a reprezentat *tipul teologului*, un **Nae Ionescu** – *tipul filosofului religios*, iar un **Lucian Blaga** – *tipul metafizicianului*. De aceea şi trebuie judecaţi cu măsuri deosebite. Spre exemplu, dacă-l luăm pe Nae Ionescu drept "teolog" (ceea ce n-a fost şi nici nu şi-a propus să fie), atunci, pentru anumite afirmaţii, ar trebui să-l declarăm "eretic"; dar aceasta ar însemna să cădem în confuzia dintre teologie şi filosofie – reflex al confuziei mai generale dintre religie şi cultură (curentă, din păcate, în lumea laicizată de azi).

[***] Admiraţia *oarbă* (cu creditul *necondiţionat* ce rezultă din ea) devine *patologie* a admiraţiei.

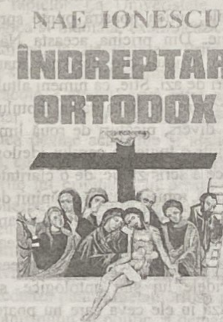
SCURTE DATE BIOGRAFICE

1890. Ionescu C. Nicolae, cunoscut mai ales ca Nae Ionescu, se naşte în 17 iunie, la Brăila, unde a făcut studiile primare, secundare şi liceale. La Bucureşti, s-a înscris la Facultatea de Litere şi Filosofie, ale cărei cursuri le încheie în 1912 cu specializare în filosofie.
1912. Este numit profesor la Liceul "Matei Basarab" din Bucureşti. După o vreme în care colaborează la *Studii filosofice* sau la *Noua Revistă Română*, pleacă în Germania, la Göttingen, în vederea desăvîrşirii studiilor. Aici îl prinde Primul Război Mondial.
1919. Îşi susţine doctoratul în filosofie la Universitatea din München, la profesorul Bäumker, cu teza: *Die Logistik als Versuch einer neuer Begründung der Mathematik*. Revenit în ţară (1919), este pentru scurtă vreme profesor, apoi director la Liceul militar Mănăstirea Dealu, pentru ca, în acelaşi an, să fie numit asistent la catedra de Logică a profesorului C. Rădulescu-Motru. Nae Ionescu şi-a inaugurat activitatea universitară cu lecţia "Funcţiunea epistemologică a iubirii".
1922. Publică în *Gazeta Matematică* studiul "Comentarii la un caz de intranzienţă a conceptelor matematice", răsplătit cu Premiul de filosofie matematică (1923).
Profesor universitar al lui Mircea Eliade, Constantin Noica, Emil Cioran, Mircea Vulcănescu, C. Floru.
1940. Moare la 15 martie.

Cursurile universitare ale profesorului Nae Ionescu, ajunse până la noi

Listă cronologică a ediţiilor tipărite (1941-1999)

1. Nae Ionescu, Istoria logicei, Bucureşti, 1941, reed. 1943 (curs ţinut în anul universitar 1929-30; ed. "Comitetul pentru tipărirea operei lui Nae Ionescu");
2. Nae Ionescu, Metafizica (I), Bucureşti, 1942 (cursul de "Teoria cunoştinţei metafizice. Cunoaşterea imediată" ţinut în anul universitar 1928-29; ed. "Comitetul pentru tipărirea operei lui Nae Ionescu");
3. Nae Ionescu, Logica generală, Bucureşti, 1943 (curs ţinut în anul universitar 1934-35; ed. "Comitetul pentru tipărirea operei lui Nae Ionescu");
4. Nae Ionescu, Metafizica (II), Bucureşti, 1944 (cursul de "Teoria cunoştinţei metafizice. Cunoaşterea mediată" ţinut în anul universitar 1929-30; ed. "Comitetul pentru tipărirea operei lui Nae Ionescu");
5. Nae Ionescu, Curs de metafizică, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991; reed. 1995 (ed. Marin Diaconu a celor două cursuri de metafizică editate iniţial în 1942 şi 1944);
6. Nae Ionescu, Curs de logică, Editura Humanitas, Bucureşti, 1993 (ediţie îngrijită în redacţie a cursului editat iniţial în 1943);
7. Nae Ionescu, Curs de istoria logicii, Editura Humanitas, Bucureşti, 1993 (ed. Marin Diaconu a cursului editat iniţial în 1941);
8. Nae Ionescu, Prelegeri de filosofia religiei, Biblioteca Apostrof, Cluj,

Una dintre culegerile de texte ortodoxe apărute după 1989 în România.

1993, reed. 1996 (ed. Marta Petreu a cursului de filosofia religiei ţinut în anul universitar 1924-25, ce mai apăruse în serial, îngrijit de George Gibescu, în revista Viaţa Românească, de la nr. 5/1990 pînă la nr. 7/1991);
9. Nae Ionescu, Curs de istoria metafizicii, Editura Anastasia (col. "Elita interbelică"), Bucureşti, 1996 (ed. Marin Diaconu şi Dora Mezdrea a cursului ţinut în anul universitar 1930-31);
10. Nae Ionescu, Problema mîntuirii în "Faust" al lui Goethe, Editura Anastasia (col. "Filosofia creştină"), Bucureşti, 1996 (ed. Dora Mezdrea a cursului ţinut în anul universitar 1925-26);
11. Nae Ionescu, Teoria cunoştinţei, Editura Anastasia (col. "Filosofia creştină"), Bucureşti, 1996 (ed. Dora Mezdrea a cursului ţinut în anul universitar 1925-26);
12. Nae Ionescu, Curs de istorie a logicei, însoţit de trei prelegeri de Logica colectivelor (1924-1925), Editura Eminescu, Bucureşti, 1997 (ed. Dora Mezdrea şi Marin Diaconu; cele trei prelegeri de logica colectivelor datează din 1935; acest Curs de istorie a logicei nu se suprapune întru totul cu cel din 1929-1930, menţionat mai sus);
13. Nae Ionescu, Curs de logică, cu privire specială la ştiinţele exacte (1926-1927), Editura Eminescu, Bucureşti, 1997 (ed. Dora Mezdrea şi Marin Diaconu);
14. Nae Ionescu, Curs de logică (1927-1928), Editura Eminescu, Bucureşti, 1997 (ed. Dora Mezdrea şi Marin Diaconu);
15. Nae Ionescu, Filosofia religiei, Editura Eminescu, Bucureşti, 1998 (ed. Marin Diaconu, replică la ed. Marta Petreu);
16. Nae Ionescu, Tratat de metafizică, Editura Roza Vânturilor, Bucureşti, 1999 (ed. Marin Diaconu şi Dan Zamfirescu a cursului - ultimul încheiat de Nae Ionescu - ţinut în anul universitar 1936-37).

Nota bene: Această listă bibliografică nu înregistrează ediţiile anastatice apărute în exil. (R. C.)

Un trezitor de conştiinţe: profesorul Nae Ionescu*

Sandu TUDOR

Acum, ajuns în ceasul în care trebuie să leg, într-un singur mare snop, atîtea şi atîtea spice de gînd risipite, pe care le-am avut despre acest om; să duc la moara cugetului grîul greu al gîndurilor adunate; şi să fac, din el, o roată de azimă bună şi caldă. Din pîinea aceasta a omeniei lui hrănitoare împart azi altora cîteva fărîme.

Şi dacă omului nu îi este dat să cunoască desăvîrşit pe un alt eu, semenul său, pentru că fiecare îşi făureşte în sine o libertate şi o taină lăuntrică vrednică de respectat, în schimb, ştiu că poate să-l cuprindă bine, să-l oglindească în inimă, ca pe un „chip", un semn folositor sau vătămător, ca pe o hieroglifă.

Şi omul meu, acest Nae Ionescu, e o ciudată slovă, sau, cum se spune în grai vechi, un cinstit obraz. Vreţi să vă bucuraţi, cu ochii minţii, de marea lui faţă? Puţină închipuire naivă, culoare poetică, e trebuincioasă. Sub stînca prăpăstioasă a frunţii înalte, două păduri de mărăcinişuri stufoase, că două mefistofelice sprîncene, sub care se aciuiesc cîte o luminiţă de lup: ochii inteligenţii lui. Restul: ironia unui nas mare, care poartă, înaintea tuturor, nu ştiu ce lumină de humor al depărtărilor şi al cerului unei Pallas Atena necunoscută încă. Iar peste toată faţa o umbră de cugetare mereu prezentă, în care bănuieşti ceva din amurgul adevărurilor viitoare: clipele. Aud şi acum accentul puţin cam preţios al acelei voci profunde care ţi se adresează cu bunăvoinţă şi bunăcuviinţa darnică.

Întîlnirea cu omul acesta te izbeşte, te opreşte locului. Cu toate că „Nae Ionescu" nu a fost niciodată contemporan, e în el ceva care îl fură mereu „dincolo" – e totdeauna actual. Nu e contemporan, totuşi nu e nici omul trecutului, nici omul viitorului. Rămîne omul clipei esenţiale, unica noastră punte spre veşnicie. Din pricina aceasta Nae Ionescu e unul din cei mai mari gazetari de azi. Ştie, ca nimeni altul, să strecoare, în banalitatea faptului politic divers, picături de rouă limpezi dintr-o logică a cerului ideilor. În tot ce a scris zilnic, de o claritate construită, totuşi firească, stăpînit de lumina de gheaţă a gîndului în care se poate oglindi, cu toate acestea, caldura poeziei integrale. De aceea efemeridele lui sînt antologice, şi păstrează în ele ceva care nu poate pieri.

Dar contradicţia aceasta a clipei care rămîne în veşnicie, şi care e semnul adevăratului ziarist, l-a făcut să nu scrie niciodată cărţi. El care a scris atît de mult şi cu atîtea posibilităţi minunate. Cartea modernă e ceva numai al trecutului sau numai al viitorului, adică neant, ceva artificial, anume făcut ca să pară că este, nefiind încă. Ştiu sigur, însă, că după el ar rămîne destule mărturii scrise care se vor putea aduna între scoarţe de bucoavnă. Profesorul Nae Ionescu a adus printre noi, reînviata, străvechea mentalitate a răsăriteanului, care trebuie să fie orice român; e nefiresc să fie cărturar, fabricant de cărţi, dar e totdeauna un bun dascăl,

un trezitor de conştiinţe. Poartă ceva profetic în el. Chipul lui de a vedea este, de fapt, viziunea unui „ev mediu ceresc", vedenia voievozilor şi călugărilor noştri, care chiar cînd se numeau Neagoe Basarab sau Cuviosul Gheorghe de la Cernica rămîneau numai slujitorii cuviincioşi ai prezentului, cu slova lor. Din pricina aceasta trecutul nostru românesc nu e cultural şi nici ziaristul şi profesorul Nae Ionescu „un cultural". Sînt numai smeriţii lucrători ai „unei treceri mai departe", veşnic prezente aici.

Omul de care mi-e dat să vorbesc stă azi la chindia vieţii lui, la toată bărbăţia, şi preotul prezent printre noi, şi noi nu îl cunoaştem sau, mai bine, nu îl recunoaştem. Aşa se întîmplă cu toţi oamenii „clipei veşnice". Nu-i vedem şi nu-i înţelegem din pricina slăbiciunii noastre decît după ce se duc. Nae Ionescu, totuşi, e un trezitor de conştiinţe.

De cît folos ar fi pentru ţara aceasta dacă am încerca să ne aflam „oamenii". Purtăm în fruntea şi în slova noastră paiaţe.

E totuşi şi un bine că nu se poate spune totul, şi ne mai rămîn nădejdi ascunse.

* *Credinţa*, anul III, nr. 359, 10 februarie 1935

NAE IONESCU ÎN CONŞTIINŢA CONTEMPORANILOR*

Arşavir Acterian: "Nae Ionescu a fost un vorbitor cu o putere de captare magnetică a atenţiei ascultătorilor, de altfel, ca şi în scris, neprecupeţindu-şi ironia, sarcasmul, spriritul polemic, dar şi capacitatea de sintetizare a problemelor şi de adîncire a consideraţiilor vizînd miezul lucrurilor discutate..."

Vasile Băncilă: "Într-o societate în care cei mai mulţi trăiesc cvasivegetativ, pe linii mai mult etnografice şi mai mult biologice, sau în care se trăieşte mica şi banala aventură exasperantă a arivismului de toate nuanţele sau mai degrabă fără nuanţe, Nae Ionescu aducea setea interioară şi nobilă a aventurii dramatice, organice, cu implicaţii metafizice, cu strălucire artistică şi cu coerenţă religioasă. (...) Activitatea la catedră a lui Nae Ionescu a produs chiar, într-un rînd, un fenomen, un curent asemănător cu cel al lui Maiorescu sau al lui Pârvan. Despre el se poate spune că a fost cel mai viu învăţător filosofic de după război în ţara noastră".

Emil Cioran: "Am început să descifrez turburarea ce o inspiră prezenţa profesorului Nae Ionescu cînd mi-am dat seama că există în anumiţi oameni iradieri personale cărora ai vrea să le cazi victimă, să nu mai fii tu, să mori în viaţa altuia. Infinitul de vrajă personală te face să abandonezi orgoliul individuaţiei şi să încerci să devii totul în altul (...) Şi aş fi nesincer dacă n-aş spune că sînt atîţia între tineri care trăiesc în el."

Mircea Eliade: "Începînd din anul 1922, studenţimea bucureşteană trăieşte sub influenţa spirituală a profesorului Nae Ionescu. Influenţă care se exercită şi dincolo de zidurile Facultăţii de Litere – la început prin cursurile la care participau foarte mulţi studenţi de la Teologie şi Ştiinţe, apoi prin ASCR, mai tîrziu prin articolele din ziarul *Cuvântul*, iar acum prin cursul de logica colectivelor. (...) Pe Nae Ionescu nu-l interesa decît un singur lucru: să fii tu însuţi. Problema sufletului românesc este o problemă ontologică înainte de a fi una istorică. (...) Prin ortodoxie, prin viaţa creştină - cu marile şi ascunsele ei îndoieli – a ajuns din nou Nae Ionescu la istorie, la această mare comuniune de dragoste şi destin care este neamul. (...) Ceea ce se numeşte <<politica>> profesorului Nae Ionescu este numai un exerciţiu practic al eternei probleme ontologice: a vedea ceea ce este, a prevedea destinul formelor istorice care se nasc, a formula legile realităţii în termeni accesibili tuturora, a da o mînă de ajutor celor care nu văd".

Virgil Ierunca: "În această dublă armură, a românismului şi a ortodoxiei, urzită din zalele în veci necănite ale omeniei, cavalerul acesta sceptic, dar vizionar, purcede la asaltul dificil al faptelor. La Univeristate, predă logica şi îndoiala, examinează certitudinea, învaţă virtutea. Primenitor de sisteme, el transformă cursurile în oracole. Catedra, ceva între alee şi altar. Pentru prima oară, universitatea devine academie şi atelier. În ea, cuvîntul dobîndeşte ceva din puterile lui originare. În presă – Nae Ionescu este, ca şi Eminescu, Haşdeu, Iorga, şi ziarist – ia în răspăr rutina, se războieşte cu edilii învîrtelii – învîrteala ca instituţie –, pledează pentru metamorfoza politicianismului în politic, a demagogiei în noimă, a ideologiei în idee, a personajelor în persoane. Prin el, gazeta trece din senzaţional în necesar. Editorialul devine învăţătură, faptul divers parabolă, cronica eveniment, istoricitate aprinsă".

Mihail Sebastian: "Nae Ionescu a fost directorul nostru de conştiinţă. (...) Scrisul lui clarifica pentru noi unele lucruri esenţiale, pe care fără el le-am fi gîndit confuz. (...) Era, în sfîrşit, un om dramatic, fără certitudini asupritoare, fără intoleranţe, gata să înţeleagă o viaţă de om în toate îndoielile şi umbrele ei. (...) Pentru străini şi adversari, Nae Ionescu este un personaj enigmatic, un fel de periculos regizor al vieţii publice, închis într-o voluntară umbră, de unde comandă complicate jocuri de idei şi oameni, stapînindu-le resorturile cu o mînă fină şi ascunsă. Legenda lui sperie, indignează sau intrigă.

Pentru noi, adevăratul Nae Ionescu era însă dincolo de acest joc, un om neliniştit, purtînd, mai sus de victoriile lui, o inimă şi o inteligenţă împărţite între marile întrebări persoanle, cărora <<succesul>> sau <<insuccesul>> nu le putea răspunde în nici un fel".

Nicu Steinhardt: "Nimeni ca el nu trăia cu atîta intensitate şi foc problemele, dilemele, implicaţiile, capcanele, chemările culturii. Cum adică, mă veţi întreba? Într-o facultate în care predau Iorga, Gusti, Rădulescu-Motru, P.P. Negulescu, Constantin C. Giurescu, Simion Mehedinţi, numai el – sau, în orice caz, mai ales el – provoca senzaţia cordialităţii *cu* şi dependenţei *de* cultură? Da, vă răspund. (...) Nu pentru că ştia mai mult ori pentru că vorbea mai frumos, ci pentru că era mai *dramatic*. Cultura pentru Nae Ionescu era o treabă pe viaţă şi pe moarte, urgentă, capitală, decisivă şi *practică*, de toate zilele! Prea subtil şi prea isteţ pentru a practica o maieutică aşa rudimentară, a lăsat cu precădere exemplul unui foarte erudit, iritant şi cuceritor dascăl de nelinişte şi de profest al ideii că nu cultura este un produs al vieţii, ci – totdeauna – viaţa e o consecinţă şi o amprentă a unei modalităţi culturale".

Petre Ţuţea: "Definiţia lui Nae Ionescu e aceasta: meditaţia metafizică mutată la nivel cotidian. Ridicarea cotidianului la nivel filosofic. Nimeni n-a făcut asta în presă pînă la el, nici Eminescu. Totuşi, cel mai mare jurnalist tot Eminescu este. Deşi a fost un foarte mare gînditor, n-a filosofat în publicistică".

"Nae Ionescu e dintre oamenii mari ai neamului nostru. E un om care a murit pentru credinţa lui. Să fii autor principal al regenţei, al restauraţiei regelui şi... restauraţia, retragerea lui din singurătate, a lui Carol al II-lea, a avut drept agent principal *Cuvântul* lui Nae Ionescu. Şi să fie apoi ucis de regele care a fost restaurat pe tron de el..."

* Fragmente culese din volumul omonim apărut la Ed. Criterion Publishing, Bucureşti - 1998, sub îngrijirea lui Gabriel Stănescu

Cele patru duhuri ale politicianului

Paul GHIȚIU

Lumea, recunosc mulți analiști și comentatori politici, a pierdut încrederea în alegeri, participarea la vot este în declin, parlamentele și președinții (în special cei americani) se aleg cu sprijin minoritar, adesea sub 25% din votanți, iar în SUA chiar sub 10%. Cauza o constituie, spun ei, partidele - ceea ce este doar pe sfert adevărat, pentru că partidele nu există de capul lor. În primul rând, ele sunt parte a unui tip de sistem politic, în al doilea rând, și mai ales, fără oamenii care le compun sunt niște hârțoage fără nici o putere. Oamenii sunt cei care le dau, lor și sistemului, valoarea de întrebuințare. Și aici problema nu este nouă, de mirare că cei numiți mai sus, cu toții persoane cu o vastă cultură politică, par atât de mirați și își vehiculează comentariile ca pe niște descoperiri absolut noi și senzaționale. E de ajuns să citim documente, presă, cărți de acum 30, 80 sau 150 de ani și constatăm că nemulțumirea față de politicieni, partide, guverne și parlamente, era aceeași. Cum în final, însă, toate instituțiile democrației se reduc la oameni, cei care le-au conceput și care dau viață schemelor acestora prin activitatea lor, discuția despre politică cred că trebuie începută tocmai de aici, pentru că aceeași constatare, făcută azi și acum optzeci de ani de exemplu și exprimată aproape la fel, este mai mult decât o simplă coincidență.

Politică și iubire

Iată două cuvinte care par a nu putea să stea unul lângă celălalt decât în texturi marginale precum, de pildă, amestecul dintre amor (ca soi de prostituție) și politică (alt soi). A le alătura sau a-l implica pe unul (atât de pur) în celălalt (atât de impur) poate părea astăzi ori o blasfemie ori o absurditate, pentru că e greu să-ți mai închipui că activitatea politicienilor, în definitiv plătiți de ceilalți pentru ca să se ocupe de treburi care privesc pe toată lumea, ar fi purtată și de iubirea de aproapele, nu numai de interese. Ce are a face, se poate întreba oricine, și alegătorul disperat și politicianul versat, politica cu dragostea? Pentru că, vor zice ambii, beneficiari ai unor efecte contrarii ale acelorași acte politice, politica e curvă, e murdară. Nimic nu pare a mai schimba ordinea existentă. Totuși, dacă i-am afla sursele, poate că ar mai fi o speranță.

Iubirea de stăpânire

În timpul Postului Mare, se citește de câte două ori, de luni până vineri, o scurtă rugăciune atribuită Sfântului Efrem Sirul:

Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, robului Tău.

Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în veacul vecilor. Amin.

După ce ne-o amintește, Alexander Schmemann, în cartea sa *Postul cel Mare*, ne-o și lămurește: *duhul trândăviei* este abandonarea noastră în voia poftelor, a materiei, din lene, din renunțare, din negativism, pesimism și cinism, neputința de a crede că e posibilă, necesară și folositoare schimbarea.

Din cauza acesteia omul ajunge în *grija de multe*, în care în loc să se ridice se risipește pentru a-și acoperi deznădejdea născută de prezența celor dintâi.

Trândăvia și deznădejdea aduc *iubirea de stăpânire*, un fel de dragoste pervertită: dacă omul nu aspiră către Dumnezeu și nu vede în el centrul, își va fi sieși centru absolut, viața îi va deveni egoistă și egocentrică, iar lumea va deveni obiect al nevoilor, dorințelor, ideilor și judecăților lui, deci subordonată acestora. Formele de manifestare sunt multe, de la indiferență, dispreț, lipsă de considerație și de responsabilitate, până la pornirea de a te folosi de toți ceilalți, de a-i domina și a-i comanda.

Grăirea în deșert se manifestă prin devalorizarea sau revalorizarea negativă a cuvântului care are darul de a construi, de a spune adevărul, de a inspira și mântui dar și de a dărâma, de a minți, de a otrăvi sau de a ucide, devenind astfel *deșertăciune. El împinge spre trândăvie, deznădejde și iubirea de stăpânire și transformă viața în iad.*

Iată deci cum prima parte a rugăciunii Sfântului Efrem Sirul este un perfect tablou interior al majorității covârșitoare a politicienilor care pe toate cele de mai sus le au și le dau ca "model" celorlalți, îmbolnăvind și smintind și mai multă lume. Căci nu se consideră ei buricul pământului, nu consideră ei că li se cuvine și li se datorează totul, nu vor ei să fie satrapi și nababi; nu cred ei că ideile lor sunt geniale, că nevoile și dorințele lor sunt îndreptățite și vitale, deci lege pentru ceilalți, că judecățile lor sunt „solomonice"? Sau nu sunt ei lipsiți de interes pentru cei din jurul lor în măsura în care aceștia nu le folosesc, nu îi tratează ca pe niște mijloace ale binelui personal, slugi și robi? Și nu dau ei dovadă de o capacitate uimitoare de a spune orice numai pentru a-și acoperi golul, de a minți pentru a-și acoperi tâlhăriile, crimele și hoțiile, de arunca cu otravă și de a dărâma ceea ce alții încearcă să construiască, a ucide speranța, pornirile bune, transformând totul în pustiu? Și nu tot ei sunt gata să se milogească, să se gudure, să se vândă, să se umilească pentru a fi mai sus și a avea mai mult?

Iată cum această rugăciune devine grilă de înțelegere a ceea ce se întâmplă în jurul nostru. Citind prin ea realitatea aflăm că individualismul, ca și colectivismul comunist, nu este altceva decât tot o manifestare, doar că mai rafinată, amețitor parfumată, a aceleiași iubiri de stăpânire.

Să nu ne repezim însă să-i judecăm pe cei care ocupă temporar aceste posturi fără a lua aminte la noi ceilalți: câți nu ar vrea să le ia locul din aceleași motive; zeci, poate sute de milioane regretă comunismul dar, mai ales, câți nu visează să îngrămădească în ograda proprie toată avuția, toate onorurile și toate plăcerile acestei lumi? Politica este bolnavă pentru că noi toți suntem bolnavi și fără ajutorul lui Dumnezeu, secolul religios în care am intrat, noul Ev Mediu, riscă să fie unul al tenebrelor, al spiritualității satanice aducătoare de neant.

Ca stăpân al lumii, economicul, adică banul, este un zeu care se adresează materiei, de aceea tot ceea ce este impus astăzi ca important este legat de necesități, de instincte. Omul pare a fi condamnat a rămâne sub vremi.

Ieșirea de sub vremi

Rugăciunea ne dă însă și antidotul, rețeta salvatoare care cuprinde patru medicamente și o indicație de administrare. Acestea sunt: *curăția*, adică plinătatea, dreapta socotință obținute prin întoarcerea către Dumnezeu și refacerea adevăratei scări de valori, *smerenia*, adică așezarea în această scară de valori, *răbdarea*, cunoașterea nu prin sine ci prin lumea ce ne înconjoară și care este nesfârșită, și în urmă, dar cea mai de preț, *dragostea* pentru persoana de lângă noi, acum, cu tot ceea ce ne stă în putință.

Dragostea, ca *Eros*, ca expresie a pasiunii și a poftelor, este boală, simptom al căderii și distrugerii omului. Cheia ieșirii de sub vremi, a evadării din universul concentraționar al individualismului dizolvant este dragostea pentru celălalt, *Agapé*, cea care șterge păcatele, sparge canoanele, desfide limitele și-l ridică pe om. Sfatul de administrare (avertismentul) este la fel de important ca tot restul, pentru că el ne dezvăluie cauza tuturor bolilor –

"EROII" COMUNIȘTI

Guvernul a decis să mute mausoleul "eroilor comuniști" din Parcul Carol al Capitalei, într-un loc nestabilit. Operațiunea va costa cîteva miliarde de lei. De unde? Din buzunare noastre găurite. De ce? Pentru că onor guvernul găsește nimerit să continue cultul nemernicilor care ne-au asuprit o juma' de secol. Dacă tot vor să facă o treabă creștinească, ar trebui să cheltuie, mai bine, bani pentru identificarea gropilor comune unde au fost aruncați zecile de mii de deținuți politici omorîți de comuniști în închisoare.

UCRAINA AMENINȚĂ DELTA DUNĂRII

Ucraina pretinde că pierde un milion de dolari anual din pricina ocolului prin România pe care navele sale trebuie să-l facă pentru a ajunge de pe Dunăre în Marea Neagră. Așa că a decis de una singură să-și croiască un canal de zece kilometri Dunăre - mare, prin amenajarea brațului Bastroe - care face parte dintr-o rezervație naturală sub protecția UNESCO. Ministerul român de Externe a cerut explicații, dar ucrainieni tac și fac. Anul viitor, în trei - patru luni, contra a 30 de milioane de lei, va fi construit canalul navigabil și gata. În Ucraina, mai multe organizații civice au protestat împotriva proiectului care poate afecta grav echilibrul ecologic. În România, cîteva ziare au ridicat și ele glasul. În zadar. Numeroase specii de plante și animale pot dispărea într-un timp scurt din pricina poluării.

COMEMORAREA MITROPOLITULUI VISARION PUIU

Pe 10 august s-au împlinit 39 de ani de la trecerea la cele veșnice a Mitropolitului Visarion Puiu. La troița ridicată în memoria sa, în cartierul Fîntînele din Pașcani, a avut loc o slujbă de pomenire, oficiată de un sobor de preoți ortodocși și un preot catolic. Visarion Puiu a fost un promotor al valorilor ortodoxiei românești în Occident, un "iconom" al Bisericii lui Hristos, dar și un martir al cărui nume stă scris alături de mărturisitorii mucenici în marele Sinaxar al creștinătății. Pomenirea Mitropolitului condamnat la moarte de către comuniști este și un act de cultivare a demnității naționale - arată într-o scrisoare trimisă redacției Pr. Florin Țuscanu, care a participat la comemorare.

HĂRȚUIREA ZIARIȘTILOR DE LA *FLUX*

Comuniștii de la Chișinău au încolțit din nou ziarul *Flux* și agenția de presă omonimă. De data aceasta folosindu-se de supărarea unui magnat canadian, Boris Birstein, prieten la cataramă cu Vladimir Voronin. Insituțiile media cu pricina au publicat o declarație a liderului PPCD, Iurie Roșca, despre legătura dubioasă dintre Birstein și Voronin și modul în care al doilea îi protejează afacerile primului. Ziariștii de la *Flux* au mai făcut și altă dată dezvăluiri despre afacerile suspecte ale lui Birstein. Acum, Birstein i-a dat în judecată și pe jurnaliști, și pe Roșca. Cum într-o țară comunistă nu se poate vorbi despre separația puterilor în stat, mai trebuie să spunem cine va cîștiga procesul?

"REBELIUNE LEGIONARĂ" SAU LOVITURĂ DE STAT ANTONESCIANO-COMUNISTĂ?

Istoricul Vladimir Alexe a făcut o dezvăluire de senzație în *România Liberă* (3 septem-

brie a.c.) din care cităm: "Prima convenție de colaborare între comuniști și regimul Antonescu s-a încheiat pe 11 ianuarie 1941, prin mijlocirea Serviciului Secret de Informații - SSI - reprezentat de comisarul Petrovici și a lui Constantin David, care reprezenta Partidul Comunist din Romania. [...] Partidul Comunist se angaja să participe la evenimentele din 20-23 ianuarie 1941 (cunoscute drept "rebeliunea legionară" – n.red. *Rost*) prin acțiuni anarhice în cartierele evreiești alături de polițiști, derbedei și hoți. Comuniștii și-au respectat angajamentele, aducând astfel o importantă contribuție la consolidarea regimului Antonescu [...] A doua convenție între comuniști și regimul Antonescu s-a încheiat în iulie 1941, după atentatul contra trenului <<Patria>>, și a fost semnată de Eugen Cristescu, directorul SSI, și Ștefan Foriș, secretarul PCdR din acel timp. Prin această convenție, comuniștii se angajau să se abțină de la acte de sabotaj în industria de armament și transportul feroviar pe perioada războiului. SSI-ul, la rândul său, se angaja să nu trimită pe front nici un comunist, care astfel ar fi ajuns să lupte contra lui Stalin și a URSS. În al doilea rând, de a nu-i preda pe comuniști lui Adolf Eichman pentru a-i duce în lagărele germane. [...] În 1944, când a avut dovada colaborării lui Foriș cu regimul Antonescu, Stalin a ordonat o "epurare" masivă a comuniștilor din România, în primul rând a lui Ștefan Foriș și a colaboratorilor săi." Vladimir Alexe nu indică sursele. Dacă informațiile sînt corecte, avem dovada clară că Antonescu a premeditat ruperea de legionari și a făcut astfel încît să cadă oprobiul public asupra lor. Așadar, varianta legionară potrivit căreia a fost vorba despre o lovitură de stat dată de Antonescu, ar fi

mândria – și modul de utilizare a rețetei: curăția, smerenia, răbdarea și chiar dragostea trebuie luate fără mândrie, adică fără intenția de a deveni mai buni decât ceilalți, ci mai buni pentru ceilalți. *...dăruiește-mi să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu* este îndemnul de a nu transforma iubirea mântuitoare de aproapele în iubirea lumească pierzătoare de sine.

Lumea nu poate exista fără ca relațiile dintre oameni, interesele lor să fie administrate, adică reprezentate și puse de acord prin ceea ce cunoaștem sub numele de politică. Ea trebuie să asigure condițiile cele mai bune pentru comunitate în prezent și viitor. Ceea ce se ascunde astăzi sub acest nume, aici și aiurea, are, în cele mai multe cazuri, extrem de puțin a face cu ceea ce ar trebui să fie, iar întinderea ei în spațiu dar și în timp ne arată că vremea actualei formule, care se reformează mereu și nu se îmbunătățește niciodată, este pe sfârșite.

Obsesia securității politico-militare versus obsesia economică

Radu DUMITRESCU

De 14 ani asistăm aproape consternați la meschinele jocuri politice interne. Aproape că am devenit imuni înaintea circului intern și singura satisfacție legată de politica românească o așteptăm de la obiectivele politicii externe. După 2-3 ani de dezorientare în politica externă a regimurilor post-decembriste, s-a produs mult dorita redirecționare către Europa și Atlantic. Aparent, după zece ani de politică pro-occidentală - de la *Parteneriatul pentru Pace* la promisiunea de aderare la UE în 2007 -, suntem în punctul în care politicienii ne pot minți că și-au făcut datoria măcar în plan extern. Aceste „realizări" nu vor întârzia să ne fie servite în viitoarea campanie electorală și ele vor ascunde, de fapt, jumătatea de măsură abandonată deliberat de autorități.

Cum se poate decodifica politica noastră externă în perioada post-război rece? Este suficient să facem o analiză a gradului de concordanță cu temele de actualitate ale politicii mondiale și cu ultimele teorii ale relațiilor internaționale pentru a observa și partea desuetă a obiectivelor de politică externă ale României. Știm, încă din 1994, că reprezentanți de seamă ai diplomației române se acopereau de ridicol la conferințele internaționale din cauza lipsei de cunoștințe în materie de teorii de ultimă oră privind securitatea globală. Astăzi, se pot face diferențieri clare între omisiuni din comoditate și abateri deliberate de la o politică externă eficientă.

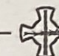
Într-o prezentare succintă, putem afirma că politica externă post-decembristă s-a caracterizat printr-o obsesie nefirească pentru dimensiunea politico-militară a securității dublată de ignorarea altor aspecte la fel de importante. Ar fi incorect să minimalizăm importanța admiterii în NATO și apropierea integrării în UE (deși argumentăm că suntem printre ultimii care obțin, la nivel european, asemenea satisfacții), dar, privind cu luciditate viitorul, trebuie să constatăm că acum nu suntem decît un stat insignifiant, care nu reușește nici măcar să-și gestioneze relațiile cu R.Moldova sau cu Israelul (vezi declarațiile de amator ale lui Iliescu). Atenția noastră în ultimii zece ani s-a concentrat exclusiv pe obiective politico-militare și se poate explica printr-o teamă excesivă față de Rusia și față de convulsiile spațiului slav de la Est. Am dorit, în primul rînd, să aderăm la NATO, avînd permanent în minte principiul mîntuitor al securității colective și am salivat cu gîndul la „umbrela" economică a Uniunii Europene.

În acest context, putem spune că celebra „dilemă a apărării" (creată de John Hertz) a funcționat standard în cazul Rusiei și a vecinilor săi, iar planurile noastre de politică externă pot fi încadrate firesc într-o paradigmă realistă a relațiilor internaționale. Apelînd la modelele lui Barry Buzan, afirmăm că au fost ignorate complet dimensiunile economică și culturală ale securității, fără a mai vorbi de relația statului (a elitei politice) cu proprii cetățeni. A permite viziunii românești de politică externă să se cantoneze doar în paradigma realistă, acum în plină epocă a globalizării, ar fi o greșeală care ne-ar costa o insecuritate pe termen lung. Deși membri ai NATO și ai UE, nu putem ignora constatarea unei suficiente competiții interne, în cadrul acestor organizații. Atît timp cît prioritățile politicii mondiale s-au mutat de la apărare și diplomație la comerț și poltică economică, nu ne putem imagina, naivi, că disputele economice se vor încheia în spațiul dintre Atlantic și Urali.

Pretenția guvernelor române de a fi urmărit o politică externă pragmatică nu se verifică în realitatea imediată, deoarece în unele părți esențiale această politică nu este decît o semi-utopie, neadaptată exigențelor secolului XXI. Era suficient ca diplomații noștri să fi citit operele fundamentale din diversele subdiviziuni ale relațiilor internaționale: economia politică internațională (Robert Gilpin, Susan Strange), teoriile dependenței (Cardoso, Caporaso), sociologia istorică (Wallerstein), pentru a realiza importanța covîrșitoare a elementului economic în politica externă și de securitate a statului modern. Cu această ocazie ar fi fost lesne de observat că puterea unui stat depinde și de modul în care el se implică în crearea piețelor pentru produsele naționale, depinde de asigurarea unui mediu financiar stabil în plan intern, de facilitarea unor contracte externe și de încurajarea unui export românesc în spații accesibile.

În termeni de specialitate, ori vom fi o eternă periferie din care centrul sistemului capitalist va scoate un permanent profit, ori vom avea voința de a ne ridica măcar la rangul de semi-periferie, exploatînd, la rîndul nostru, șansele care ni se oferă în regiuni din estul Europei, Africa, Asia sau America Latină. În funcție de abilitatea guvernelor noastre, putem deveni unul din clasicii „pasageri clandestini", care, în alianță politică cu hegemonul universal, nu fac altceva decît să profite economic de ordinea internațională liberală. Bineînțeles că acest lucru nu se va realiza fără o schimbare în voința și mentalitățile liderilor politici care trebuie să

întameiată. De asemenea, uciderea a peste 100 de evrei în acele zile ar cădea tot în sarcina lui Antonescu.

NOSTALGICII COMUNIȘTI LĂSAȚI ÎN LIBERTATE

În vreme ce Puterea de la București îi caută pe "extremiștii de dreapta" cu lumînarea spre a-i înfunda în pușcării, extremiștii de stînga sînt lăsați să-și facă de cap. Reamintim că unui preot ortodox din Făgăraș i s-a făcut dosar penal pentru că avea în casă un bust al lui Iuliu Maniu, despre care polițiștii și procurorii cred că este al lui Hitler. Însă, nici un "organ" nu se sesiează și nu se indignează că fostul milițian Dinel Staicu vrea să înființeze un muzeu al comunismului sau că primarul PSD dintr-o comună suceveană a repus pe un soclu în centrul satului bustul lui Emil Bodnăraș. O așchie din PCR, un partid muncitoresc care n-are membri să se reînscrie la Tribunal conform noii legi, umbla după un artist prin Bacău să-i facă bustul odiosului Ceaușescu. Bag samă că, în opinia regimului neocomunist de la noi, Ceaușescu nu s-a făcut vinovat de crime împotriva umanității (deși a fost ucis pentru genocid) din moment ce poate fi omagiat fără ca persoanele care îl tămîiază să intre sub incidența OU 31 /2002.

CASE PENTRU NOMENCLATURĂ PE BANII SĂRACILOR

3.500 de miliarde de lei se vor cheltui pentru construirea cartierului "Henri Coandă" din București. Sub sloganul " Case pentru tineri" se ascunde o afacere groasă menită să-i satisfacă pe clienții politici ai PSD. Iată numele cîtorva beneficiari: Tudor Mohora – deputat, Octavian Știreanu – consilier prezidențial, Oliviu

Gherman – ambasador la Paris, Trifon Belacurencu – președintele Consiliului Județean Tulcea, Mihai Costin Tărăcilă și Raluca Bădulescu - copiii senatorilor PSD cu aceleași nume. Între ei mai sînt și cîțiva ziariști, dar nu le dăm numele din pudoare. Toți cei care s-au înfruntat din casele ce vor fi ridicate pe banii ANL (adică ai noștri) sînt "tineri" și "sărăci". Halal social-democrație. Schepsisul în afacerea caselor ANL e următorul: casele costă între 40.000 și 60.000 de euro, sînt luate cu credit preferențial plătit în diferite perioade pînă la 25 de ani, sau cu banii jos, nu contează, căci ele valorează cel puțin dublu. De ce?

Pentru că pămîntul în zonă este foarte scump (aproape cît casa), iar utilitățile (gaz, apă, curent etc) așijderea. Ne cam îndoim că oameni ca Tărăcilă & Co nu au bani să-și facă locuințe fără ajutorul statului.

Dar dacă le cumpără ieftin și cîștigă încă o dată prețul imobilelor, de ce să nu facă și ei un gheșeft?

TOTUL DESPRE SEX DIN CLASA I

Copiii noștri vor învăța cum se reproduce omul încă de la clasa întîi. De ce? Pentru că ai noștri guvernanți ca brazii au hotărît că noua generație nu mai trebuie "prostită" cu povești gen "te-a adus barza". Pe parcursul școlii generale, copiii vor afla care sînt perversiunile sexuale, cînd trebuie să-și înceapă viața sexuală și care sînt mijloacele de contracepție. Cică americanii și euroepenii mai dezvoltați, cum sînt francezii, deja aplică astfel de programe "educative" de ani buni. Cu ce consecințe? Nu importă. Contează doar să fim și noi în "rîndul lumii".

ȘANSA SCHIMBĂRII: PNL-PD?

Salutară decizia PNL și PD de

învețe că obsesia alianțelor politice nu va crește în mod absolut stabilitatea și puterea României. De asemenea, se impune un sprijin adecvat oferit firmelor românești și, un lucru de o importanță majoră, instruirea ambasadorilor noștri în spirit economic. Acolo unde dormitează ambasadori gen Oliviu Gherman se cer trimiși oameni activi și întreprinzători care pot facilita noi piețe pentru produsele românești.

Într-un mediu al interdependenței economice complexe diplomații și guvernul nostru ar trebui să se întoarcă spre cărțile de bază ale curentului liberal în relațiile internaționale. Lucrări precum cele ale lui Richard Rosecrance: *Dezvoltarea statului comercial* și *Dezvoltarea statului virtual*, ar trebui să ajungă biblii ale viziunii noastre de politică externă... Deși nu am atins nici măcar nivelul unei țări slab dezvoltate, care își bazează încă puterea pe pămînt, pe producția de provizii alimentare și recolte pentru export, este absolut necesar să ne gîndim doar la statutul de „stat virtual", care folosește în special serviciile, inteligența, munca super-calificată și informația pentru a promova creșterea economică.

Într-o politică globală în care apărarea și diplomația sunt din ce în ce mai mult înlocuite de comerț și politici economice, România trebuie să-și fixeze priorități adecvate de politică externă. Securitatea colectivă, ca bun cîștigat în cadrul Alianței Nord-Atlantice, poate fi utilizată pentru promovarea intereselor economice ale statului român, iar obsesia politică să se transforme în obsesie economică.

Partea economică a dezastrului comunist

Scurta memorie a răului la români

Varujan VOSGANIAN

Nostalgiile comuniste ale unor oameni nevoiași sînt rezultatul propagandei sau al scurtei memorii a răului la rom^ni. Aceasta înseamnă fie că ele se datorează unor percepții false, fie că multe lucruri se uită prea repede. Nu doresc să readuc în amintire cotele la alimente, interdicțiile de circulație, cenzura și bietele trei ore zilnice de program TV, lipsa apei calde și înteruperile de curent electric, interdicția de a avea propriul pașaport și izolarea de circuitul informațional. Aș dori doar să comentez cîteva dintre clișeele nostalgice.

Iată unul dintre aceste clișee: în vremea comunismului, salariul era mai îndestulător decît astăzi. Românii privesc vitrinele viu colorate, înțesate cu mărfuri atrăgătoare, cu ambalaje ispititoare și se simt mai neputincioși decît altădată. Cu cît vitrinele sînt mai luminoase, cu atît propriile buzunare le par mai goale și mai întunecate. Dacă privim lucrurile așa, atunci, într-adevăr, în noile condiții, concluzia ar fi valabilă. Dacă însă păstrăm condițiile inițiale – adică *caeteris paribus* -, atunci lucrurile se schimbă. Socotiți dumneavoastră cîți bani ar trebui astăzi pentru a mînca salam cu soia, tacîmuri de pui, copite de porc ori pentru a bea cafea cu înlocuitori, ori coniac făcut din spirt. Cheltuielile cu agentul termic ar costa mult mai puțin dacă apa caldă ar curge numai de două ori pe săptămînă, cîte două ore, iar curentul electric, furnizat cu parcimonie, ar subția factura. Într-un astfel de coș lunar *sui-generis* s-ar include doar 20 de litri de benzină. Nici vorbă de computere, de telefoane mobile ori de mărfuri de import, de bere pasteurizată, de alune ori de ciocolată. Orice comparatie care are în vedere doar costul consumului, fără a compara și calitatea consumului, este incorectă și alimentează iluzorii nostalgii.

Șomaj mascat

Un alt clișeu: pe vremea comunismului, dreptul la muncă era garantat. Adică pe timpul comunismului nu existau șomeri. Acum, iată, avem peste un milion de șomeri. Dacă privim cifrele statistice, așa este. E drept că cifrele statistice din vremea comunismului se făceau, într-o anumită măsură, pe colțul mesei, iar unele dintre aceste cifre, cum ar fi rata inflației, se băgau de-a dreptul în sertar. Să pornim totuși de la premisa că numărul șomerilor este mai mare acum.

Ar fi însă o greșeală să facem, în mod simplist, această comparație. În ultimii ani ai regimului comunist se introdusese acordul global. În majoritatea ramurilor, salariul nu se plătea integral, pe motiv că planul nu era realizat. Situația cea mai dramatică se întîlnea în construcții, dar și în alte domenii. Asta, evident, în condițiile în care oamenii se duceau zilnic la muncă. Pe întreaga economie națională, această practică diminua fondul de salarii cu circa 6-8%. Aceasta înseamnă, de fapt, șomaj. Dar un șomaj nedeclarat și întreținut cu abilitate. Era un șomaj fără șomeri, căci efectele sale erau repartizate asupra unui număr mare de salariați care erau în cîmpul muncii. Un șomaj mai puțin costisitor, căci în timp ce astăzi șomerul nu se duce la lucru și primește un ajutor financiar, atunci omul se ducea la muncă, rămînînd însă cu anumite zile neplătite. Dacă adăugăm la acest procent numărul persoanelor care în mod real nu erau încadrate, procentul îl depășește binișor pe cel de astăzi. Numai că, pe vremea aceea, evidența șomerilor nu se ținea, pentru simplul motiv că nu exista nici o formă de ajutor pentru aceștia. Singurul sprijin al statului era asigurarea detenției la Poarta Albă, la pușcărie, pe o perioadă de șase luni, pe motiv de vagabondaj, pentru persoanele care

nu puteau dovedi că au un loc de muncă. Dacă adunăm șomajul de acest fel cu cel implicit, depășim actuala rată a șomajului. La asta trebuie să adăugăm și munca forțată, adică faptul că se muncea pe gratis cam două duminici pe lună, adică 16 ore în plus, și faptul că săptămîna de lucru era, oricum, cu opt ore mai lungă decît acum. Una peste alta, cu munca neplătită, cu cea silită și cu șomerii clandestini, rata reală a șomajului era cu mult mai mare decît acum.

Iluzia unor venituri mai mari

O altă diversiune se comite atunci cînd se compară nivelul veniturilor de atunci și de acum, luînd ca bază dolarul american. În general, orice comparație a veniturilor reale are o bază de calcul defectuoasă. Iată, de pildă, raportarea la dolarul american ar putea sugera că salariul mediu net pe economie era de circa 150 de dolari pe lună în anul 1989, față de 100 de dolari pe lună în prezent. Nu este adevărat. E drept că, oficial, cursul dolarului era în 1989 de 15 lei/dolar, numai că acesta era un curs comercial la care populația

a se alia contra monstrului politic numit PSD. Numai că nici bine nu se așezară la masă că și începură să se bată pentru bucate. Care să fie președinte, care prim-ministru? Să fie alianță, uniune sau fuziune? Amenințări cu demisia. Revolte timide în filialele județene.

Unii fruntași de la centru s-au burzuluit și ei: ba că lui Băsescu nu i se cuvine fotoliul de premier, ba că nu se lasă șantajați de Stolojan...

Între timp, PSD jubilează, deși inițial era îngrijorat pînă peste poate. Cu așa opoziție, sigur mai prinde un mandat la guvernare.

PNL-PD ar trebui să lase lupta pe funcții și să arunce pe piață un program de guvernare coerent și viabil.

Altminteri, să schimbăm doar "familiile" între ele, n-ar nici un haz.

RASISM PE INTERNET

Există pe *yahoo. com* o listă de discuții pentru jurnaliști, freeex, inițiată de Agenția de Monitorizare a Presei "Academia Cațavencu". Aici dezbat cîteva sute de ziariști problemele arzătoare ale momentului.

În ultima vreme, cîțiva frustrați minoritari – din partea unor organizații civice specifice - întrețin o polemică sterilă despre "rasismul românilor". Băieții nu sînt deloc sensibili la argumente și, deși ne acuză pe noi, majoritarii, că folosim steoretipii denigratoare în ce-i privește, limbajul lor este plin de steoretipii supărătoare.

Deunăzi, la o lecție de bun simț dată de un coleg de la *Adevărul*, liderii unei asociații țigănești l-au numit "rasist în blană de oaie". Întîmplător, îl cunoaștem pe cel acuzat: dacă toți rasiștii din România îi seamănă, organizațiile de apărare a drepturile

minotritarilor nu au obiectul muncii.

JALE PE VALEA TIMOCULUI

Serbia și Muntenegru nu recunosc nici acum drepturile de minoritate a un milion de români de pe Valea Timocului. Românii sînt numiți vlahi, fac școala în limba sîrbă, iar la biserică aud slujba în slavona veche pe care nu o cunosc – a declarat, la Arad, Draghi Cârcioabă, vicepreședintele Mișcării Democratice a Românilor din Serbia. Cam la fel se petrec lucrurile în Ungaria și în Ucraina. În Bulgaria sînt slabe speranțe că românii vor putea învăța la un liceu în limba română.Între timp, toate forurile internaționale sînt îngrijorate că România nu respectă drepturile minotrităților. Sîntem siliți să ne supunem fără comentarii unei serii de pretenții ale maghiarilor și țiganilor – aceștia din urmă, deși se vor egalii românilor, au locuri fără examen în școlile românești. Și, din cînd în cînd, presa internațională ne taxează dept rasiști. Sau țigani.

PATIMILE LUI GIBSON

Organizațiile evreiești din toată lumea sînt în alertă. Ele încearcă să împiedice cu orice preț difuzarea ultimului film produs de Mel Gibson: "Patimile lui Iisus". Pretind că Mel Gibson îi acuză pe evrei de uciderea Mîntuitorului. Grupurile extremiste iudaice au atacat dur filmul și au cerut să-l vadă înainte de a apărea pe ecrane. Prima proiecție cu public va avea loc în primăvara anului viitor. Numai că protestele evreilor s-au izbit de un zid de apărare ridicat în jurul lui Gibson de episcopii catolici americani și de o serie de personalități, care au vizionat în avanpremieră "Patimile" și au spus că nu conține nimic jignitor la adresa poporului evreu. Se pare că supărarea evreilor fundamentaliști rezidă în redarea exactă a faptelor descrise în Noul Testament.

nu avea acces. Mărfurile din străinătate erau foarte puține pe piața românească, iar cele care totuși se găseau se vindeau la un curs de schimb de circa 60 de lei pentru un dolar american. Vă amintiți cu cît se cumpăra un pachet de Kent? Cu 70 de lei, adică exact 1,15 dolari. Ca să nu mai vorbim de videocasetofoane, *bluejeans*, cafea, ness s.a., la care cursul comercial urca, uneori, la peste 100 lei/dolar. Astfel, se poate observă că salariul real, raportat la dolarul american, nu a scăzut în acești ani. Dacă includem însă în prețurile mărfurilor și timpul de stat la coadă, disconfortul aferent, surplusul de preț de pe piața neagră, vom ajunge la concluzia că nostalgia după nivelul veniturilor din perioada comunistă este o altă iluzie.

Se spune, de asemenea, că nivelul pensiilor era atunci mult mai mare. E adevărat, dacă facem comparația la nivelul unei singure persoane, pensiile au scăzut dramatic. În fapt însă, efortul societății pentru plata pensiilor este mai mare ca în trecut. Cu alte cuvinte, dacă pensia individuală a scăzut, asigurările sociale plătite în prezent sînt cu mult mai mari decît cele din timpul comunismului. Fondurile alocate de societate pentru plata pensiilor și a ajutoarelor de tot felul sînt cu mult peste ce aloca societatea comunistă. Fondul de pensii este cu mult mai mare, cu toate acestea pensia individuală e mai mică. Aceasta se explică prin faptul că numărul pensionarilor de vîrstă sau de boală a crescut de cîteva ori din 1990 și pînă acum. La aceasta se adaugă categorii care nu aveau pensie sau pentru care aceasta era derizorie: țăranii cooperatori, foștii deținuți politici, persoanele cu handicap, persoanele beneficiare de ajutoare sociale etc. Numărul persoanelor aflate în diverse forme de asistență este astăzi mai mare decît cel al persoanelor ocupate.

Lipsa timpului liber

O altă prejudecată este cea legată de inflație. În comunism, prețurile erau stabile, se spune. Iar prețurile erau mult mai mici. Numai că astfel de comparații nu sînt corecte dacă nu iau în seamă corelația care există între preț și accesibilitate. Nu putem aprecia în mod corect sensul economic al prețurilor, fără a concepe timpul ca resursă. Organizarea comunistă a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a diminua cantitatea de timp aflată, ca resursă, la dispoziția persoanei. Principala soluție era irosirea timpului. Oamenii erau siliți să piardă timpul în cele mai diverse împrejurări. Ei erau ținuți la serviciu peste program, ba chiar erau chemați la serviciu și duminica, deși de cele mai multe ori ei nu umpleau nici timpul normat de lucru. Sistemul transportului în comun era greoi, astfel încît oamenii pierdeau mult timp folosindu-l. Șoselele erau înguste, iar mașinile suficient de slabe ca performanță pentru ca deplasarea dintr-un loc într-altul să necesite timp suplimentar. La o zăpadă cît de mică, circulația cu autoturismele personale era interzisă uneori săptămîni întregi. Alimentele se obțineau după cozi îndelungate. Tot astfel, bunurile de folosință medie, cum ar fi televizoarele, mașinile de spălat ori congelatoarele, pentru care cozile erau adesea amînate de pe o zi pe alta. Obținerea unor aprobări sau a unor adeverințe era o adevărată odisee.

Agresiunea împotriva timpului individual avea o țintă clară. Disponibilitatea de timp creează, încetul cu încetul, nostalgia libertății. Persoana care are timp citește, gîndește, are inițiative, își creează un spațiu privat, simte nevoia să se asocieze și să comunice.

Românii au privit această deposedare ca o rezultantă a imperfecțiunilor sistemului și nicidecum ca o premeditare. De altfel, ei vedeau în pierderea de vreme mai ales o stare de disconfort, și nu percepeau efectele sale economice și politice. Neputînd fi fructificat din punct de vedere economic, irosirea timpului nu însemna și irosirea de oportunități. Pentru cea mai mare parte a populației timpul ca resursă economică nu valora, dacă pot să mă exprim așa, nici doi bani. De altfel, această accepțiune futilă a timpului se poate observa și din modul în care oamenii compară prețurile de azi cu cele din vremea comunismului. Kilogramul de carne de pasăre, spun ei, era 22 de lei. E drept că timpul pierdut cu statul la coadă era în medie de două ore. Dar asta nu se adăuga prețului, căci timpul ca interpretare economică nu exista în accepțiunea uzuală. Dacă prețul la carne nu creștea, dar cozile erau cu un metru mai mari, oamenii se bucurau că prețurile au rămas neschimbate, fără să înțeleagă că, de fapt, prețul era mai mare cu jumătate de oră sau cu un metru de coadă. Inflația se măsura pe vremea aceea mai puțin în erodarea monedei, cît cu ora sau cu metrul.

Inflația, mai mare în comunism

Dincolo de această inflație, să-i spunem subiectivă, adică aparent nemonetară, a existat și inflație în sensul pe care îl folosim noi astăzi, dar pe care statistica oficială îl ignoră. Potrivit analizelor retrospective, inflația a fost de 30% în perioada 1982-1989, ceea ce a dus la o depreciere a veniturilor reale de peste 10%. Asta, evident, dacă avem în vedere prețurile scrise pe tejghea. Dacă socotim prețurile de sub tejghea ori piață neagră, pe care se întemeiau o mare parte a tranzacțiilor, inflația era mult mai mare.

Atît în cazul ocupării, al stabilității prețurilor, al evoluției veniturilor reale sau al asigurărilor sociale, se poate observa că sistemul comunist a avut limite pe care nu le-a putut depăși. Preluarea unor concepții, strategii, atitudini din acea perioadă în deceniul următor a perpetuat sărăcia, pigmentînd-o cu frustrarea generată de inegalitățile de avere, din ce în ce mai vizibile.

Toate acestea arată că, deși l-am trăit cu toții, comunismul a rămas o necunoscută pentru mulți dintre noi. El nu a fost îndeajuns cercetat și explicat. Cum timpul vindecă multe, cum cele rele se spală, vorba zicalei, oamenii opun realităților nostalgia vremurilor trecute. Care folosește tot atît cît folosește somniferul pentru a-l trezi din somn pe cel care doarme adînc.

Sondajele celor fără speranță

Cristi PANTELIMON

Sondajele de opinie au ajuns un instrument specializat de contorizare a nemulțumirii populare și-atât. Cei care ar trebui să țină seama de ele sunt perfect nepăsători. Cine mai ia în calcul aceste sondaje? Doar tagma subțire ca număr a sociologilor, analiștilor politici sau a directorilor de imagine din partide. Aceștia din urmă se interesează de sondaje doar în măsura în care, pornind de la ele, pot să "fenteze" opinia publică și să atragă, pe viitor, opinii favorabile partidului sau personalității de care sunt angajați. Prin urmare, interesul lor nu e sincer, dimpotrivă, se poate spune că e un interes rece, cinic, pornit din simple rațiuni electorale. Adevărul e că lumea românească a ajuns într-un punct extrem de critic în ce privește raportul guvernanți-guvernați. Cei care ar trebui să țină cont de rezultatele sondajelor sunt în primul rând guvernanții. Sondajele ar trebui să le corecteze traiectoria publică, gesturile, cuvintele, ideile, sentimentele. În loc să fie așa, ne trezim că politicienii noștri fac în continuare exact ceea ce sondajele, adică opinia publică le interzic, teoretic, să facă. Ne punem întrebarea firească: de ce se întâmplă acest lucru? Răspunsul nu este sociologic. Răspunsul e mult mai simplu: pur și simplu, din categoria mentală a conducătorilor noștri a dispărut ideea de *popor*, mai mult, ideea de *bine*, de *bună conviețuire* cu ceilalți, de *ajutorare* a celor mulți, de *iubire*, în cele din urmă. Clasa politică românească a uitat total această categorie creștină și de aceea se complace într-un comportament ciudat, de ignorare totală a semnalelor venite dinspre mase. Această clasă politică seamănă cu un robot

***ROST* LA TECUCI**

Pe 6 septembrie – ziua în care se prăznuiește săvârșirea de către Sf. Arh. Mihail a minunii de la Colose -, Clubul Elevilor din Tecuci a găzduit lansarea numărului 6 al revistei *Rost*. Manifestarea, organizată de Asociația "Ion Petrovici" din localitate, s-a bucurat de interes în rîndurile tinerilor tecuceni. Din partea Asociației Romfest XXI – editorul revistei – au vorbit prof. drd. Cătălin Maghiar, președintele filialei Galați, și lector univ. George Enache. Primul le-a împărtășit celor prezenți principiile și programul organizației, care se reflectă în *Rost*. Iar al doilea a glosat pe marginea principiului valorificării tradiției. Discuțiile care au urmat au fost animate și au continuat și după închiderea conferinței. Mai multe persoane și-au arătat disponibilitatea de a se implica în proiectele organizației Romfest XXI, fapt pentru care, în curînd, la Tecuci ar putea fi deschisă o filială a Romfest XXI.

FEDERALIZAREA BASARABIEI

Proiectul federalizării Basarabiei prinde contur. Găgăuzii și transnistrenii cer o largă autonomie, drepturi cît încape și, în fapt, o țară a lor. Nu ar fi exclus ca și alte minorități din Republica Moldova să ceară la fel. Satisfacerea acestor pretenții ar transforma R. Moldova într-un al doilea stat român fărîmițat după limbi, religii și obiceiuri. Voronin își dă seama că astfel ar pierde ciolanul și se opune. Pînă va ceda. La ordinului Moscovei sau impresionat de un cont gras în bancă.

lipsit de sentimente, cu o singură misiune clar definită, aceea de propășire individuală. Nimic din ce se întâmplă grav în jur nu mai contează în fața acestei nevoi animalice de înavuțire pe toate căile. Cum să mai țină cont de sondajele de opinie oamenii care, intrați definitiv în epoca șantierelor imense de la propriile vile, căutători de lux în toate variantele - de la iahturi la case de vacanță dintre cele mai exorbitante, de la femei de moravuri ușoare la produse de consum cu prețuri astronomice -, nu mai știu nici măcar ce li se întâmplă lor înșile? O ciudată orbire a posesiunii a pus definitiv stăpânire pe ei. De aceea, sondajele de opinie din care rezultă că majoritatea oamenilor nu sunt de acord cu **direcția** în care merge țara nu trebuie interpretate greșit ca fiind semnale punctuale la deciziile mai mult sau mai puțin aberante ale administrației. Direcția e greșită nu pentru că o ordonanță oarecare produce nedreptate sau pentru că traiul e din ce în ce mai scump, iar salariile sunt mărite în ritm de melc. **Direcția e greșită pentru că oamenii care ne conduc merg ei înșiși, individual, într-o direcție greșită**. Aceste sondaje spun un lucru răspicat, și anume, că poporul nu mai vrea să meargă în direcția elitei, indiferent care sunt avantajele de ordin material ale acestui drum. Nu este vorba despre spaimele tranziției, derivate din cine știe ce fond ancestral tradiționalist sau din sechelele încă neeliminate ale comunismului (așa-zis rezidual), nici despre incapacitatea noastră de a ne adapta istoriei tumultuoase, cu cele două spectaculoase și ambigui integrări (în NATO și în UE), este vorba despre imposibilitatea opiniei publice, deci a conștiinței colective, de a urma un drum greșit din perspectivă morală. Văzând manifestările agonice, terifiante în plan moral ale acestei așa-zise elite, decăderea fără margini a principiilor morale, simțind batjocura neghiobiei și bădărăniei acestor oameni dotați doar cu tupeu și nesimțire, opinia publică încearcă să nu se predea curentului general de decădere. Dar cine s-o audă, cei care, cocoțați la conducere, au ales deja calea dezastrului interior?!

Recent, un institut de prestigiu ce se ocupă cu studierea opiniei publice (CURS) ne-a mai pus pe masă o mostră a acestei dureroase încercări a masei de a domoli elanul potopic al elitei. Punctual, oamenii de rând nu sunt mai "puri" decât cei care conduc. Dar, dacă o elită este invitată să facă pasul înapoi cu fiecare sondaj de opinie, e clar că ea este cea care trebuie să dea o nouă direcție istoriei naționale, și nu oamenii de rând, care nu posedă, prin definiție, forța respectivei elite. Cel mai recent sondaj CURS (efectuat în perioada 1-7 august 2003) relevă în populație exact sentimentele pe care am încercat să le creionăm mai sus. 62% dintre români consideră că direcția în care merge țara este greșită. Procentul este mult prea clar pentru a avea nevoie de alte comentarii. Mai mult, jumătate dintre români afirmă că trăiesc mai prost decât anul trecut, cifră extrem de mare pentru o guvernare care și-a făcut un "obiectiv" electoral din ridicarea nivelului de trai al populației, atât ca urmare a ideologiei social-democrate pe care o promovează, cât și ca remediu pentru fosta guvernare CDR-istă, catalogată de toată lumea ca falimentară. Nu are rost să comentăm dinamica partidelor politice de pe scena politică, așa cum reiese ea din acest sondaj. Ea nu are nimic spectaculos în sine. PSD-ul scade în intențiile de vot ale cetățenilor, absolut firesc și, în schimb, crește opoziția (în special PNL), chiar dacă aceasta este percepută încă drept firavă și neconvingătoare – așa cum și este în realitate.

Cei care au analizat rezultatele sondajului de mai sus vor fi încercat să ofere soluții de moment la deficiențele actualei guvernări. E normal ca analiștii politici să caute, pe baza acestor indicatori ai stării de spirit ai populației, schimbarea unor repere ale actualei guvernări. Este ceea ce a făcut Alina Mungiu-Pippidi, care a trasat mai multe sarcini actualului partid de guvernământ și cabinetului său (în paranteză fie spus, acesta din urmă se bucură de o credibilitate extrem de mică în rândurile populației, de numai 23,7%, față de 73,6% - Biserica, 66,8% - Armata, pe ultimul loc fiind partidele politice, cu numai 11,3%), cum ar fi rezolvarea situației ministrului Hildegard Puwak, o mai corectă abordare a politicii anticorupție, acordarea unei independențe reale sistemului judiciar etc. Aceste recomandări punctuale nu vor putea, în opinia noastră, să întoarcă sensul pesimist al sondajelor viitorului. Oamenii nu mai au încredere nu atât într-o guvernare sau alta, într-un partid sau altul, ci în direcția generală pe care o urmează elita românească, indiferent de culoarea politică efemeră în care încape. Potențialul profetic al acestor sondaje este total ignorat. E adevărat, el e mai greu de cuantificat și verificat prin metode științifice. Dar el reprezintă adevăratul fond al nemulțumirii populare ce apare de fiecare dată, în fiecare sondaj, nemulțumire care se vede ignorată tot de fiecare dată de cei care conduc țara. Profeția mulțimii este crudă: ea opune unei realități anomice din ce în ce mai accentuată o țară a bucuriei tuturor, din ce în ce mai îndepărtată. Oamenii ce răspund în aceste sondaje vorbesc cu tristețe despre o Românie care pare din ce în ce mai imposibilă: România **dreptății** și a **omeniei**.

Statul-națiune, istoria și Noua Europă

Mihai FLORESCU

Metamorfoza europeană a secolului XXI, accelerată de ambiția creării unui superstat care sa fie rivalul de succes al celorlalți coloși mondiali, se va reflecta și în însăși esența organizării naționale pe continent. După cum afirmă istoricii occidentali, a venit timpul să putem depăși limitele rigide impuse de ideologia naționalistă a secolului al XIX-lea și să ne dedicăm în exclusivitate unui viitor grandios în care cetățenia europeană va face uitate orgoliile locale și va furniza o cooperare pacifică.

Dacă occidentalii au rezolvat această problemă, ori sunt pe cale de a o rezolva, nu același lucru se poate spune și despre Europa de Est. Pe lîngă partide și publicații naționaliste, pe lîngă mentalități ancorate în etnicitate, Estul oferă si o bază permanentă de auto-multiplicare a sentimentului național: manualele de istorie. Scrise după modelele consacrate ale sfîrșitului de secol XIX și avînd drept scop conștientizarea identității naționale, manualele prezintă în mod triumfalist un trecut glorios, presărat de o multitudine de războaie cu vecinii, popularizează eternele tensiuni interetnice de la frontieră și construiesc în mintea elevilor imagini depășite, în care superioritatea se întretaie cu ura, admirația si desconsiderarea diverselor națiuni europene.

Din dorința de a asigura o uniformitate continentală în predarea Istoriei, o comisie educațională formată din specialiști U.E. a creat un set de modele care ar trebui să ghideze programele din Est. Din nefericire, modelele acestea reflectă în mod dureros diferențierele de civilizație între un Vest prosper, integrat și solidar, în care naționalismul a ajuns, cel mai adesea, o piesă de muzeu și un Est încă prea convulsiv, cu o foarte actuală obsesie identitară, care, după secole de furtuni politice, nu dorește altceva decît o reconstrucție națională care să garanteze eliberarea de sub tutela diferiților « rați mai Mari».

Noile modele în predarea Istoriei, tipărite sub forma unor manuale ajutătoare, au fost create în Germania și răspîndite, începînd cu acest an, în toată zona Estică. Ele explică faptul că există o responsabilitate supremă a istoricilor de a dezvolta o imagine care să prevaleze în societate, o imagine aflată în consonanță cu «moda» generală europeană sau cu spiritul veacului.

Plecînd de la această premisă, manualele de istorie națională nu ar mai trebui să fie monumente închinate unui stat-națiune muribund, cărți care stimulează naționalismul și fanatismul, ci să reflecte relațiile multiseculare pașnice între etniile bătrînului continent. Scrierea și comunicarea Istoriei nu ar mai trebui făcute în spirit național, cu exagerarea gloriei locale și cu accentuarea războaielor intra-europene, ci într-un spirit comunitar care să ne permită să depășim cea mai periculoasă și iluzorie invenție a modernității: *invenția identităților*.

În repetate rînduri specialiștii vestici atrag atenția că «Trecutul e o țară străină», pe care trebuie să-l privim detașat, iar statul-națiune sau statul teritorial ar fi o construcție nefirească, urmare a unei ideologii depășite, o entitate creată întîmplător, în urma unei conjuncturi efemere. Simbolurile statului național sunt de fapt simboluri inventate de elite burgheze, care încercau astfel să-și oficializeze instrumente ideologice de dominație asupra maselor, simboluri ale demenței autoritare, care nu se mai potrivesc cu deplina conștiință civică a omului european de astăzi.

Fiind invitați să gîndim istoria Europei viitoare în alți termeni decît cei care au fost folosiți la educația noastră, suntem stimulați să acordăm încă încredere națiunilor dar să facem o distincție clară între acestea și statele artificial create în urma exploziei ideologiei romantic-naționaliste a secolului al XIX-lea. Statul-națiune fiind un concept perimat, cade de la sine și ideea de graniță, frontierele primind eticheta de linii artificiale, arbitrar trasate în Evul Mediu sau în Epoca Modernă, care nu coincid cu etnicitatea și care ascund mai mult un potențial conflictual decît unul de cooperare.

Este greu de presupus cum se vor metamorfoza generațiile viitoare care vor învăța de pe asemenea manuale. Cert este ca noile elemente vor fi întîmpinate, probabil, cu neîncredere sau chiar cu opoziție de către generațiile actuale, fie ele și greșit îndoctrinate de curentul trecut al național-comunismului. Dacă astăzi suntem învățați că trecutul național nu a fost altceva decît o iluzie ideologică, ce ne împiedică să ne întrebăm dacă viitorul nu e o altă himeră (comunitară) frumos ambalată astăzi și servită cu delicatețe, pentru noile scopuri ale unei noi ideologii, răspîndite de o cu totul altă elită care, însă,din nou, dorește să înrobească masele?

Pentru națiunile vestice, a căror identitate este recreată de gloria unui trecut cu nuanțe universale și care se hrănește dintr-o cultură majoră copleșitoare, nu se pune problema diluării naționale, dar pentru noile generații din Est, învățate să absoarbă cultura Hip-Hop și să refuze Tradiția, acest nou mod de a prezenta istoria poate fi unul foarte bulversant. Conștientizînd că loialitatea față de staul-națiune nu mai înseamnă nimic, ignorînd simbolurile naționale și echivalînd tot trecutul cu dimeniunea politico-ideologică, riscăm să facem pași hotărîtori pe drumul involuției de la națiune la simplă populație estică. Chiar dacă vom avea mulțumirea să ne vedem parte a Marii Europe...

BĂ, COMUNISTULE!

Mircea PLATON*

Prin '46-'47, în sat la bunicu', țăranii vicleni și cei leneși și-au vîndut pămînturile. Primii știau, ceilalți sperau, că vin comuniștii "de tot". "Decît să-l ia comuniștii pe degeaba", și-au zis ei, "mai bine bem o săptămînă cu fanfara-n ureche!" Și așa au făcut, anunțînd, cu tromboane și dobă, nașterea comunismului victorios la sate. Erau acești țărani - care mai apoi au devenit salariați ai C.A.P., au muncit invers proporțional de cît au furat și și-au trimis copiii la oraș îndemnîndu-i să devină membri de partid - erau acești țărani, deci, comuniști ? Au fost " oamenii muncii " din dodoloțul stemei socialiste - cu sonde, furnale și holde - comuniști ?

Îmi pun această întrebare constrîns de două fenomene. Unul, occidental, constă în negarea existenței " comunismului adevărat " în Estul Europei. Conform inteligheniției occidentale, marxismul ar fi încăput, în zona Balcanică și a stepei euro-asiatice, pe mîinile unor sciți care l-au desfigurat.

La noi, această teorie, deși de oarecare succes în cercurile intelectuale ale stîngii românești (și mă refer aici la șoferii de taxi și la frizeri), e de departe întrecută în popularitate de cea care spune că, de fapt " cu toții am fost comuniști ", adică " am făcut și noi ce-am putut ca să cîștigăm o buca' de pîine ", " ne-am descurcat ".

Ambele tabere au în comun alergia față de oricine folosește în mod depreciator cuvîntul " comunist ". A descrie pe cineva drept " comunist " atrage drept represalii fie năclăirea în jeleul unui plictis superior, fie strepezita replică de " legionar " (la noi) sau " fascist " (în Occident).

Așadar ce-a fost în România ? Am fost cu toții " comuniști " (adică simpli oameni sub vremi) din cauza Comunismului ? Sau n-a fost " Comunism " adevărat din cauza lipsei comuniștilor autentici ? După cum se poate observa, prima variantă, neaoșă, e modulată de " sophia " istoriei, în vreme ce a doua, Vestică, e calibrată de **Poetica** lui Aristot.

Părerea mea e că, într-adevăr, în ultimii luștri s-a folosit în mod nejustificat acuza de " comunist ". În România, în afară de Zigu Ornea și Bellu Silber, nu prea au fost comuniști, ci mai degrabă **hoți**. Dar, tocmai de aceea, **a existat Comunism**. Comunismul a demarat peste tot pe unde nu a fost o întreprindere intelectuală, ca în Occident. " Comuniștii adevărați ", în iconologia marxistă Apuseană, sînt Doctori în Politologie, Finanțe, Inginerie. Numai că despicarea firului în patru, după protocol academic, nu e propice acțiunii politice.

Comunismul s-a întrupat în ținuturile în care, departe de civilitățile universitare - intelectualii români, poloni, maghiari erau mai degrabă de dreapta în epoca interbelică - , brute cu mîini păroase și frunți noduroase au purces la treabă. **Instaurarea** - nu succesul ! - societății comuniste nu se poate face prin " comuniști adevărați ", adică intelectuali marxiști.

Fiind un **sistem**, adică o construcție ideatică în care concluziile sînt rezultatul neabătut al unei premise care explică global realitatea, comunismul nu poate da vina pe ceva din afară pentru eșecul său intrinsec. Premisa odată instalată de Armata Roșie, concluzia - succesul - trebuia să vină pe cale de consecință. Pentru că asta e natura unui sistem.

Și că e un sistem de inginerie socială, pentru care **ideea contează mai mult decît realitatea**, ne-o dovedește chiar tînguirea comuniștilor cum că nu s-au aplicat " ideile adevărate ". E prima dată în istoria omenirii cînd nenorocita soartă a milioane de persoane e pusă pe seama unor idei. Pînă la marxiști, putea veni seceta din cauza păcatelor oamenilor, molima din cauză că pe tron se afla un uzurpator, sau trăsnetul dacă furai o icoană. Totul depindea de om, de **ființă**, nu de himerele paginate ale unui creier excitat de tutun, alcool sau insomnii.

Comunismul e prima întreprindere politică în care succesul atîrnă de aplicarea corectă, deci de **înțelegerea exactă**, a unor idei. Adică își asigură încă din start justificarea eșecului, de vreme ce - după cum o dovedește imensa literatură universală, crescută din controversele asupra a două, trei idei - acest lucru e cu neputință. Știind cum stă lumea, pînă la marxism oamenii nu s-au condus după "sisteme de idei", ci după o busolă ale cărei puncte cardinale erau **tradiția**, **virtutea**, **Taina**, **ierarhia**.

Așadar în România a fost Comunism tocmai pentru că nu au existat comuniști. Marx pune întreaga greutate a demersului său pe " dictatura proletariatului " și pe " naționalizare " - pe care le-am suferit. El nu descrie nicăieri societatea comunistă ca o " Republică a profesorilor ", așa cum și-ar dori mulți dintre stîngiștii de cancelarie de astăzi care, ineluctabil (cuvînt cu ADN materialist-dialectic, determinist), ar fi primii arestați și uciși în cazul instaurării dictaturii proletariatului în Occident.

Dacă România nu a avut comuniști în timpul Comunismului, e normal să și-i capete de acum înainte. Și, după cum stau mulți dintre bursierii noștri peste hotare, nu va duce lipsă.

Dar, pînă una alta, vă rog, nu-i mai apelați pe " foști " cu vocativul de film sergiunicolaescian : " Bă, comunistule! " Strigați-le simplu, nonpartizan, românește : " Hoților ! ".

---

* (maplaton2000@yahoo.com)

DREAPTA este trăirea Tradiției ÎN ACTUALITATE

Dl. Răzvan Codrescu, cunoscut publicist creștin, colaborator constant al revistei noastre și membru al Consiliului Director al Asociației Romfest XXI, a acordat, în iunie a.c., un interviu revistei românești Origini din SUA. Apărut sub titlul "Nu cunosc nici un gânditor strălucit care să se fi împlinit ca om de stânga", interviul conține o serie de opinii tranșante, dintre care o parte sînt aceleași care guvernează programul revistei Rost. Drept pentru care găsim de cuviință să le publicăm în paginile Rost-ului. Am îngroșat pasajele care sînt, după noi, foarte important de reținut. (Redacția)

• "**Dreapta**, sau mai precis spiritul ei, în înțelesul pe care i-l atribui eu, și care în nici un caz nu se reduce la aspectul politic, **este tocmai această trăire a Tradiției în actualitate.**"

• "Nu mă regăsesc în stânga, nici în modernitatea conformată de ea, pentru că le simt mai degrabă ostile lui Dumnezeu, sau ordinii firești pe care Dumnezeu a lăsat-o în lume. Din această perspectivă, culturalul și politicul, cu toată importanța lor instrumentală, pe care nici nu mă gândesc să o contest, sunt totuși factori secundari și subordonați."

• "**Dreapta începe, sau ar trebui să înceapă, de la repunerea divinului în primatul lui axiologic**. Față de strâmbătățile lumii, este simptomatic că dreapta încearcă să le *îndrepte*, în numele sacrului, în vreme ce stânga încearcă să le *îndreptățească*, în numele profanului."

• "Legionarismul și fascismul (care, în paranteză fie spus, sunt lucruri esențial deosebite) nu reprezintă decât niște forme istorice și pe alocuri contradictorii ale dreptei; bune sau rele, ele nu mai pot fi reiterate, contextul fiind astăzi cu totul altul. Dacă dreapta mai este posibilă ca *re-acțiune* istorică față de *acțiunea* dizolvantă a stângii, atunci ea își va crea forme și strategii realiste, adecvate noului context."

• Într-o lume postbelică în care dreapta a fost sistematic și indistinct diabolizată, iar la noi după peste patru decenii de comunism și după peste un deceniu de politicianism clientelar, mai mult sau mai puțin neocomunist, este limpede că **nu prea se mai poate vorbi despre o "dreaptă autentică", ci doar de cazuri puține și aproape izolate de autentici *oameni de dreapta***, astfel că lupta cu stânga de toate nuanțele va rămâne încă multă vreme una foarte inegală. De aceea, **nu atât un partid de dreapta mi se pare urgent și profitabil acum, cât salvgardarea *spiritului dreptei*, fie și numai la nivelul unei elite mărturisitoare**, care trebuie să se învrednicească a fi garanția și cheagul dreptei de mâine.

• "O elită lucrătoare poate face enorm, dacă va reuși să-și concentreze eforturile."

• "În România trebuie recreată, treptat, cu tact și răbdare, o *sensibilitate de dreapta*..."

• "Veți observa cu ușurință că stânga, care e promovată *de* proști sau *pentru* proști, în sensul cel mai larg al cuvântului, urăște discriminările și ierarhiile, e idealistă și populistă, ideologizează în disprețul realității. Dreapta, dacă e cu adevărat dreaptă, are "deosebirea duhurilor", e discriminatoare și ierarhoforă, realistă și elitistă, "aristrocratică" în înțeles etimologic, atentă la firesc și organic."

• "Eu unul nu cunosc în România nici un gânditor strălucit care să se fi împlinit ca om de stânga. Sunt unii care au cochetat trecător cu stânga, dar, ca și Țuțea însuși, sau – *mutatis mutandis* – ca Patapievici în zilele noastre, până la urmă «și-au revenit». Cine s-a încăpățânat la stânga, ca Petre Pandrea bunaoară, n-a ajuns niciodată «gânditor srălucit», pentru că la stânga totul se pervertește și se vulgarizează, iar spiritul se sufocă, sau «încremenește în proiect»."

• "**Dreapta politică trebuie să crească organic din dreapta culturală, iar dreapta culturală rebuie să crească organic din asumarea lăuntrică a creștinismului**, care este, aș zice, tradiția noastră genetică. Fără o puternică bază spirituală și culturală, dreapta este oarbă

și inautentică, pentru că tocmai angajarea moral-spirituală și creativă este una dintre principalele ei note diferențiatoare față de relativismul moral, materialismul consumist și mimetismul cultural al stângii."

- "În perioada postcomunistă, dreapta s-a manifestat adeseori sub-cultural, iar asta i-a împiedicat creditul și coagularea; de aceea a rămas mai degrabă un deziderat decât o reală forță lucrătoare. De această puținătate, se înțelege, nu ideea de dreapta e de vină, ci oamenii care o servesc. Ca și ortodoxia la un alt nivel, dreapta nu și-a aflat, în noul context, decât prea puțini servitori pe măsura ei. **Iar puterea astăzi discreționară a stângii nu stă, *nota bene*, în virtuțile ei, ci în slăbiciunea polului de dreapta**. Ce-i Răul, așa cum îl definesc Părinții? Nimic altceva decât lipsa Binelui..."

Apel la unitatea noii drepte creștine

Țin să precizez încă de la început că nu sunt și nu mă consider un expert moderator /negociator, sau cum vreți să-i spuneți. De fapt, nici nu este vorba de așa ceva. Este vorba aici de credința și dragostea noastră pentru niște valori care nu sunt și nu pot fi negociabile. Mai țin să menționez că nu mi-am propus "să dau lecții" cuiva, cu atât mai mult cu cât generația mea a eșuat lamentabil, lăsând discipolilor o moștenire otrăvită, cum se întâmplă atunci când micimile omenești ajung să prevaleze asupra principiilor. Am devenit experți în a vedea - sau, dacă nu există, în a inventa - paiul din ochiul aproapelui. Am devenit și suntem "mexicani", "codreniști", "simiști" - dar nu mai suntem camarazi. Am uitat smerenia, dragostea și iertarea, care stau la baza credinței noastre ortodoxe, fără de care nu suntem nimic, sau suntem doar niște aventurieri între alții. Cităm zilnic cuvintele lui Hristos, ale Apostolilor și ale înaintașilor noștri, invocăm neîncetat Biserica, Neamul și țara, dar parcă nu mai ținem seama că aceste valori aveau în conștiința ctitorilor mișcării naționale semnificația unor simboluri supreme, pentru care n-au pregetat să-și dea viața. Privindu-ne, eroii și martirii neamului nostru se răsucesc probabil în mormânt, văzând nemernicia noastră: țara se scufundă în mocirla dejecțiilor comuniste, în timp ce noi, victime sigure ale celor care măsluiesc cărțile istoriei, precum și ale egoismelor noastre personale, asistăm impasibili la deriva ei. țara piere și baba se piaptănă!

S-ar mai putea spune multe despre generația mea, dar mă opresc aici și încerc să vă spun câte ceva despre Fundația "Patria Mumă": un grup de bătrâni, de tineri și de foarte tineri, care nu ne-am împărțit nici grade, nici funcții. Toți ne considerăm români, vrem să fim români și nu ne este rușine să ne mărturisim românitatea. Pe toți ne unește credința în valorile tradiționale ale Ortodoxiei. Cu toții considerăm că merită și trebuie să dăm o șansă dreptei creștine românești, ajutând-o să se redescopere și să renască din propria cenușă.

Vrem o dreaptă modernă, capabilă să meargă în pas cu vremea, urmând tradițiile generației care a fondat-o ("Generația de la '22"), dar nu imitându-le epigonic, ci valorificându-le creator. Vrem să cultivăm tot ceea ce este bun și universal în trecutul nostru de luptă și jertfă. Așa ne definim noi, cei ce vă cerem tuturor ajutorul. Nu este un secret pentru nimeni că, împărțiți în grupuri și grupulețe, veți fi victime sigure ale celor ce vor să vă sugrume, așa cum au reușit s-o facă odinioară cu generația noastră. Suntem toți de aceeași parte a baricadei. Dorința, speranța și ruga noastră către Cel de Sus este ca voi, cei mai tineri, să dați dovadă de o mai mare înțelegere și înțelepciune decât noi, să învățați mai bine atât din virtuțile cât și din greșelile generațiilor trecute. Toți credem - cum spunea Valeriu Gafencu, "sfântul închisorilor" - că "această țară va fi salvată de tineretul care va întoarce din nou la biserică acest popor". Nu vreau să abuzez de cuvinte mari. Sunt convins că lucrul cel mai important de care avem nevoie acum se poate rezuma printr-un singur cuvânt: COLABORARE (sau ÎMPREUNĂ-LUCRARE, cum frumos se spune în limbajul nostru bisericesc).

Colaborare mai presus de toate egoismele și ambițiile personale. Mai presus de "blestemul tracic", de "războiul românilor contra românilor" - una dintre cele mai traumatizante moșteniri ale dictaturii comuniste. Colaborarea este o piedică sigură în calea celor care vor să ne strivească pe rând, unul câte unul. V-ați grupat în jurul câtorva reviste, fiecare cu profilul ei, dar care, sub diverse forme, respectă și cultivă aceleași mari repere tradiționale. Nu ne privește și nu vrem să ne amestecăm în gospodăreala dumneavoastră. Nu văd însă de ce nu am putea colabora, cu atât mai mult cu cât trebuie să admitem ca pe o evidență că nimeni nu poate deține monopolul naționalismului și al credinței, și nimeni nu este suficient de puternic ca să răzbească numai pe cont propriu.

Poate că m-ați înțeles. Iar dacă nu m-ați înțeles, atunci vom căuta noi, cei mai de departe, să vă înțelegem, chiar dacă nu vă vom putea aproba. Oricare ar fi răspunsul dumneavoastră, atitudinea noastră rămâne neschimbată, încercând să vă ajutăm pe toți, în limita posibilităților noastre fizice sau materiale.

Tocmai de aceea adaug: nu așteptăm un răspuns de complezență sau "în doi peri"; avem obligația/datoria morală ca între noi totul să fie clar, cu respectul și înțelegerea datorate fiecăruia.

J. V. Iamandi
(Montréal, Canada)

Aduceți-vă aminte de mai marii voștri

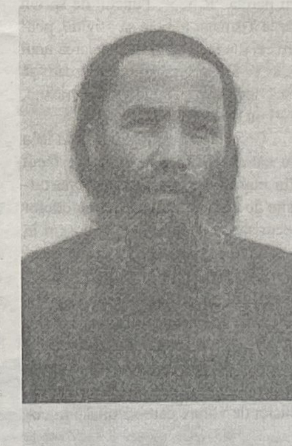
PĂRINTELE GHERASIM ISCU pe frontul anticomunist

Foarte mulți preoți ortodocși s-au remarcat în lupta împotriva celei mai groaznice ideologii politice care puse-se stăpânire pe România după 1945. Unii sunt cunoscuți, alții poate uitați pentru totdeauna de către noi, cei de astăzi. Este datoria noastră să-i evidențiem prin faptele prin care și-au apărat țara de ocupantul sovietic. Mulți dintre aceștia cunoșteau loviturile comunismului date credinței creștine, în urma activității misionare de peste Nistru. Printre ei figurează părintele Gherasim Iscu, un slujitor care s-a jertfit pentru credința creștină și poporul său.

Adrian Nicolae PETCU

S-a născut la data de 21 ianuarie 1912, în comuna Poduri, județul Bacău și era fiul lui Grigore și Elena Iscu. În anul 1924 intră ca frate în mănăstirea Bogdana (Bacău). Din 1925 urmează cursurile seminarului monahal de la mănăstirea Neamț, până în 1928, când această școală s-a desființat, continuându-și studiile la Liceul "Principele Ferdinand" din orașul Bacău, apoi la seminarul de la mănăstirea Cernica. Absolvă în 1935, înscriindu-se ulterior la Facultatea de Teologie din București, unde își ia licența abia în anul 1942, datorită dificultăților financiare.

Din anul 1932 fratele Grigore Iscu s-a închinoviat în mănăstirea Tismana, urmând să fie trimis la Academia Patriarhiei Ecumenice din insula Halki, proiect care nu s-a mai înfăptuit. În anul 1935 a fost hirotonisit ca ierodiacon, apoi ieromonah, de unde a fost numit stareț al mănăstirii Arnota la data de 15 aprilie 1937. Aici a lucrat la refacerea mănăstirii, distruse de un incendiu, până la 1 februarie 1939, când a demisionat. De aici a trecut la mănăstirea Cernica, în postul de bibliotecar-contabil la Seminarul Cernica, unde a rămas până în 1941, când s-a desființat pe motiv că aici se afla un "focar de legionarism". Deși i s-a cerut să activeze în cadrul Mișcării legionare care se manifesta tot mai mult în mănăstirea Cernica, părintele Iscu a "refuzat categoric", motiv pentru care s-a propus chiar demiterea lui. După evenimentele din ianuarie 1941, poliția și armata percheziționează așezământul monahal și anchetează întreg personalul de aici. Părintele Iscu fiind printre cei considerați fără simpatii legionare este însărcinat în noiembrie 1941 să lichideze inventarul seminarului monahal, care fusese desființat din ordinul lui Ion Antonescu[1].

Misionar peste Nistru

La 1 aprilie 1942 este trimis de mitropolitul Olteniei, Nifon Criveanu, în misiune în Transnistria, de unde, spune părintele Iscu în declarația din 28 septembrie 1948 dată la Siguranță, "păstrez una din cele mai frumoase imagini din viața mea". Acesta slujește în comuna Păsățel II, la mănăstirea Păsățel și în orașul Balta, ca subprotoiereu, apoi ca locțiitor de protoiereu al județului Balta. Mai important, chiar cu puțin înainte de a pleca din Transnistria devine exarh al mănăstirilor.

Ca delegat al Misiunii, în data de 13 decembrie 1942 a sfințit biserica de la Păsățele (județul Balta), ocazie în care a primit mitra de mitrofor de la localnici și o cruce de argint, drept mulțumire. Totodată a fost învățător și profesor de religie, pe lângă rolul de preot ("Transnistria creștină", an I (1942), nr. 3-4, p. 88). "Credincioșii de acolo, spune părintele într-o declarație, mi-au scris la Tismana după plecarea mea. Am fost un slujitor fără tobe și surle, cântând ca toată dragostea mea să răspundă cinstit și sincer nețărmurita iubire ce mi-o arătau acei oameni la care credința și omenia nu erau cuvinte de ocazie, ci calități ce izvorau din ființa lor. Am

mers până acolo cu ataşamentul meu faţă de ei încât nu cruţam nici nopţile, pentru ca să le dau o mână de ajutor, ajungând şi preferând să nu am o poziţie deloc opozabilă administraţiei româneşti, care tolera şi încuraja multe greşeli, decât să nu mai vadă oamenii în mine pe preotul lor".[2]

În scrisoarea din 16 martie 1943 trimisă mitropolitului Visarion Puiu, şeful Misiunii îşi exprima regretul pentru impedimentele care i s-au ridicat de unii membrii din conducerea Misiunii, de greutăţile materiale şi financiare, de necunoaşterea limbii ruse, roadele muncii sale pe tărâmul misionar dorind a le lăsa în taină. Dacă mitropolitul îi cerea să rămână în Transnistria, continua părintele Iscu, accepta cu condiţia să fie transferat la o mănăstire, dar în alt judeţ, decât Balta şi Odesa sau, dacă chiriarhul său, mitropolitul Nifon al Olteniei îi cerea să se întoarcă la Tismana o făcea[3].

La 20 mai 1943, la porunca mitropolitului Nifon, părintele Iscu se întoarce în ţară, la mănăstirea Tismana. Aici, este numit exarh al mănăstirilor din eparhia Olteniei, din iunie 1943 până în aprilie 1945, când a demisionat. Aflat la mănăstirea Tismana, este aşezat în funcţia de stareţ la data de 1 septembrie 1943 (începutul Anului bisericesc), cu demnitatea de protosinghel. În noua calitate, părintele Iscu reface mănăstirea Tismana (aici se afla lagărul de preoţi legionari înfiinţat de I. Antonescu), după ce fusese atinsă de flăcările incendiului din 25 martie 1943. La această rectitorire este ajutat de Banca Naţională a României, după 1 iunie 1944 când este adus tezaurul naţional. În toată perioada, de până în februarie 1947, cât tezaurul este ţinut sub pază de batalionul, apoi compania de grăniceri, BNR se va ocupa de refacerea clădirilor şi instalaţiilor mănăstirii.

În rezistenţa anticomunistă

În circumstanţele preluării puterii politice şi chiar a fundamentării unui regim comunist în România, apare Mişcarea Naţională de Rezistenţă, cu mai multe ramuri, printre care şi cea din Oltenia (M.N.R.O.) condusă de generalul Ioan Carlaonţ şi Radu Ciuceanu. Pentru contactarea statelor apusene, spre un ajutor militar mult dorit de cei organizaţi în grupurile de rezistenţă, s-au căutat diferite modalităţi. Un important punct de susţinere pentru rezistenţă, în viziunea celor din ramura olteană, era cel de la Tismana.

Ca atare, în octombrie-noiembrie 1947, doi membri al acestei mişcări, Radu Ciuceanu şi Vlad Drăgoescu, contactează pe stareţul Gherasim Iscu de la mănăstirea Tismana. Potrivit declaraţiei din 9 octombrie 1948, părintele Iscu spunea: "Abia în 1947 toamna au sosit 2 tineri din Craiova pentru a lua contact cu munţii. Spun şi acum nu le reţin numele. Era seara nu vedeam bine, iar recomandările nu le-am reţinut. Am aflat la penitenciarul Craiova că unul e Ciuceanu. Nu i-am primit în mănăstire, dar plecând la Craiova, au ţinut să dea parola de recunoaştere lui Nelu Pârvulescu aceasta: cine te va strânge puternic de mână scuturându-te, acela e stareţul, are idei româneşti, vorbeşte cu el spunându-le la ce-ai venit. Nu-l stabilisem împreună, dar Nelu Pârvulescu când a venit aşa mi-a declarat"[4].

Rolul stareţului de la Tismana s-a concretizat după întâlnirea cu Nelu Pârvulescu (iunie 1948), atunci când trebuia să ofere găzduire şi hrană tuturor celor care se prezentau la mănăstire cu parola "R 325". Punctul de sprijin de la Tismana trebuia să asigure, pentru cei din rezistenţă, şi instalarea unui post de radio emisie-recepţie care să facă legătura cu anglo - americanii, însă nu s-a mai realizat[5].

Contactarea protosinghelului Iscu de către cei din rezistenţă s-a făcut din mai multe considerente, mărturisite de acesta în chinurile metodelor securiste: "Eu eram deja cunoscut în localitate ca om care nu m-am încadrat în nici un partid politic actual. A doua: mulţi vedeau în faptul că fusesem în Rusia misionar, un indiciu că nu a-şi avea păreri [favorabile] actualei forme de guvernare. A treia: la alegerile din 1946, preşedintele comisiei de votare care se uitase la voturi, văzuse că eu am votat cu ochiul".

După mai multe întâlniri cu diferiţi membri ai mişcării de rezistenţă (Nelu Pârvulescu, col. Petre Grigorescu, lt. col. Stavril Constantin şi Vlad Dragoescu) şi încercări eşuate de montare a aparatului radio, Siguranţa a descoperit legătura stareţului tismănean cu rezistenţa. Au urmat percheziţii în zilele de 2 iulie şi 26 septembrie 1948, la chiliile călugărilor, în cancelaria şi biblioteca mănăstirii, apoi la schitul Cioclovina, însă fără nici un rezultat, în afara unor "diverse scrisori spre consultare"[6].

Cu toate cele suspectate de organele de Siguranţă stareţul Iscu a păstrat legătura cu Rezistenţa, cu condiţia ca aparatul radio să se instaleze pentru facilitarea legăturii cu Apusul, după cum mărturisea: "La 19 iulie [1948] am plecat la Comanca - Romanaţi pentru seceratul grâului. La 28 iulie întorcându-mă, am dat prin Craiova pe la Lt. col. Stavril Constantin, pentru o perdea promisă de soţia sa mănăstirii. Prin mijlocirea şi la propunerea sa, am făcut cunoştinţă cu col. Grigorescu, pe care el mi l-a recomandat drept şeful organizaţiei "R 325". Aici a venit şi Radu Ciuceanu pe care îl cunoscusem în oct[ombrie] 1947 la mănăstirea Tismana, care venise însoţit de un coleg al său Vlad Drăgoescu, într-o seară, vizită ce nu a avut nimic deosebit decât cunoştinţă (...). Am discutat despre: situaţia internaţională şi despre începutul unui război; vizita lui Pârvulescu şi Virgil Constantinescu la Tismana; vizita şi percheziţia făcută de inspectorul Grădinaru (...); concursul ce trebuia să-l dau mai departe în vederea instalării postului de radio.

Am promis lui Radu Ciuceanu şi col[onelului] Grigorescu că dacă va sosi aparatul, voi da oamenilor hrană şi dormitoare chiar şi în munţi. Ori aceştia nu au mai venit pentru montarea postului, deşi mi s-a spus că sigur peste 2 săptămâni vor fi la Tismana, şi a venit după 1 septembrie inginerul Niculescu pe care eu nu l-am primit în mănăstire, sfătuindu-l să nu mai insiste pentru aducerea aparatului acolo, ci să renunţe definitiv la proiect"[7].

Ancheta şi detenţia

În dimineaţa zilei de 26 septembrie 1948 stareţul Gherasim Iscu este arestat, iar la 21 mai 1949 este trimis în judecată cu învinuirea de "crimă de uneltire contra ordinii sociale" prevăzută şi pedepsită de art. 209, partea a III-a Cod Penal[8].

La 14 iunie 1949, prin sentinţa 928, Tribunalul Militar Craiova, condamna grupul "Carlaonţ Iancu şi alţii", printre care, pe părintele Gherasim Iscu la 10 ani temniţă grea, 3 ani degradare civică şi obligat să achite 6000 lei cheltuieli de judecată, pentru că "a făcut parte din organizaţia subversivă, recrutat fiind de Nelu Pârvulescu, luând parte la şedinţele conspirative. Şi-a luat angajamentul faţă de organizaţie că va oferi adăpost şi alimente tuturor membrilor din organizaţie şi care erau urmăriţi de Securitate, primind în acest scop indicativul R 325. A dat tot concursul pentru instalarea unui radio-recepţie în munţii Tismanei, post care nu a mai fost instalat"[9].

Este închis la Craiova, unde a dat dovadă de un curaj deosebit faţă de încercările anchetatorilor de a-l determina să "mărturisească" fapte de care alţii puteau să sufere. Despre atitudinea lui în penitenciarul în formă de potcoavă, ne relatează părintele Constantin Hodoroagă: "Atitudinea stareţului a uimit pe toţi. A suportat toate chinurile fără să recunoască pe cei implicaţi, în frunte cu generalul Carlaonţ. În urma îndelungatei anchete făcute de organele de securitate, căpitanul Oancă - ce a obosit bătându-l i-a spus: «Eşti nebun, toţi au recunoscut şi tot 15 ani vei fi condamnat»"[10].

Apoi, a fost mutat la înspăimântătoarea închisoare de la Aiud, unde şi-a încurajat fraţii de suferinţă, ridicându-le moralul prin propovăduirea credinţei creştine, precum acelaşi părinte Hodoroagă ne mărturiseşte: "A fost arestat în ţinută monahală pe care cei de la Craiova i-au lăsat-o. Sosit la Aiud, i-au luat-o şi a rămas numai în cămaşă. Noi, cei din grupul "Argeşului" am dat un sfert de pâine şi i-am luat o geacă de la un deţinut. Pentru mine şi cei ce l-au cunoscut, Părintele Gherasim a fost un martir. Prin celulele prin care a trecut, era cel care păstra moralul ridicat şi convingerea de depăşire, vorbind foarte frumos despre jertfă"[11].

Ulterior a fost dus la canal, la Poarta Albă la aşa-zisa "brigadă a hoţilor", unde erau toţi care fuseseră arestaţi şi condamnaţi pentru credinţă. Aici s-a îmbolnăvit, de unde a fost dus la închisoarea sanatoriu de la Târgu-Ocna, în camera 4, unde s-a întâlnit cu pastorul Richard Wurmbrand şi de la care avem relatate ultimele clipe ale monahului ortodox: "În zori, abatele Iscu a chemat lângă el doi deţinuţi şi le-a cerut să-l ridice în picioare.

"Sunteţi prea bolnav ca să vă mişcaţi" , au spus ei. Toţi cei din cameră s-au pus în mişcare. "Ce se întâmplă? Ce vrea să facă?" întrebau. "S-o facem noi!"

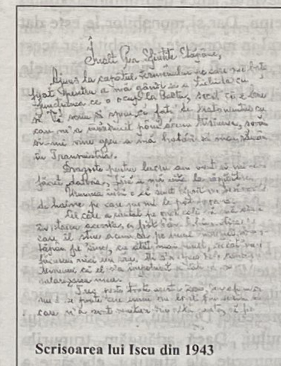
"Nu puteţi face asta", a zis el. "Daţi-mă jos din pat!"

L-au sprijinit ridicându-l. "Duceţi-mă la patul lui Vasilescu!", le-a cerut.

Stareţul s-a aşezat lângă tânărul care-l torturase şi i-a pus cu blândeţe o mână pe braţ. "Linişteşte-te", i-a spus pe un ton consolator. "Eşti tânăr. Nu ţi-ai dat seama ce faci". Cu o zdreanţă a şters sudoarea de pe fruntea tânărului. "Te iert din toată inima şi la fel cu mine şi ceilalţi creştini. Iar dacă noi iertăm, cu siguranţă că Christos, care-i mai bun decât noi, va ierta şi El. Se va găsi şi pentru tine un loc în cer". A primit spovedania lui Vasilescu şi i-a dat sfânta împărtăşanie, după care a fost ajutat să ajungă la patul său.

În timpul nopţii, atât stareţul cât şi Vasilescu au murit. Cred că s-au dus în Rai ţinându-se de mână"[12]. Vasilescu era deţinut de drept comun care fusese în "brigada preoţilor" şi cel care îl bătuse pe stareţ la Poarta Albă pentru reeducare. Era ziua Naşterii Domnului sau Crăciunului a anului 1951, când părintele Gherasim Iscu, "cu lumânarea în mână, ascultând rugăciunile pe care le ceruse", trecu la Ceruri[13].

După arestarea părintelui Gherasim Iscu, la stăreţia mănăstirii Tismana a ajuns locţiitorul său ieromonahul Vichentie Mănescu. Apoi, pentru a nu fi închisă, mitropolitul Olteniei, Firmilian Marin, a trimis călugării la alte mănăstiri, transformând Tismana în mănăstire de maici, în frunte cu maica Frumenţia Lupu de la Hurezu, la 15 septembrie 1949[14].

Scrisoarea lui Iscu din 1943

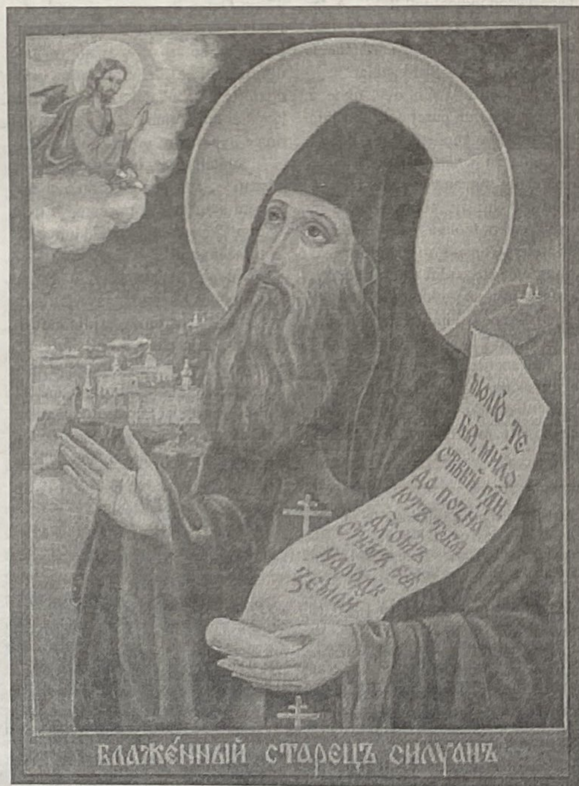
[1] ACNSAS, fond penal, dosar 4, vol. IV, f. 87-87v
[2] ACNSAS, dos. cit., f. 87v-88
[3] ANIC, fond Visarion Puiu, dos. 12/1942-1943, f. 28-29
[4] ACNSAS, dos. cit., vol. IV, f. 22
[5] Ibidem, f. 20v, 29, 164
[6] Ibidem, vol. I, f. 156, vol. IV, f. 26
[7] Ibidem, vol. IV, f. 21v-22; 33v
[8] Ibidem, vol. VII, f. 4, 40; vol. VIII, f. 29; vol. X, f. 217
[9] Ibidem, vol. VII, f. 47, 53
[10] Vestitorul Ortodoxiei", an VIII, nr. 153, 1-15 aprilie 1996, p. 2
[11] Ibidem
[12] cf. R. Wurmbrand, Cu Dumnezeu în subterană, trad. M. Alexandrescu-Munteanu şi M. Chilian, Bucureşti, Ed. "Casa Şcoalelor", 1993, p. 103-104
[13] Pr. Constantin Voicescu, în Analele Sighet, 1994, p. 187
[14] C. Păiuşan, R. Ciuceanu, Biserica Ortodoxă Română în timpul regimului comunist, vol. I, Bucureşti, 2001, p. 178, 277-278

Cuviosul Siluan Athonitul și CUNOAȘTEREA LUI DUMNEZEU

George ENACHE

În Stâlpul și Temelia Adevărului Pavel Florenski remarca gradul mai scăzut de elaborare a dogmei Duhului Sfânt în comparație cu cele a Tatălui și Fiului, găsind o explicație a acestei stări de fapt în "caracterul excepțional al întâlnirilor cu Duhul Sfânt", (Florenski, p.77). Dacă despre Dumnezeu- Tatăl aduce mărturie Vechiul Testament iar despre Dumnezeu-Fiul Noul Testament, despre cel de-al treilea ipostas al Sfintei Treimi luăm cunoștință mai ales din scrierile asceților deoarece "viața ascetică, adică viața în adevăr, este dirijată de Sfîntul Duh", (Florenski, p. 76). Părinții pustiei adeveresc prin propria experiență că prin harul Duhului Sfânt cunoaștem Adevărul, adică deoființimea Sfintei Treimi. Dar și monahilor le este dat harul în momente deosebite iar acest dar poate fi lesne pierdut. Părintele Florenski crede că Duhul Sfânt nu poate fi dobândit deplin decât la plinirea vremurilor "atunci când făptura își va însuși integral biruința lui Hristos asupra Morții", (Florenski, p. 77). Până atunci "nu sunt posibile decât momente și clipe de iluminare cu Duhul", (Florenski, p.77). Însă existența acestor momente, cu toată raritatea lor, sunt mărturia puternică a prezenței Duhului Sfânt în sufletul omului. Dacă adăugăm trupurile neputrezite ale sfinților, chezășie a triumfului asupra Morții, avem dovezi vii că Dumnezeu este mereu alături de noi.

O extraordinară mărturie în acest sens aducea la începutul urgisitului veac XX cuviosul Siluan Athonitul. După zecile de ani de nevoință la Sfântul Munte el lăsa posterității un număr de însemnări care s-au dovedit "unul dintre cele mai tulburătoare documente spirituale ale epocii noastre", (Ioan.I.Ică jr. în Siluan, p.5). Publicate de ucenicul său Sofronie, gândurile cuviosului Siluan arătau nemărginita iubire a Domnului, harul Duhului Sfânt și puterea mântuitoare a smereniei. Este interesant faptul că însemnările athonitului au fost publicate cam în aceeași perioadă cu lucrări cum ar fi bunăoară Mitul lui Sisif a lui Albert Camus, în care celebrul autor francez discuta despre absurdul existenței umane. Pentru Camus absurdul este contrariul speranței, este" acea evidență pe care omul o constată fără să consimtă la ea",(Camus, p.47). În fața adversităților vieții "omul absurd" ia act de realitatea ostilă, nu o acceptă dar nici nu încearcă să o schimbe, considerând că nu există nici o speranță. Omul se refugiază într-un fel de epoché, sub care mustește sfâșierea lăuntrică și deznădejdea.

Din contră, părintele athonit ne spune că există o speranță pentru că există Dumnezeu, ce este alături de noi. Lumea aceasta nu este un iad al deznădejdii, deoarece iadul a fost binecuvântat de Kenoza Fiului, dovadă supremă a iubirii divine, prilej de îndumnezeire a omului. Icoana pogorârii în iad, înfățișându-l pe Hristos prinzând pe Adam cu putere de mână și eliberându-l din ghearele morții, ne sugerează că, oricât de grea ar fi situația în care ne aflăm, există o nădejde, un punct de sprijin.

Părintele Siluan a citit și a crezut aceste lucruri din Scripturi și Sfinții Părinți dar, mai mult decât atât, el s-a învrednicit de cunoașterea iubirii lui Dumnezeu prin harul Duhului Sfânt:"Prin duhul Sfânt am cunoscut iubirea Domnului. Iubirea Domnului e iubire arzătoare. Duhul Sfânt nu ne-a descoperit numai cele de pe pământ ci și cele ce sunt în cer", (Siluan, p.125). "Fără Duh Sfânt omul nu e decât țărână și păcat. Domnul îi crește pe copii săi prin Duhul Sfânt, îi hrănește cu Prea Curatul Lui Sânge și cu trupul Lui Prea Curat, și toți cei ce urmează Domnului se fac asemenea Domnului, Tatăl lor", (Siluan, p.42). Cel atins de har cunoaște o bucurie nesfârșită, odihnă în Domnul și iubește pe Dumnezeu și întreaga creație: "Este cu neputință de tâlcuit felul cum ne iubește Domnul. Numai prin Duhul Sfânt poate fi cunoscută această iubire și atunci sufletul o simte într-un chip neînțeles", (Siluan, p.125).

Mândria, orgoliul propriilor opinii, sunt cauze care împiedică omul să cunoască pe Dumnezeu: "Chiar dacă ar studia toate cărțile pământului, omul mândru nu va cunoaște niciodată pe Domnul. Căci mândria lui nu lasă loc în el pentru harul Sfântului Duh", (Siluan, p.40). Mândria, ego-ul exacerbat, instinctul de conservare ce lovește în alții opacizează sufletul, fiind cauze majore ale Răului, după cum arăta într-un studiu părintele Stăniloae, (Stăniloae, p.143). Dorind să ne prezervăm ființa, ne închidem în sine, fiind de fapt mai aproape de moarte. Numai aparent paradoxala deschidere către ceilalți și către Domnul, prin iubire și renunțare de sine, ne oferă gustul împlinirii și restaurarea persoanei. Pentru aceasta trebuie să lepădăm mândria și să apucăm calea smereniei. Este o afirmație care șochează spiritul individualist al zilelor noastre, care vede în smerenie o calamitate, propovăduită de cei slabi, fiind o manifestare a lașității și fricii. Aceste lucruri amintesc de acuzațiile aduse în antichitate creștinismului, că ar fi o religie a sclavilor și femeilor slabe de înger.

Este suficient însă să parcurgem rândurile lăsate de Siluan pentru a vede ce falsă este această opinie, și de câtă putere și tărie de caracter trebuie să dai dovadă pentru a renunța la voia proprie și a te lăsa în voia lui Dumnezeu. După cum s-a spus, puțini oameni pot fi considerați cu adevărat creștini, deoarece creștinismul autentic presupune renunțări și nevoințe de care nu toți sunt în stare.

Odată obținut Duhul Sfânt prin smerenie, monahul înțelege întreaga putere a cuvintelor lui Hristos: "Învățați de la mine smerenia și blândețea", smerenia fiind, după spusele lui IoanI.Ică jr. "o participare treptată prin har la actul divin al Kenozei, smereniei intra-trinitare a Fiului devenit accesibil prin Întruchiparea Lui prelungită în Biserică, fiecărui creștin, căruia îi oferă baza și modelul îndumnezeirii", (Siluan, p. 36). Este însă de ajuns un gând rău, o clipă de mândrie, pentru ca harul Duhului Sfânt să dispară. Atunci sufletul intră în deznădejde, deoarece nici o frumusețe și bogăție de pe lume nu-l poate înlocui. Odată ce a cunoscut harul, sufletul nu mai poate fi atras decât de dorul de Dumnezeu, despre care cuviosul Siluan ne-a lăsat pagini de mare forță. După ani de nevoințe, Siluan a aflat modalitatea de a păstra harul divin, sintetizată în formula devenită celebră: "ține mintea în iad și nu deznădăjdui", pe care o lămurește astfel: "Monahul care cunoaște taina luptei duhovnicești izgonește prin smerenia lui orice înălțare a minții lui și toată mândria. El spune: "Sunt întradevăr mai rău decât toți și nevrednic de îndurare", (Siluan, p.214).

Experiența duhovnicească a părintelui Siluan ne arată că pentru a cunoaște pe Domnul e nevoie de cele trei daruri afirmate de apostolul Pavel: credința, nădejdea și dragostea. Dragostea lui Dumnezeu este suprema împlinire, însă pe drumul lung al nevoințelor e nacesară credința, pentru a porni, și de nădejde, pentru a trece peste obstacole. Când un păcat a ocultat iubirea lui Dumnezeu, credința și nădejdea vin să o restaureze.

Cel smerit și care a dobândit pe Duhul Sfânt nu poate să nu iubească toată făptura și să dorească mântuirea tuturor. "Pentru păcatele mele sunt mai rău decât un câine râios; dar l-am rugat pe Dunmezeu să mi le ierte și El mi-a dat nu numai iertare, dar încă și Duhul Lui. Vezi, iubirea lui Dumnezeu față de noi!" Experiența iubirii și milostivirii divine este atât de tuburătoare, încât părintele Siluan nu o poate păstra numai pentru sine, ci o vestește întregii umanități, pe care o iubește din tot sufletul. Rostul redactării cărții sale se regăsește în acest strigăt:"Frații mei, în genunchi vă rog, credeți în Dumnezeu, credeți că Duhul Sfânt e cel ce dă mărturie despre El în toate Bisericile și în sufletul meu",(Siluan, p.42).

Părintele athonit este conștient de riscurile vorbirii despre Dumnezeu. Odată, un monah îi reproșa:" Se simte în tine mândrie. De ce vorbești atât despre Domnul?" (Siluan, p.238). La acestea Siluan se întreabă: "Sufletul meu iubește pe Domnul, cum voi ascunde acest foc care-l aprinde? Sunt vrednic, firește, de chinurile veșnice, dar El m-a iertat și mi-a dat harul Său, care nu poate rămâne ascuns în suflet... Să spun sufletului meu: "Ascunde în tine cuvintele Domnului?" Dar cerurile toate cunosc ce a făcut, în milostivirea lui, Domnul pentru mine, și voi fi întrebat de ele de ce ai ascuns darurile Domnului și n-ai vorbit oamenilor ca toți să iubească pe

"Dumnezeu şi să-şi găsească odihna în El", (Siluan, p.239).

Aşadar, nu din mândria de a-şi etala performanţele ascetice a scris Siluan, ci din iubirea sa de oameni şi din credinţa că milostivirea lui Dumnezeu este pentru toţi. El este conştient ca nimeni altul de limitele cărţii sale. Ea nu poate înlocui defel pe duhovnic, pe care stareţul athonit îl recomandă cu căldură celor ce aleg calea ascezei. De asemenea, nu toţi pot urma în amănunt calea urmată de un monah, însă Siluan ne asigură că şi simpla credinţă îşi are virtuţile ei, iar rugăciunea nu poate fi împiedicată de nimic. Ce a scris el au mai scris şi alţii, lucru firesc de vreme ce e vorba de calea străbătută de atâţia nevoitori şi binecuvântată de Biserică. El a lămurit mai bine anumite aspecte şi a scris într-un stil mai accesibil gusturilor de azi. Însă de mărturia lui era nevoie, fiind utilă credincioşilor, aşa cum a considerat şi Fericitul Augustin când şi-a scris Mărturisirile care "laudă, prin cele bune şi cele rele ale mele pe Dumnezeu cel Drept şi Bun şi înalţă spre Dumnezeu mintea şi inima omului", (Retractationes, II). Însemnările lui Siluan îi vor întări pe unii pe drumul credinţei, pe alţii îi vor îndemna să pornească pe el, pe alţii îi vor lăsa indiferenţi. Şi de acest lucru era conştient Siluan când a scris parabola cu vulturul şi cocoşul (Siluan, p. 242). Dar şi pe aceştia i-a iubit, s-a rugat pentru ei pe pământ şi se roagă acum în ceruri pentru ca Domnul să le cerceteze şi lor sufletul.

Bibliografie

Augustin,1994 - Fericitul Augustin, Confessiones-Mărturisiri, traducere de Nicolae Barbu, Bucureşti, 1994. Vezi mai ales cartea a X-a, XXVII, 38.

Augustin, 1997- Fericitul Augustin, Retractationes-Revizuiri, Bucureşti, 1997.

Camus - Albert Camus, Mitul lui Sisif, traducere de Irina Mavrodin, Bucureşti, 1968.

Florenski- Pavel Florenski, Stâlpul şi temelia Adevărului. Încercare de teodicee ortodoxă în douăsprezece scrieri, traducere de E. Iordache, studiu introductiv de diac. Ioan I. Ică jr., Iaşi, 1999.

Siluan - Cuviosul Siluan Athonitul, Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei, tr. de pr. Ion Ică şi diac. Ioan I. Ică jr., introducere de diac. Ioan I. Ică jr, Iaşi, 1994.

Stăniloae - Dumitru Stăniloae, Ortodoxie şi românism, studiu introductiv de C-tin Schifirineţ, Bucureşti, 1998.

CALEA SPRE ABSOLUT

Dan LUCINESCU

Societatea umană a fost zguduită din temelii, prin apariţia creştinismului, cu o amploare greu de delimitat. Sclavul, considerat un bun casnic, lipsit de orice drept, supus discreţionar bunului plac al stăpânului, devenea prin învăţătura creştină, nu numai o fiinţă umană, ci chiar un frate al fostului stăpân.

Ura care domina comportamental întreaga societate, devenind un stimul al vieţii, a fost înlocuită cu dragostea, pusă în fruntea tuturor valorilor, iar drept încununare a inversării vechilor valori, a apărut drept lege comportamentală majoră iubirea aproapelui, la fel ca cea faţă de propria persoană .

Înspăimântătoarele hoarde barbare căzură în genunchi în faţa crucifixului, iar salturile culturale, artistice şi spirituale fură fără comparaţie de înalte. Viaţa societăţilor umane se desfăşura pe baza învăţăturilor lui Iisus, fără nici o doctrină politică.

Criticile aduse creştinismului apărură timid, concomitent cu încercările de implementare a unor doctrine politice laice. Cum nimic nu apare întîmplător, forţele iniţiatoare şi-au continuat acţiunile anticreştine, de-a lungul secolelor.

S-a ajuns la o luptă ideologică deschisă, între spiritualismul creştin şi ideologiile cu substrat materialist, culminând în final cu explozia mondială a comunismului şi al altor variante materialiste .

La o analiză pertinentă şi obiectivă se relevă justeţea afirmaţiei făcute de Părintele Arsenie Boca în faţa comuniştilor care-l asaltau să treacă de partea lor: "Dacă comunismul ar crede în Dumnezeu, eu aş fi primul comunist ".

Creştinismul formal, al unei mari părţi din lumea creştină, a facilitat infiltrarea şi apoi dezvoltarea doctrinelor politice şi sociale materialiste, având ca prim ţel distrugerea creştinismului.

Cei care adoptă un creştinism de fond trebuie să facă eforturi mari pentru alungarea simulacrului de credinţă formală şi pentru readucerea comunităţilor creştine la vechea structură de bază a învăţăturii lui Iisus .

Mântuirea, ţelul sublim oferit omenirii de Domnul Iisus, este Calea spre Absolutul spiritual. Trăirea intensă a vieţii creştine, revelată prin Graţie Divină, conduce prin evoluţii spirituale cuantificate, la înfrăţirea cu Dumnezeu.

Înălţarea sufletului, prin trăire creştină, este strict necesară pentru realizarea compatibilizării spirituale dintre uman şi divin, spre obţinerea ţelului sublim constituit de mântuire; ea se realizează numai prin eforturi continui, cu mila şi Harul divin.

Mântuirea constituie cel mai important şi mai complex capitol din existenţa umană, singurul care poate conduce sufletul spre dumnezeire.

Calea spre ea este cea a strădaniei permanente din timpul vieţii, prin care se poate realiza o apropiere de spiritualitatea divină, implorând permanent mila şi sprijinul Ceresc.

Bunătatea Divină se apleacă asupra celor care se străduiesc să urce calea grea a Mântuirii, cu puterile lor limitate. Această sublimă cale constituie modalitatea accederii de la efemer la etern, de la finit la infinit, cât şi la desprinderea sufletului de materie, spre nimbul nemuririi.

Dirijarea instinctelor primare către un ţel superior, constituie dificila strădanie cunoscută drept sublimare psihică; ea facilitează preponderenţa spirituală, în interacţiunea cu organismul uman.

Sublimarea deschide căile spre trăiri în ideal, favorizând eliminarea impulsurilor primare, fiind preconizată chiar şi de freudieni, care menţionează că aceasta nu bulversează psihicul.

Psihanaliştii consideră sublimarea instinctelor drept o realizare strălucită, care dezvoltă activităţile culturale elevate, sub aspect ştiinţific, artistic şi ideologic.

Evoluţia spirituală este facilitată de trăirile crestine intense, incluzând rugăciunile, meditatia cât şi implorarea graţiei divine. Ea poate determina modificări fiziologice importante, prin care şi scăderea spectaculară a metabolismului bazal. Numeroase exemple în acest sens pot fi găsite în viaţa isihaştilor, inclusiv a celor din Carpati. Ei supravieţuiesc cu o alimetaţie de doar 50-100 calorii zilnic.

Conform învăţăturii lui Iisus, forţa spirituală umană este nelimitată, prin ea putându-se acţiona pe planuri multiple, precum pe cel al anulării acceleraţiei gravitaţionale, al ecranării radiaţilor multiple, printre care şi cele infraroşii.

În acest sens pot fi citate cazuri de plutire la suprafaţa apelor, călcând pe ele la fel ca pe corpurile solide, rezistenţa la hipotermie sau la căldurile flăcărilor, durizarea ţesuturilor astfel ca piroanele să nu le pătrundă etc.

Gradul ridicat de spiritualitate al Părinţilor Bisericii creştine facilitează atât accederea spre Dumnezeire prin comunicări pe căi neînţelese de cei mulţi, cât şi perceperea complexă a unor realităţi nesezizabile până atunci, ajutând pe cei în suferinţă.

Mărturisirea la un asemenea duhovnic devine o binecuvântare divină, cu efecte benefice pentru cei smeriţi şi cu viaţă creştină intensă.

Părinţii Bisericii citesc în sufletele oamenilor, răspunzându-le la gândurile pe care nu le exprimă. Părintele Arsenie Boca penetra substraturile psihice ale celor ce veneau la el, fiind de mare bunătate cu cei curaţi sufleteşte şi extrem de dur cu cei ce nu voiau să se pocăiască, răspunzându-le la gândurile neexprimate.

Harul divin coboară asupra sufletelor ce se străduiesc în smerenie, după o economie neaccesibilă limitării noastre comprehensibile. Am asistat la un fenomen cutremurător în acest sens , ascultând necrologul ţinut de Părintele Cleopa, la impresionanta înmormântare a fostului său duhovnic de la Mânăstirea Sihăstria, cel ce i-a condus paşii spirituali spre dumnezeire un număr mare de ani.

Părintele Cleopa ajunsese la un înalt grad de spiritualitate, plecând de la o pregătire culturală modestă. Ascultându-l cu atenţie am avut impresia că în faţa mea nu vorbea un călugăr, ci un excelent fizician, care vehicula elemente de fizică modernă, în formulări filosofice ireproşabiie.

Atunci am avut revelaţia ilu-

minării prin Duhul Sfânt, acelaşi care a coborât peste capetele ucenicilor lui Iisus, simpli pescari fără nici o pregătire scolastică, transformându-i în personalităţi cutremurătoare, savanţi ai acelei lumi, cunoscători fără limite şi mari poligloţi.

Heideger desfide noţiunea de moarte, ea existând numai la cei ce refuză Cerul, dând momentului expierii emoţionanta nominaţie de Chemare, care în germană se numeşte RUF. Nu există reţete pentru calea mântuirii, în afara trăirii creştine cu intensitatea primilor creştini, renunţând la tot ce este teluric şi păşind smeriţi, pe sfintele şi luminoasele urme spirituale ale martirilor şi ale tuturor celor care s-au lepădat de sine, situându-se spiritual la picioarele crucifixului care indică suprema jertfă, dar şi suprema salvare a sufletului, către Absolut şi Sublim.

Unii teologi şi prelaţi menţionează că îngerii căzuţi vor să ne blocheze calea spre mântuire, reuşind să creeze panică şi comportamente derapante, care din păcate degenerează uneori în obsesii demonice etc. Trebuie să fim convinşi de existenţa îngerilor noştri păzitori, care ne ajută în permanenţă, împreună cu toate spiritele bune, din categoria Celor Aleşi. Poziţia corectă, susţinută şi de Părintele Arsenie Boca, limitează tendinţele de demonizare, spunând că"raiul şi iadul există în sufletele noastre".

Iisus Christos, prin sacrificiul crucificării şi prin învierea Sa din morţi, a dat omenirii cea mai sublimă finalitate, cea a Mântuirii, iar învăţătura sa, creştinismul, constituie a doua creaţie a lumii.

Crimă şi îndumnezeire PRIN ŞTIINŢĂ

Mihai ZOTA

Omul este, prin natura sa, o fiinţă religioasă. Instinctul religios – sădit de către Dumnezeu în fiinţa umană - îl împinge pe om spre adorare. În mod natural, această adorare Îl are ca obiect pe Dumnezeu. Însă omul, prin libertatea de care dispune, se poate prosterna în faţa oricărei entităţi aleasă de el pentru a-i fi dumnezeu. Ştiinţa poate oferi argumente, mai mult sau mai puţin valide cu privire la existenţa ori inexistenţa lui Dumnezeu. Ştiinţa este capabilă – mai mult decât orice alt demers raţional omenesc – să valideze ceea ce Sfinţii Părinţi numesc "revelaţie naturală", adică să conducă prin cunoaştere experimentală afirmarea existenţei lui Dumnezeu.

La fel, însă, demersul ştiinţific poate fi folosit în fabricarea de argumente în favoarea unor viziuni materialiste de către cei care contestă existenţa lui Dumnezeu.

Fiecare om este liber şi înclinat aş spune – să aleagă poziţia cea mai convenabilă pentru el şi nu neapărat cea mai validă, însă realitatea libertăţii de opţiune rămâne.

Un lucru fundamental pe care savantul ateu refuză să-l accepte este acela că, anterioară oricărui demers ştiinţific, în oricare dintre cele două sensuri, este credinţa: o dată credinţă în existenţa lui Dummezeu, o dată credinţa în non-existenţa lui Dumnezeu. Aici demersul ştiinţific poate fi distorsionat din cauza "efectului de autoîndeplinire a profeţiilor": omul de ştiinţă găseşte doar ceea ce caută şi caută numai ceea ce vrea el să găsească.

Aici intervine rolul pozitiv al controversei ştiinţifice de clarificare a conceptelor expuse şi de eliminare a erorilor existente. Însă, atunci când una dintre tabere are un număr covârşitor de adepţi, putere financiară şi de exprimare superioare celeilalte părţi, cei mulţi dobândesc – în mod artificial – pretenţia de obiectivitate şi realism.

Acest lucru s-a întâmplat şi în cazul oamenilor de ştiinţă care, într-o majoritate impunătoare, împărtăşesc credinţa cu susu-n jos în nonexistenţa lui Dumnezeu.

Ei se agaţă cu îndârjire de statutul lor ştiinţific pentru a-şi legitima ateismul religios. La acest nivel apare cel mai nociv fenomen şi anume acela că ateismul pare a fi justificat de către demersul raţional ştiinţific – de parcă acesta ar fi o entitate independentă şi nu una tributară persoanei atee care l-a desfăşurat. În consecinţă, mulţi oameni îşi însuşesc viziunea materialistă care emană din mass-media şi şcoală pentru că ea este prezentată ca descriind realitatea, dar care de fapt, crează în mod abuziv o realitate, cea a ateismului. O altă consecinţă este aceea că oamenii de ştiinţă îşi dizolvă profesia lor într-o idolatrie.

Ştim că diavolul a fost alungat din ceruri pentru că a râvnit ceva mai presus de condiţia sa, ceva ce I se cuvenea numai lui Dumnezeu: adorare. Există această dorinţă demonică

a omului de a fi el însuşi dumnezeu şi de a-şi fi propriul stăpân şi creator. Cu siguranţă că atunci când au gustat din fructul interzis au fost cuprinşi de acea voluptate a păcatului, de acea exaltare a contestării celui superior ţie şi a afirmării propriei valori – de această beţie a "autoîndumnezeirii" vor să aibă parte şi geneticienii noştri. Din dumnezei, protopărinţii noştri au devenit ocnaşi ai morţii şi slujitori ai întunericului. Dumnezeu, însă, Şi-a însuşit condiţia umană, l-a eliberat pe om din lanţurile morţii şi i-a oferit din nou posibilitatea de-a se îndumnezei prin comuniunea cu El.

Ajuns în acest punct, omul are din nou două posibilităţi: credinţa adevărată în Iisus Hristos sau idolatria.

Eu sunt convins că idolatria ştiinţifică este cea mai periculoasă, mai ales acum când geneticienii şi-au propus să cloneze fiinţe umane cu orice preţ. Aceşti cercetători sunt atei, deci contestă existenţa lui Dumnezeu. Le-a mai rămas să se proclame ei înşişi dumnezei prin "crearea" de fiinţe umane, satisfăcând străvechea dorinţă a omului de a se autoindumnezeii.

Eu consider de-a dreptul demonică încercarea de-a clona oameni pentru că mai apoi să-i ucizi pentru organe ce urmează a fi date altor oameni, chiar dacă în scop terapeutic. E adevărat că nu se doreşte ca o astfel de clonă de sacrificiu să atingă un stadiu de dezvoltare prea înaintat pentru a fi ucisă, însă fiinţa umană se constituie o data cu fecundarea ovulului de către spermatozoid. Produsul de concepţie este definit prin informaţia genetică pe care o conţine şi nu prin stadiul său de dezvoltare. Numim om fiinţa care posedă un material genetic corespunzător speciei umane indiferent dacă ea are 30 de ani, 3 ani sau 3 zile. În concluzie, clonarea în scop terapeutic este crimă, aşa cum a ucide un prunc născut sau nenăscut este crimă. Iar clonarea oamenilor de dragul diversificării modalităţilor de procreere este o crimă la nivelul conştiinţei umane prin dezumanizarea pe care o provoacă.

Aceste porniri nesănătoase ale cercetătorilor sunt explicate, în parte, de modul în care concep ei fiinţa umană: evoluţionişti convinşi, inginerii geneticieni considera că omul este o interacţiune pur întâmplătoare şi foarte norocoasă a diferitelor substanţe, interacţiune care a dat naştere unor forme organice de existenţa care de-a lungul timpului au luat diferite înfăţişări printre care şi cea a omului (toate acestea realizându-se în baza unui presupus mecanism evolutiv, total necunoscut, ca să nu spun inexistent). Aşadar, evoluţioniştii geneticieni văd în om o maşinărie organică sofisticată pe care, prin mijloacele ştiinţei actuale o pot proiecta pentru piese de schimb. Alte fructe amare ale pomului otrăvit al evoluţionismului sunt: nazismul, comunismul, liberalismul umanist şi rasismul.

Demnitatea omului, a cărei măsură reală este dată de jertfa lui Hristos pe cruce, este redusă la nivelul unei jucării misterioase, mergându-se pe acest drum, clonarea ar fi un pas firesc de la procrearea "primitivă" spre un nivel evolutiv superior, cel de "fabricare" a speciei umane. Cred că ne putem felicita pentru noul salt evolutiv pe care cei mai adaptaţi membri ai speciei noastre sunt pe cale să-l facă!

În final vreau să mă refer la doi apostoli ai ştiinţei de la noi din ţară: primul, şi cel mai important, este Alexandru Mironov, pe care noi, românii, şi nu numai noi, îl considerăm o persoană capabilă şi cu bune intenţii. Însă, creştini fiind, nu-i putem împărtăşi bucuria pentru faptul că, în China comunistă, cercetările în domeniul clonării sunt la mare preţ şi ferite de ochii răuvoitori ai Occidentului. De asemenea, nu-i putem împărtăşi încântarea şi satisfacţia cu care afirmă că dintr-un trup omenesc se pot produce 30 de litri de petrol.

Al doilea este Cristian Roman, redactor-şef al publicaţiei *Ştiinţă şi tehnică*. Dumnealui a spus un lucru pe care îl susţin şi destui oameni de ştiinţă, conform ideologiei evoluţioniste, dar contrar realităţii: *"suntem pulbere de stele [...] şi putem face orice"*.

Iar noi, creştinii, spunem: "*suntem creaţi de către Dumnezeu şi nu putem face nimic... fără ajutorul Său.*"

Criza normalului în societatea contemporană

Nu sunt pictor şi nici critic de artă, dar, ocazional, nu-mi refuz o incursiune prin "galerii". Copleşită de "frumuseţile industriale", firea îşi caută diferite remedii, dându-ţi ghes să mai schimbi decorul, ieşind la plimbare. Plimbare pândită de unele riscuri, căci "frumuseţile" întâlnite în cale pot fi prelungiri ale "minunilor" dinainte, eventual mai stilizate, mai estompate, rotunjind artistic cutele prea ostentative, muchiile şi asperităţile prea evidente ale civilizaţiei. Aşa se face că dovezile incontestabile ale "culturii" contemporane te însoţesc obsesiv oriunde. Uimitoarea "estetică a urâtului" şi penibilului e cu noi, pe stradă, în magazine, în tramvai, în

cartier, în parc, la teatru, la serviciu. Peste tot – acelaşi nihilism artistic, prezent în tot ce ne înconjoară: aplice de plastic, "icoane"-ceas, mobilă din furnir, bibelouri de plastic, postere cu pisicuţe, persane turceşti etc. – în case. Iar prin târg: "troiţe" cu *led*-uri, biserici cu termopane, vehicule ornate cu postere şi reclame, manele prin pieţe, monumente din fontă, "frumuseţi" ale absurdului, mărturii ale "omului mort". Când, obosit de acest babilon artistic, tânjind după o lume normală, poposeşti într-o galerie de artă, socotind că te-ai izbăvit, cruntă îţi este dezamăgirea: exponatele nu te iartă, ci îţi prezintă simptomatic poezie cu miros de morgă, întâmpinându-i căutările cu *baudelair*-ice detalii şi cioraneşti amănunte. Din orice piesă purced către privitor psihozele veacului: învălmăşeli de cuburi, linii, cercuri, forme bizare, fulgerate de mediane metalice, coşmaruri psihedelice, vâscoase apariţii ezoterice, paranormale străluciri şi explozii, apocaliptice estompări ale straniului şi grotescului. Apologii ale nebuniei, hazardului, nimicului. Vid de identitate, abstract eteric, neant nirvanic. Arta fără certitudini, în afara oricărui mesaj concret, precis, raţional, în care tot ce e normal şi frumos, tot ce e logic şi firesc e hulit, lepădat, aruncat. Într-o lume în care totul este cum nu este şi cum nu trebuie să fie, în care utopiile sunt prezentate drept realităţi, iată că nici arta nu e altfel. Cum n-ar fi aşa, când arta e vocea a ceea ce suntem noi, vestind semenilor normalul din noi? Dar mai avem noi oare noţiunea precisă a normalului? Mai vrem noi să fim normali? Mai putem noi fi normali? Întrebări la care, pentru început, răspundem tot printr-o întrebare: De ce nu suntem normali? Răspunsuri sunt multe, dar pentru că vin din minte omenească nu pot fi depline. Motivaţiile nedesăvârşirilor noastre ar fi: educaţia, predispoziţiile, conjuncturile, sărăcia, bogăţia, mediul, obişnuinţa, zestrea genetică, predestinarea etc., scuze mai mult închipuite.

Nu, nu acestea sunt izvoarele schizofreniei generale, ci lipsa Dumnezeului celui viu din viaţa particulară a fiecăruia şi din toate segmentele sociale contemporane. Fără Hristos, Cel a toate - îndumnezeitor, nimeni şi nimic nu este şi nici nu va fi normal: nici omul, nici gândurile lui, nici filosofiile lui, nici pasiunile lui, nici politicile lui, nici guvernele lui, nici pedagogiile lui, nici democraţiile lui, nici artele lui, nici culturile şi civilizaţiile lui, nimic din ale omului şi din tot ce există oriunde. Deci, toate întrebările şi preocupările de pe Terra îşi află răspunsul unic în Hristos cel înviat, fără de care totul este mort, inclusiv vinovata arta pe care o comentăm. Căci ce e arta fără Hristos? Un cadavru original căruia toţi i se închină. O democratică anarhie de idei, culori, sunete, forme, căreia fiecare îi spune cum vrea, botezând-o romantism, realism, cubism, futurism, impresionism, fovism, expresionism, abstracţionism, suprarealism, sumedenie de deformări şi fărâmiţări. Aceste fracţionări externe sunt urme "artistice" ale bolilor sufleteşti, ale sufletului orfan de Hristos. Dăm glas acestor reflecţii fiindcă astăzi nu afli chipul lui Hristos nicăieri în artă. Nicăieri în artă nu se vorbeşte de Hristos, nu întâlneşti învăţăturile lui Hristos; nici o artă nu poartă sfinţenia lui Hristos, căci nu slujeşte lui Hristos. De aici şi abundenta de curente şi stiluri cu multele lor variante: temelia tuturor artelor e omul neliniştit, chinuit, nestatornic, zbuciumat, bolnav, niciodată acelaşi. Când Hristos va fi cap şi inima preocupărilor noastre, artele toate vor fi şi ele dumnezeieşti şi îndumnezeitoare. Când Hristos va fi miezul societăţii, tot ce înseamnă cultură va fi sfinţit şi sfinţitor. Atunci omul va fi izbăvit de groteştile şi înşelătoarele dedublări culturale, care se vor arunca în haznaua istoriei.

Ier. Hrisostom
(Mănăstirea Petru Vodă)

Elitele evreilor nu acceptă federalizarea Basarabiei

DE LA BIROBIDJAN LA REPUBLICA MOLOTOV

Viorel PATRICHI

Dacă pentru politicienii de Ferentari Basarabia este o provincie uitată, de care trebuie să ne mai amintim vag prin campanii electorale, pentru alţii este un fel de Fâşie Gaza, nepermis de săracă, dar foarte importantă pentru geopolitica zonei. Folosind un barbarism la modă, noi "am achiesat" la ideea ca zidul de catifea al Uniunii Europene să urce pe Prut, doar nouă să ne fie mai bine la Bucureşti. În acelaşi timp, troglodiţii care conduc la Chişinău fac dicţionare moldo-române şi alte "istorii moldoveneşti", fără să priceapă (?) că adevăratul adversar nu este România. România nu are nevoie de Basarabia, deşi este aberant să spui că te lipseşti de o mână. Al doilea oraş românesc este Chişinăul, iar nu Clujul sau Timişoara. Cei mai mulţi politicieni din Basarabia se fac vinovaţi de un lucru extrem de grav: opoziţia faţă de proiectul Ţărilor Baltice, care au intrat în NATO şi în Uniunea Europeană, şi rămânerea în sfera de influenţă a Moscovei.

Călare pe megawaţi

Kremlinul a înţeles perfect că are nevoie de Basarabia pentru a rămâne în zonă, aşa cum are nevoie de toată România. Ucraina este un partener nesigur, Polonia nu poate servi mai bine intereselor economice de mare perspectivă. Energia rusească trebuie valorificată în vestul bogat al Europei. Nu întâmplător, GAZPROM a devenit stăpânul reţelelor de distribuţie a energiei de dincolo de Prut. Odată ce expansiunea economică este asigurată, trebuie întreţinută şi hegemonia în plan politic. În acest scop, este folosită enclava teroristă şi mafiotă din Transnistria, care cere federalizarea Republicii Moldova. Aceeaşi pisică neagră a federalizării poate fi arătată şi României, fiindcă, "întâmplător", cam în aceeaşi perioadă, suflă în goarna autonomiei şi extremiştii unguri din Transilvania.

"Reţeta instabilităţii"

În acest context, Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE) vine cu un proiect de federalizare a Republicii Moldova, proiect identic cu cel avansat de Evgheni Primakov, fost ministru de Externe al Federaţiei Ruse şi ex-general KGB. Proiectul a provocat reacţii în lanţ până în Statele Unite. "Planul de federalizare a Republicii Moldova, susţinut de OSCE, de unii reprezentanţi politici ai SUA, de Rusia şi Ucraina este o reţetă a instabilităţii şi legitimează amestecul militar al Rusiei în acest stat din sud-estul Europei", scrie *The Wall Street Journal Europe*, care îl citează pe Vladimir Socor, colaborator al ziarului şi analist principal la Institutul de Studii Politice şi Strategice din Washington.

Minunea de pe Amur

Situaţia creată în jurul Basarabiei cu acest plan de federalizare seamănă cu tensiunile din jurul statului-fantomă Birobidjan, creat de Stalin pentru evreii din Uniunea Sovietică. Ambele creaţii au fost şi rămân pur şi simplu falsuri ale istoriei imperiului rus. Un adevăr există în toate, chiar şi în exagerări. Unii afirmă că socialismul biruitor este găselniţa evreilor. Dacă utopia se generaliza bine, nu ar mai fi fost ideea lor. Dar a ieşit prost. Revoluţia din octombrie-noiembrie a fost opera elitelor evreieşti. Însă, în 1934, Iosif Visarionovici Giugaşvili, supranumit Stalin - părintele popoarelor, despre care unii afirmă că a fost tot evreu, a pus bazele republicii autonome a evreilor tocmai în Birobidjan. Zona trebuia să devină Israelul sovietic. Oraşul Birobidjan a fost fondat în 1928, în jurul unei gări pe linia

Transsiberianului din Extremul Orient, pe lângă care curg două râuri – Bira şi Bidjan, tocmai la frontiera chineză. Acolo voia să facă Stalin noul Israel. Regiunea e totuşi bogată: are aur, staniu, fier, petrol, gaze şi pământ fertil în cotul pe care-l face fluviul Amur. Se dezvoltă o adevărată cultură în limba idiş. Până în noiembrie 1948, când Stalin se supără mai rău pe evrei: toate instituţiile evreieşti au fost închise în 1949, numeroşi intelectuali evrei au fost deportaţi în gulagurile sovietice. După căderea URSS, nimeni nu i-a mai putut opri pe evreii din Birobidjan să emigreze în Israel, în America şi peste tot în lume. Acum, doar 5% din locuitorii Birobidjanului sunt evrei. Şi se vorbeşte numai ruseşte.

"Un jug cu statut oficial"

Prin 1947, scriitorul Ilia Erenburg (1891-1967) îi propunea lui Stalin să facă un Israel în zona Cernăuţi-Chişinău-Odesa, ca reacţie la proiectul anglo-american din Palestina. Dictatorul a refuzat. În perioada interbelică, evreii internaţionalişti au militat pentru ruperea Basarabiei de la România şi alipirea la Uniunea Sovietică. Vreme trece, vreme vine şi Molotov a făcut ce-a vrut ucraineanul Nikita Hruşciov: împărţirea diabolică a Basarabiei şi a nordului Bucovinei. Stalin a acceptat: URSS avea acces spre centrul Europei şi putea să ţină România în şah tocmai prin această împărţire. Iată de ce este atât de importantă şi astăzi această zonă. Apare un nou stat, care, "despicat cu forţa, situat la graniţa răsăriteană în devenire a Uniunii Europene, ar părea la prima vedere să-i intereseze numai pe experţi, afară, fireşte, de moldovenii înşişi, spune *Wall Street Journal*. Dar chiar şi cei fără vreun interes deosebit în situaţia din Moldova vor observa voinţa şi capacitatea UE de a organiza operaţiuni de pacificare la hotarele ei, încercările Rusiei de a-şi menţine o prezenţă militar-strategică şi influenţa politică în fosta Uniune Sovietică, tendinţa unor diplomaţi, impulsionaţi de Departamentul de Stat al SUA, de a consimţi acest amestec rusesc din considerente de oportunism pe termen scurt, în loc ca această diplomaţie să acorde prioritate unor considerente strategice permanente. Nu mai surprinde pe nimeni că tocmai Moscova este principala promotoare a planului de a pune Moldova sub <<garanţiile>> sale, ale Ucrainei şi ale OSCE, o organizaţie în care Rusia are influenţă. Planul federalizării nu numai că nu i-ar scăpa pe moldoveni din jug, dar ar acorda acestui jug un statut oficial".

Putin susţine "planul Primakov"

În septembrie, Vladimir Putin vine la Chişinău să-l convingă pe Voronin să accepte planul Primakov. Rusia nu are interese economice majore în zonă pentru ca ţarul să vină până acolo, aşa cum nu are interese economice mari în Bulgaria. Putin a ocolit România. Toţi liderii politici ai lumii au fost invitaţi la Sankt Petersburg, cu prilejul jubileului de 300 de ani. Nimeni nu a fost invitat din România, dar imediat, Ion Iliescu a semnat tratatul cu Federaţia Rusă, punând ultimul punct într-o istorie de relaţii cel puţin delicate. Ar merita să învăţăm ceva din istoria Birobidjanului...

Revista ***Rost*** nu este o publicaţie strict culturală, nici una exclusiv religioasă şi nici una propriu-zis politică, ci un *manifest românesc menit resurecţiei morale şi spirituale a românilor de pretutindeni.*

Rost şi-a propus să ajute lumea românească să-şi regăsească rostul – pierdut în vremea comunismului – prin apelul critic la o tradiţie legitimantă, deopotrivă naţională şi europeană.

Revista ***Rost*** este editată de Asociaţia ROMFEST XXI, organizaţie al cărei preşedinte de onoare este Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

Rost apare lunar şi este difuzată în România şi în anumite comunităţi româneşti din Europa, SUA şi Canada.

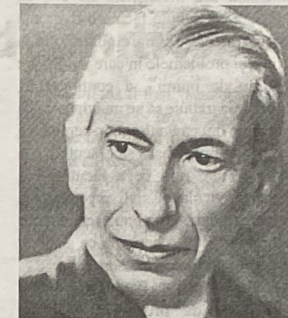
Cei care vor să sprijine ideea, o pot face abonându-se la revista ***Rost***:
- pentru un abonament personal pe un an, trimiteţi prin mandat poştal 180.000 de lei (specificaţi citeţ numele şi adresa dvs, precum şi perioada de abonament), pe numele Târziu Claudiu Richard, C.P. 62, O.P. 66 – Bucureşti.
- pentru un abonament colectiv (3, 5, 7 exemplare), trimiteţi prin mandat poştal suma corespunzătoare; un exemplar îl veţi păstra, restul le puteţi da unor prieteni, pentru a promova publicaţia şi pentru a-i convinge să se aboneze.

Primim comenzi pentru mai multe exemplare şi în sistem ramburs. Pentru informaţii suplimentare, sunaţi la tel: 0740.114.706 sau 0723.504.807.

CAZUL PAULESCU

sau cum este terfelită memoria unui mare savant român

Nicolae TESCANU

O nedreptate strigătoare la cer s-a consumat, la Paris, spre sfirşitul lunii august, în spiritul "corectitudini politice". Numele savantului român Nicolae C. Paulescu a fost tîrît într-un scandal incredibil. Prin grija unor vînători de vrăjitoare, un moment de recunoaştere europeană a inventatorului insulinei s-a transformat într-o punere la stîlpul infamiei demnă de anii '50, ai dictaturii proletariatului.

La spitalul "Hôtel-Dieu", din Paris, unde profesorul Paulescu a lucrat (1891 – 1894) cu Étienne Lancereaux - cel mai ilustru clinician şi anatomo-patolog al epocii -, trebuia să se dezvelească o placă comemorativă şi un bust al savantului. De asemenea, era prevăzută ceremonia decernării unui premiu internaţional care să-i poarte numele. Totul a fost anulat în urma unui articol apărut în *Le Monde* în care se arăta că profesorul Paulescu a fost antisemit şi că din această pricină nu merită să fie omagiat. Articolul n-a picat din cer senin, ci a fost provocat de o scrisoare de protest venită din partea unor organizaţii evreieşti de peste ocean. *Le Monde* a afirmat că Paulescu a fost în 1923 fondator al Ligii Apărării Naţional Creştine –precursoare a mişcării legionare – şi apoi autor al mai multor scrieri antisemite. Şi ce dacă? – ar întreba orice om de bun simţ. În epocă nu era nici un păcat să spui ce crezi despre evrei, ca şi despre alte naţii. Desigur, noi, cei de azi, putem regreta unele violenţe de limbaj ale lui Paulescu, putem să nu fim de acord cu teoriile sale privitoare la evrei etc. Dar nu putem judeca un om dintr-o altă perioadă istorică prin prisma unui set de reguli care funcţionează astăzi. Cum nu este acceptabil nici să amestecăm planurile: omul de ştiinţă trebuie apreciat dincolo de opiniile sale politice.

Însă, teroriştii *political corectness* cred că Paulescu trebuie dat uitări, chiar dacă prin ştiinţa lui a salvat milioane de vieţi. Insulina lui Paulescu este folosită inclusiv de evreii bolnavi de diabet. Aşa antisemit cum a fost, Paulescu a salvat, indirect, de la moarte nenumăraţi evrei. Or, după capul sec al acestor ideologi care ne otrăvesc viaţa, ar trebui să-i împărţim şi pe savanţi pe categorii: "antisemit", "filosemit", "anti-aparthaid", "anti-homosexual" etc. Eventual, invenţiile lor ar putea fi puse pe rafturi separate, astfel încît cel care are trebuinţă de ele să aleagă dacă vrea sau nu să beneficieze de ştiinţa unui om care a avut diferite opinii.

Năravuri comuniste

Riscăm să reactivăm într-un stat ce-şi zice "democratic" proastele năravuri ale regimului comunist, care, începînd cu 1947, a umplut puşcăriile cu floarea intelectualităţii româneşti, a ars în pieţe publice cărţile unor autori "duşmănoşi" şi au marginalizat toate valorile autentice.

În plus, nu toate cazurile sînt cîntărite cu aceeaşi balanţă. De pildă cel al lui F.G. Banting, cercetătorul canadian care, alături de MacLeod, a luat premiul Nobel pentru descoperirea insulinei în locul lui Nicolae Paulescu. În paranteză reamintim că Paulescu şi-a brevetat descoperirea şi a publicat rezultatele ceretărilor sale cu opt luni înaintea celor doi. Însă, acordarea premiului Nobel a fost şi atunci o chestiune politică. Revenind la Banting, acesta se bucură de toate onorurile deşi a fost un exponent de frunte al politicii segregaţioniste în sistemul de sănătate britanic. Cîţi oameni cu culoare să fi tratat Banting şi, în general elita medicală britanică a anilor '20? Unde a protestat acest doctor împotriva segragaţiei rasiale care se manifesta chiar în spitalele în care lucra? De ce Bating e bun şi a putut primi Nobelul, iar Paulescu nu?

"Apărătorii" evreilor stîrnesc antisemitismul

Astăzi, morţii au devenit din nou periculoşi, se coace iarăşi răzbunarea pe cărţile semnate de nume care nu corespund viziunii politice a celor ce deţin puterea...

Cu astfel de atitudini se va obţine mai degrabă un efect invers: va creşte interesul pentru lucrările cenzurate, vor fi redescoperite figurile puse la index şi se va reaprinde antisemitismul. Primejdia a fost sesizată şi de Dorel Dorian, deputat din partea comunităţii evreieşti, care a atras atenţia asupra acestui pericol.

Academicianul Nicolae Cajal, preşedintele Comunităţii Evreieşti din România, a dat, la rîndu-i dovadă de luciditate şi bun sim declarînd pentru Radio România Actualităţi: "În primul rînd, Paulescu a fost realmente un mare om de ştiinţă, un om care a con-

tribuit enorm la descoperirea insulinei și este o personalitate cu care noi toți trebuie să ne mîndrim”. [...] “Indiferent de părerile pe care le are un om la un moment dat în viața lui, conștient sau inconștient de ele, eu consider că trebuie făcută o diferență mare, o desfacere între contribuția la știință și problemele în care un om are o serie de opinii”, a continuat el. “România trebuie să se mândrească că a avut un om ca Paulescu în cercetarea medicală românească și a făcut un pas mare înainte prin ce a făcut el”, a incheiat Nicolae Cajal, precizînd că valoarea savantului Paulescu nu trebuie privită “în funcție de ce a gîndit el despre problema antisemită”.

Memoria lui Paulescu a fost apărată și de profesorul Nicolae Hâncu, președintele Federației Române de Diabetologie. El a povestit ziarului *Ziua* cum a propus acordarea premiului internațional “Nicolae Paulescu”, o dată la trei ani, cu ocazia Congresului Federației Internaționale de Diabet. Inițiativa a fost aprobată de forul internațional. O comisie de specialiști l-a declarat cîștigător al premiului pentru anul acesta pe profesorul Jeremia Broglie din Perugia. “După o reuniune extraordinară a Comitetului de organizare, am fost rugat să accept să renunțăm la acordarea premiului Paulescu aici la Paris și să fiu de acord să fie acordat în România, cu ocazia Congresului Federației Naționale de Diabet, care va avea loc în luna noiembrie” – a afirmat profesorul Hâncu.

“Vă spun sincer, sînt afectat și pentru faptul că nu are loc decernarea premiului, dar și pentru altceva: cum este posibilă imixtiunea politicului de o asemenea manieră încat o personalitate științifică incontestabilă să își vadă meritele anulate pentru niște lucruri care nu au nici o legătură cu știința” a încheiat profesorul Hâncu.

Ceea ce este evident pentru oameni ca Nicolae Cajal sau Nicolae Hâncu, nu e valabil și pentru așa-zișii “apărători” ai evreilor. Dacă ar fi după aceștia din urmă, istoria culturii române ar trebui epurată de unele dintre cele mai importante figuri ale ei. Căci multe personalități s-au pronunțat critic la adresa evreilor. Dar epurarea pare să fi început deja cu Eminescu și continuă cu Paulescu. Cine vine la rînd? Ce facem cu Vasile Conta, Vasile Alexandri, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Kogălniceanu, Xenopol, Pârvan, Iorga, Goga și atîția alții ? Le negăm existența, le dărîmăm busturile, îi aruncăm la groapa de gunoi a istoriei?

După ce ne facem “încălzirea” cu aceștia am putea merge mai mult în istorie și să-i judecăm pe Ștefan Cel Mare, Mihai Viteazul, Vlda Țepeș etc. pentru crime împotriva umanității, genocid, holocaust, fiindcă au cam taiat ceva capete la viețile lor, iar societatea noastră nu poate admite așa ceva. E așa de greu de sesizat ridicolul întreprinderii de a judeca istoria cu măsurile zilelor noastre?

Un început de listă...

Vasile Conta: “Noi, dacă nu vom lupta în contra elementului jidovesc, vom pieri ca națiune”. **Vasile Alecsandri:** “Cine sunt năvălitori, de unde vin și ce vreau? [...] sunt cei mai exclusiviști din toți locuitorii pământului [...] dorind a face din țara întreagă o proprietate izraelită?” (din discursul rostit în Senatul României, pe 10 octombrie 1879). **Mihail Kogălniceanu:** “În România, cestiunea jidovilor nu este religioasă; ea este o cestiune națională și economică. [...] De aceea, nu de astăzi, ci de pururea, în tot timpul și sub toate regimurile, toți domnii, toți bărbații de stat ai României [...] s-au preocupat de a opri exploatarea poporului român prin alt popor străin lui, prin jidovi”. (Din comunicarea ministrului de Externe M. Kogălniceanu, privitor la chestiunea evreiască. Publicată de M. Bujoreanu 1873, sub titlul *Dispozițiuni și circulare*). **Mihail Eminescu:** “Noi, din nefericire, suntem convinși că Europa oficială știe întreaga stare de lucruri de la noi [...] că agenții consulari au date statistice mai exacte decât noi înșine, că diplomația europeană știe că noi suntem cei amenințați și persecutați și evreii cei amenințători și persecutori…” (*Timpul*, 25 mai 1879). “De câte ori se discută cestiunea israelită, scriitorul român are teama de a vedea vorbele sale interpretându-se ca ură de rasă, ca prejudițiu național ori religios. Întrebăm acum de ce folos, de ce necesitate pot fi evreii, economic și politic, pentru o țară a cărei populație se stinge din momentul în care ei intră în contact cu ea?”. **Bogdan Petriceicu Hasdeu:** “Așa dară, *Talmudul* prevede pentru jidani purtare împotriva noastră: <<Dacă sunteți mai puternici decât creștinii, exterminati-i” [...]. (*Studii asupra iudaismului*, București 1866, Tipografia Th. Vaidescu). **Costache Negri:** “Jidovimea, adică 1/7 parte din poporațiunea noastră totală, este cea mai tristă lepră cu care ne-au osândit slăbiciunea și venalitatea noastră”. (*Scrisoarea către Lupașcu* din 12 Iianuarie 1869). **A.D. Xenopol:** “…Românii nu sunt primiți în casele jidovești decât ca slugi sau hamali”. “Jidanii practică față de Români exclusivismul economic cel mai riguros și nu pot renunța la el căci le este prescris de însăși religia lor”. (*La question israelite en Roumanie*, Paris). **Vasile Pârvan:** “…Căci noi, oamenii foarte conștienți [...] n-avem vreme acum să ne ocupăm cu astfel de nimicuri, precum e cancerul evreesc care distruge țara Moldovei”… (*Despre Evrei*, reeditare 1981). **Nicolae Iorga:** “Confundați politic cu noi, care am făcut și mărit Statul, ei, Evreii, aveau datoria de a ieși din ghetto. Au făcut-o? Nu. Trăiesc mai departe între ei, ca nație năvălitoare [...] ei ne dau, pur și simplu afară din țara noastră. Dându-și seama de puterea lor în creștere, ei ne sugrumă [...] și, ce e mai pierzător, ne falsifica sufletul, ne degradează moralitatea prin opiul ziaristic și literar…” (*Iudaica*). **N.C.Paulescu:** “Un scriitor al vostru evreu: Bernard Lazare, spune în cartea sa *Antisemitismul* , aparută la Paris în 1894: <<Pretutindeni unde jidovii s-au stabilit, s-a dezvoltat antisemitismul>>. Și, după ce face această tristă constatare, el adaugă: <<Cauzele generale ale antisemitismului trebuie să se afle în însuși Israel, iar nu în cei ce îl combat>>”. **Octavian Goga:** “…Emigrația continuă, nepotolită, metodică, ca dirijată de-un bine chibzuit plan strategic. Dacă a schița un gest de apărare împotriva ei înseamnă a ne lipi pe frunte pecetea de “antisemiți”…și denunțați Europei ca huligani…”(*Mustul care fierbe*, Ed. Scripca, 1992).

Cazul Opriță:
APADOR-CH nu se pronunță decît după hotărârea definitivă

În legătura cu articolul “Gîndirea, făptă penală” din numărul 6/2003 al revistei *Rost* vă rog să publicați următoarele precizări:

- APADOR-CH nu a luat nici o atitudine în cazul brașoveanului Grigore Opriță, condamnat de Tribunalul din Brașov, nu pentru că ar fi fost descurajată, așa cum se sugerează, de nu știu ce acuzație care mi-ar fi fost adusă mie - ca membru al Asociației și nu ca co-președinte, asa cum greșit s-a reținut. O asemenea atitudine este consecință a practicii APADOR-CH de a nu se pronunța în legătură cu cauzele aflate pe rolul instanțelor de judecată. Un comentator, și nu și o organizație de drepturile omului, se poate exprima în termenii folosiți în articolul din *Rost*, potrivit cărora decizia instanței brașovene în cazul Opriță ar reprezenta “un grav abuz al Justiției”.

- Articolul meu din *Cotidianul*, din vara anului trecut, a fost, cum s-a precizat și în textul din revista *Rost*, o pledoarie în favoarea libertății de opinie, inclusiv a celor care astăzi se recomandă drept urmași ai legionarilor. Am spus-o în textul meu de atunci și o repet și acum, eu cred ca “legionarii” de astăzi ar trebui să aibă dreptul să se asocieze și să-și exprime liber opiniile “atât timp cât nu fac societății în care trăiesc vreun rău din cele pe care înaintașii lor le-au făcut”. Am mai scris în articolul amintit și că: “Evident, atunci când vorbesc de <anii de prigoniri și jertfe> îndurați de mișcarea legionară, Șerban Suru și adepții lui uită gravele răspunderi pe care legionarii înșiși le au. Asasinatele și toate celelalte violențe, intoleranța, antisemitismul și fanatismul legionarilor - Hitler însuși, adeptul și destul timp suporterul lor, el însuși un fanatic, le-a reproșat fanatismul - nu sunt deloc scorniri dușmănoase, ci adevăruri care nu pot fi eludate. Și pe care Șerban Suru și ceilalți nostalgici legionari ar fi bine să nu le uite...”.

- În articolul din revista *Rost* se afirmă că în urma acestui text din *Cotidianul* aș fi fost “acuzat de simpatii legionare”. Îmi este complet necunoscută o asemenea acuzație. Dacă ea există cu adevărat și îmi va fi indicată în termeni preciși (cum cred că ar fi trebuit s-o facă revista *Rost*), autorul va avea să o explice și să raspundă pentru ea.

Valerian Stan

Un răspuns în patru puncte

1. Este dificil să indicăm astăzi cu acribie, la peste un an distanță, în ce publicație, în ce zi și în ce articol a apărut afirmația/ insinuarea că dl Valerian Stan ar fi simpatizant legionar. Însă, este limpede că dl Stan însuși s-a plâns de o astfel de catalogare: “Câteva gesturi ale conducerii revistei GDS, “22“, au fost și ele, după 1997, în logica atitudinii foștilor mei colegi civici și politici. În paginile revistei condusă de Gabriela Adameșteanu am fost etichetat rând pe rând antioccidental, rău intenționat, adept al lui Vadim Tudor etc. fiindu-mi refuzată de fiecare dată orice replică. În urmă cu câteva săptămâni, textul despre legionari, din *Cotidianul*, a fost reprodus de “22“ selectiv și manipulator, cu intenția clară de a mă discredita, prezentându-mă drept simpatizant legionar.” (*Cotidianul*, 17 august 2002)

2. Suntem convinși că acuzații nefondate și deplasate ca aceea de mai sus nu-l pot atinge pe dl Valerian Stan. Așa cum nu credem nici că dnii Dan C. Mihăilescu, Cristian Bădiliță sau H. –R. Patapievici ar avea simpatii fasciste, doar pentru că sunt acuzați de asta în *Observator cultural*. A fi așezat, indirect, într-o asemenea companie, cred că este o onoare.

3. Presupunerea noastră că APADOR-CH s-ar fi putut abține de la vreun protest în cazul Opriță din pricina etichetărilor de care a avut parte un membru de vază al său, recte dl Valerian Stan, rămâne în picioare. Prin aceasta nu vrem să spunem că o instituție serioasă ca APADOR-CH s-ar supune intereselor personale ale unuia din membri săi. Știm însă că, în dezbaterea publică, apar uneori subiecte care, prin aspectele lor ideologice, pot inhiba atitudinile critice ale unor organizații neguvernamentale și ale unor personalități.

4. Așteptăm deznodământul procesului lui Opriță, pentru a vedea ce poziție va avea APADOR-CH, în cazul în care condamnarea brașoveanului pentru delict de opinie va rămâne definitivă.

Claudiu Târziu

Un *rost* pentru fiecare român

Cei care doresc să-şi completeze colecția publicației *Rost* pot trimite contravaloarea revistei, prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, CP 62, OP 66, Bucureşti. Precizați pe mandatul poştal ce număr al revistei doriți, în câte exemplare şi adresa dvs. Pentru informații suplimentare sunați la tel: 0723.504.807 sau 0740.114.706

Romfest XXI
Consiliul Director:

Bucureşti
Secretar general,
ing. Nicu Butnaru,
e-mail: romfest@romfest.org
tel: 0723.504.807
tel/fax: 021.778.53.61

Şefi ai filialelor

Bacău
Mihai Moisă
e-mail: bacau@romfest.org
tel: 0234. 511.609

Braşov
jr. Dragoş Gladcă
e-mail: brasov@romfest.org
tel: 0744.153.388

Galați
prof. drd. Cătălin Maghiar
e-mail: galati@romfest.org
tel: 0721.412.360

Iaşi
prof. drd. Mihail Albişteanu
e-mail: iasi@romfest.org
tel: 0740 132 215

Prahova
jr. Dan Nicodim
e-mail: prahova@romfest.org
tel: 0244.514.337

Timiş
dr. Nicolae Colțoiu
e-mail: timis@romfest.org
tel: 0744.526.671

Reprezentanți teritoriali

Bihor
dr. Virgil Colțoiu
e-mail: bihor@romfest.org
tel: 0740.853.702

Cluj
jr. Florin Chiver
e-mail: cluj@romfest.org
tel: 0723.059.992

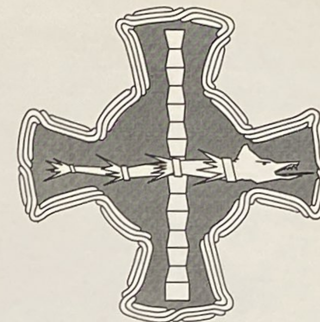
Neamț
Claudiu Ungureanu
e-mail: neamt@romfest.org
tel: 0745.771.897

Sibiu
Marius Săraru
e-mail: sibiu@romfest.org
tel: 0269.237.387

Vaslui
prof. Virgil Lupu
e-mail: vaslui@romfest.org
tel: 035.42.41.52

Semnul organizației

Asociația Romfest XXI are ca semn distinctiv o cruce închipuită dintr-o frînghie bizantină de culoare aurie, avînd în centru, pe un fond verde, o altă cruce trasată de coloana infinitului şi steagul dacic. Crucea înseamnă *jertfă* întru Hristos, frînghia - *dreapta credință*, coloana fără sfîrşit - *devenirea pe verticală a neamului românesc*, iar drapelul dacic arată *originea românilor*. Auriul este *culoarea divinității*, iar verdele este simbolul *renaşterii*.

Cum vă puteți implica

- Aderînd la asociația Romfest XXI.
- Donînd bani (lunar sau punctual), obiecte sau consumabile pentru revistă.
- Efectuînd expertize în domeniile circumscrise scopului nostru.
- Oferindu-vă pentru a face alte servicii organizației.
- Contribuind la o cît mai largă difuzare a revistei ***Rost.***
- Punînd un banner al organizației pe site-ul lor pe Internet.
- Vorbind în cît mai multe cercuri despre scopul şi acțiunile Romfest XXI.
- Participînd la dezbaterile din forumurile de pe pagina noastră pe Internet.

Rost:

cuvânt, rațiune, sens, ordine

În româna veche, *rost* a fost moştenit cu înțelesul de gură, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire şi stînd la baza verbului *a rosti*. Pe această linie semnatică au mai apărut derivatele *rostire*, *rostitor* etc. Poate şi sub influența grecescului logos, care înseamnă deopotrivă "cuvînt", "rațiune", "ştiință", dar şi "vorbire", "gură", "exprimare", *rost* a evoluat şi el spre înțelesul "rațiune", "sens", "tîlc", "noimă", "scop", cu care se foloseşte astăzi în mod curent. În sensul logic al tîlcuirilor de mai sus a apărut verbul *a rostui* ("a da sens", "a pune ordine"), cu derivata *rostuire, rostuitor* etc.

Creat prin *Rostirea* (Cuvîntul, Verbul) divină, omul este el însuşi, spre deosebire de toate celelalte ființe din lumea văzută, făptură *rostitoare* (înzestrată cu grai, cu vorbire, deci şi cu gîndire), dar şi *rostuitoare* (care are sens superior şi poate da sens lucrurilor).

Omul are un *rost* dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt *rost*, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a-şi pierde *rostul* (orice *rost*), de a fi *fără rost* pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului (individual sau comunitar) este de a-l ajuta să-şi (re)găsească *rostul*. Tocmai acest obiectiv şi l-a propus revista *Rost* la nivelul lumii româneşti.

rost
manifest românesc

Abonamente

Abonamentele se fac trimițînd un mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă şi perioada de abonament) pe numele Târziu Claudiu Richard, CP 62, OP 66, Bucureşti.

Prețul unui abonament: ● 3 luni: 45.000 lei ● 6 luni: 90.000 lei ● 12 luni: 180.000 lei.

Pentru abonații din Europa abonamentul este de 22 Euro, iar pentru cei de pe celelalte continente, 52 USD pe an. Taxele poştale sunt incluse în preț.

În munții Agășului (județul Bacău), pe drumul dinspre Comănești spre Ghimeș, acum patru ani, a început construirea Mănăstirii "Adormirea Maicii Domnului". Sfântul lăcaș de rugăciune, care veghează asupra satului Diaconești, a crescut din sufletul jertfelnic al oamenilor locului. Organizată după rânduielile de la Muntele Athos, mănăstirea a devenit unul dintre locurile tot mai căutate de credincioșii însetați de rugăciunea neîncetată.

Astăzi, mica obște de monahii, cu firavele-i puteri financiare, face eforturi pentru a finaliza lucrările la biserica mănăstirii. Pentru că Paraclisul în care se fac acum slujbele a devenit neîncăpător, este important ca biserica să fie terminată până la căderea primei zăpezi. De aceea, revista *Rost* face un apel la cititorii săi de a sprijini terminarea bisericii.

Cont 258.1/ ROL
BCR Comănești, județul Bacău